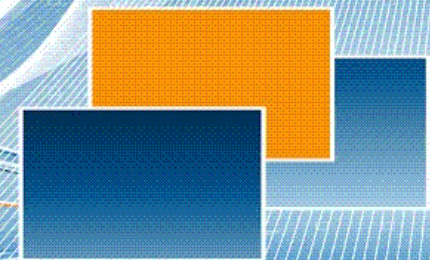

**MODERN PROBLEMS
OF MANAGEMENT:
ECONOMICS, EDUCATION,
HEALTH CARE AND
PHARMACY**

**MODERN PROBLEMS OF MANAGEMENT:
ECONOMICS, EDUCATION,
HEALTH CARE AND PHARMACY**

**WSPÓŁCZESNE PROBLEMY ZARZĄDZANIA:
EKONOMIA, EDUKACJA,
OPIEKA ZDROWOTNA I FARMACJA**

Publishing House WSZiA

Opole, Poland

The Academy of Management and Administration in Opole, Republic of Poland
Berdyansk State Pedagogical University, Ukraine
The High School of Medicine in Sosnowiec, Republic of Poland
Humanitas University in Sosnowiec, Republic of Poland
The Institute for the Study of Spatial Development, Ukraine
Kazakh National University named after al-Farabi, Almaty,
Republic of Kazakhstan
Kharkiv Medical Academy of Post-graduate Education, Ukraine
Kharkiv National Economic University, Ukraine
Kharkiv National University of Radio Electronics, Ukraine
Kharkiv Trade and Economic Institute KNUTE, Ukraine
The National University of Pharmacy, Ukraine
The School of Economics and Management in Public Administration in
Bratislava, Slovak Republic
SI of General and Urgent Surgery Institute
named after V.Zaitsev NAMS of Ukraine
L.T.Malaya Therapy National Institute of NAMS of Ukraine
The University of Economics in Bratislava, Slovak Republic
West-Kazakhstan State Medical University named after Marat Ospanov,
Republic of Kazakhstan

MODERN PROBLEMS OF MANAGEMENT: ECONOMICS, EDUCATION, HEALTH CARE AND PHARMACY

Conference Proceedings of the 2nd International Scientific Conference

October 23 – 27, 2014

Opole, Poland

ISBN 978-83-62-683-56-7

Conference Proceedings of the 2nd International Scientific Conference *Modern Problems of Management: Economics, Education, Health Care and Pharmacy* (October 23 – 27, 2014, Opole, Poland). The Academy of Management and Administration in Opole, 2014; ISBN 978-83-62-683-56-7 (Paper); pp.200, illus., tabs., bibls.

Reviewers:

J. Lisý – PhD, Professor, Ing. Dean of the Faculty of National Economy, University of Economics in Bratislava, Slovak Republic

I. Bogdanov – DcSc, Professor, Vice-Rector for Research, Berdyansk State Pedagogical University, Ukraine

A. Sipinski – DcSc, Professor, Rector of the High School of Medicine in Sosnowiec, Republic of Poland

Editorial Office:

Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji w Opolu
45-085 Polska, Opole, ul. Niedziałkowskiego 18
tel. 77 402-19-00/01
E-mail: info@poczta.wszia.opole.pl

Publishing House:

© Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji w Opolu
45-085 Polska, Opole, ul. Niedziałkowskiego 18
tel. 77 402-19-00/01

300 copies

The Conference Proceedings of the 2nd International Scientific Conference *Modern Problems of Management: Economics, Education, Health Care and Pharmacy* includes modern theories, their practical aspects, tools for analyzing and managing complex socio-economic, educational and medical problems of society development, as well as new research directions are presented. Grounded systematic methodological concept and design principles of socio-economic, educational and medical research, taking into account the features of social determinants in constructing models of social systems at various levels, the purpose of which is to substantially increase the efficiency of such systems. Separate attention is paid to the study of the educational and medical, financial and economic instruments of society's development in the spatial coordinate system.

Authors are responsible for content of the materials.

UDC 330.101:614.2:37.061

ISBN 978-83-62-683-56-7

© Authors of articles, 2014
© Publishing House WSZiA, 2014.

PROGRAM COMMITTEE

- E. Bekmukhambetov** – DcSc, Professor, Rector of West-Kazakhstan State Medical University named after Marat Ospanov, Aktobe, Republic of Kazakhstan
- V. Boiko** – DcSc, Professor, Head of SI of General and Urgent Surgery Institute named after V.Zaitsev NAMS of Ukraine, Kharkiv, Ukraine
- V. Cibáková** – CSc, Professor, Ing., Rector of the School of Economics and Management in Public Administration in Bratislava, Slovak Republic
- M. Chyży-Dudek** – Head of the Foreign Co-operation Office, Humanitas University in Sosnowiec, Republic of Poland
- M. Duczmal** – DcSc, Professor, Rector of the Academy of Management and Administration in Opole, Republic of Poland
- K. Gurova** – PhD, Professor, Director of Kharkiv Trade and Economic Institute KNUTE, Kharkiv, Ukraine
- D. Obcowska** – Chancellor of the High School of Medicine in Sosnowiec, Republic of Poland
- A. Sipinski** – DcSc, Professor, Rector of the High School of Medicine in Sosnowiec, Republic of Poland
- G. Fadiienko** – MD, DrSc, Professor, Director of Government Institution «L.T.Malaya Therapy National Institute of NAMS of Ukraine», Kharkiv, Ukraine
- V. Zarva** – DcSc, Professor, Academician of the Academy of Pedagogical Science, Rector of Berdyansk State Pedagogical University, Berdyansk, Ukraine.

ORGANIZING COMMITTEE

- E. Beňová** – PhD, Associate Professor, Ing., Head of Economics and Finance Department, the School of Economics and Management in Public Administration in Bratislava, Slovak Republic
- O. Bordousov** – PhD, Associate Professor, Head of Department of Economics, Kazakh National University named after al-Farabi, Almaty, Republic of Kazakhstan
- A. Bykh** – DcSc, Professor, Head of Department of Biomedical Engineering, Kharkiv National University of Radio Electronics, Kharkiv, Ukraine
- N. Dubrovina** – PhD, Associate Professor, Department of Economics and Finance, the School of Economics and Management in Public Administration in Bratislava, Slovak Republic
- W. Duczmal** – PhD, Vice Rector, the Academy of Management and Administration in Opole, Republic of Poland
- J. Dzieńdziora** – PhD, Deputy Director of the Institute of Management and Economics of Humanitas University in Sosnowiec, Republic of Poland
- S. Filip** – PhD, Ing., Vice-Rector for Public Relations and International Cooperation, the School of Economics and Management in Public Administration in Bratislava, Slovak Republic
- V. Foltan** – Csc, Professor, Department of Organization and Management in Pharmacy, Faculty of Pharmacy, Comenius University in Bratislava, Slovak Republic
- R. Gerrard** – PhD, Associate Dean for Undergraduate Programme, Cass Business School of City University, London, United Kingdom
- V. Gonda** – PhD, Professor, Ing., Deputy Chair of the Department of Economic Theory, the University of Economics in Bratislava, Slovak Republic
- V. Karpenko** – DcSc, Professor, Vice-Rector of Kharkiv Medical Academy of Post-graduate Education, Kharkiv, Ukraine

O. Kolesnikova – DcSc, Deputy Director of the Government Institution «L.T.Malaya Therapy National Institute of NAMS of Ukraine», Kharkiv, Ukraine

Yu. Kostin – DcSc, Professor Head of the Laboratory «Modeling economic processes in the energy sector», Kharkiv National University of Radio Electronics, Kharkiv, Ukraine

A. Kotvytskaya – DcSc, Professor, Vice-Rector of the National University of Pharmacy, Kharkiv, Ukraine

O. Nestorenko – PhD, Secretary of Organizing Committee, Associate Professor, Department of Economics of Enterprises and Economic Theory, Berdyansk State Pedagogical University, Berdyansk, Ukraine

T. Nestorenko – PhD, Associate Professor, Department of Economics of Enterprises and Economic Theory, Berdyansk State Pedagogical University, Berdyansk, Ukraine

M. Ornowski – DcSc, Professor, Vice-Rector of the High School of Medicine in Sosnowiec, Republic of Poland

T. Panyok – PhD, Associate Professor, Head of Fine Art Department, Kharkiv National Pedagogical University named after H. S. Skovorody, Kharkiv, Ukraine

Kh. Pavlyk – PhD, Associate Professor, Department of Economics, Franko National University of Lviv, Ukraine

J. Péliová – PhD, Ing., Deputy Dean of the Faculty of the National Economy, the University of Economics in Bratislava, Slovak Republic

S. Popov – DcSc, Professor, Vice-Rector for Scientific and Educational Work and International Cooperation of the National University of Pharmacy, Kharkiv, Ukraine

J. Porvazník – CSc, Professor, Ing., Head of Department of Economics, Management and Designing of Slovak Academy of Management, Sládkovičovo, Slovak Republic

O. Posylkina – DcSc, Professor, Head of Department of Economics of Enterprises, the National University of Pharmacy, Kharkiv, Ukraine

E. Raevneva – DcSc, Professor, Head of Department of Statistics and Economic Forecasting, Kharkiv National University of Economics, Kharkiv, Ukraine

S. Rakhmanov – PhD, Chairman of the Council of Young Scientists, West-Kazakhstan State Medical University named after Marat Ospanov, Aktobe, Republic of Kazakhstan

A. Shelest – CSc, Head of the Department of Finance, Kharkiv Trade and Economic Institute KNUTE, Kharkiv, Ukraine

A. Siwiec – Director of the Center for Pediatric named after John Paul II in Sosnowiec, Republic of Poland

N. Sosnyts'ka – DcSc, Professor, Head of Department of Methodics of Teaching Physical and Mathematical sciences and Information Technologies in Education, Berdyansk State Pedagogical University, Berdyansk, Ukraine

E. Vysotska – DcSc, Professor of Department of Biomedical Engineering, Kharkiv National University of Radio Electronics, Kharkiv, Ukraine

P. Zakharchenko – DcSc, Professor, Head of Department of Economic Cybernetics and Finance, Berdyansk State Pedagogical University, Berdyansk, Ukraine

P. Zamiatin – DcSc, Professor of Department of Surgery #1, Kharkiv National Medical University (Ukraine), SI of General and Urgent Surgery Institute named after V. Zaitsev NAMS of Ukraine, Kharkiv, Ukraine

G. Zholtkevych – DcSc, Professor, Dean of the Faculty of Mathematics and Mechanics, V.N. Karazin Kharkiv National University, Kharkiv, Ukraine

G. Zhurabekova – PhD, Head of Department of Innovation Development and Transfer of High Technology, West-Kazakhstan State Medical University named after Marat Ospanov, Aktobe, Republic of Kazakhstan

CONTENTS

SECTION 1

CONCEPTS AND MODELS OF MANAGEMENT OF ECONOMIC SUBJECTS ON THE MICRO, MESO AND MACRO LEVELS

Балджи М.Д. Перспективні напрямки транскордонного економічного співробітництва України та європейських держав.....	11
Воронкова В.Г. Пути преодоления системного кризиса в Украине и основные направления создания устойчивой модели экономического развития.....	14
Гойчук О.І., Новіцька О.Р. Аспекти адаптивного управління системою продовольчої безпеки.....	17
Дроздяк І.М. Напрями удосконалення управління процесами європейської інтеграції і кооперації в АПК України.....	20
Дубницький В.И., Рябич О.Н. Управление процессом инновационного ресурсосбережения в Украине и регионах.....	23
Дуда Н.З. Порівняльний аналіз видатків державного бюджету розвинених країн і України.....	26
Ievchenko N., Sysoyeva L. Research and dissemination of European experience in the sphere of financial education among different population.....	28
Іванущенко Б.В. Забезпечення ефективності діяльності організації на основі конкурентоспроможність персоналу.....	30
Kharchyshyna O. Corporate social responsibility: literature review.....	33
Кільницька О.С. Ціновий паритет в Україні: проблеми, оцінка та напрями забезпечення.....	36
Косар Н.С., Кузьо Н.Є. Концепція маркетингу відносин у діяльності підприємств сфери послуг.....	39
Костін Ю.Д., Ущатовський К.В. Прийняття рішень менеджменту в електроенергетичному виробництві.....	42

Люльчак З.С. Стратегія управління енерговикористанням регіону...	45
Люта О.В., Пігуль Н.Г. Проблемні аспекти фінансування соціальної сфери в Україні.....	48
Марачевская А.В. Снижение рисков дефолтных ипотечных кредитов как инструмент развития банковского сектора кредитования.....	51
Матвієнко-Біляєва Г.Л. Дослідження стратегічного розвитку логістичної діяльності підприємства.....	53
Matoušková E. Alternativne prístupy k problematike hospodárskeho rastu.....	56
Пелиова Я., Несторенко А.В. Математическое моделирование логистических процессов с несколькими видами продукции (с ассортиментом).....	64
Піскунова О.В., Осипова О.І. Класифікація регіонів України за рівнем продовольчої безпеки на підґрунті методів кластерного аналізу.....	67
Симоненко Д.А., Куранда А.Ю. Исследование рынка сельскохозяйственной продукции с помощью паутинообразной модели.....	70
Соболева Т.О. Методи комплексного стимулювання інноваційної діяльності в компаніях.....	73
Trygub O. Ways to improve construction companies management in Ukraine.....	75
Черевко Г.В. Концепція економічної критичної маси в управлінні суб'єктами економічної діяльності.....	78
Шевченко А.О., Торба Д.В. Тіньова економіка: сучасні підходи до її визначення.....	80
Яртим І.А. Економічна безпека стратегічних змін як фактор підвищення інвестиційної привабливості машинобудівних підприємств України.....	82

SECTION 2

THEORETICAL AND PRACTICAL ASPECTS OF ORGANIZATION AND MANAGEMENT IN EDUCATION SPHERE

Білова Ю.А. Проблеми практичної реалізації компетентнісного підходу в професійній освіті.....	86
Билогур В.Е. Философия спорта как одно из современных научных исследований о человеке и для человека.....	88
Gonda V. Univerzity a ich rozvoj v súčasnom svete.....	91
Ievtushenko A. Problems of the development of education in Ukraine.....	94
Жох І.П. Формування професійної компетентності перекладача та особливості перекладу емотивних фразеологічних одиниць (на матеріалах іспанської мови).....	97
Жумалина А.К., Тусупкалиев Б.Т., Жарлыкасинова М.Б., Жилкибаева Б.Ж. Проблемно-ориентированное обучение в высшей школе как залог формирования опыта клинического мышления студентов.....	100
Костиніч О.С. Структура наукового мислення відповідно особливостям навчального процесу з фізики.....	104
Кравченко Г.Ю., Єльнікова Г.В. Сучасні тенденції адаптивного управління розвитком кафедральної системи інститутів післядипломної педагогічної освіти.....	106
Кравченко Л.М. Структура наукового мислення відповідно особливостям навчального процесу з фізики.....	109
Мельник В.В. Культурная политика Украины в глобальной трансформации человечества: теоретико-методологический контекст.....	112
Мрук М.М. Комплексна система цілеспрямованого формування вміння управляти технічною творчістю школярів.....	115
Несторенко Т.П., Сосницкая Н.Л. Высшее образование в концепции рыночных сигналов.....	118

Omelchuk E. Modern view on the preparation of the future teachers of physical culture to create health saving environment in secondary specialized schools of art.....	120
Паньок Т. В. Структура та функції художньо-педагогічної освіти у період існування УНР.....	123
Полякова Г.А. Стратегічне планування та моніторинг розвитку вищого навчального закладу.....	126
Пунченко О.П. Производственная практика как критерии конкурентоспособности будущего инженера на международном рынке труда.....	129
Putrov S. Human Health as an Important Factor in its Social and Cultural Development.....	132
Redchuk R. Features of Design of Formation of Readiness of Future Specialists in Documentation Science to the Professional Interaction in the Social Communications Sphere.....	134
Sushchenko L. Educational potential acmeological component of higher physical education.....	137
Шумілова І.Ф. Методологічні орієнтири з питань формування загальнокультурної компетентності майбутніх учителів гуманітарних спеціальностей.....	140

SECTION 3

MODERN PROBLEMS AND PROSPECTS OF MANAGEMENT AND DEVELOPMENT OF CLINICAL MEDICINE, HEALTH CARE AND PHARMACY

Белозьорова О.В., Шматенко О.П. До питання доцільності використання знеболювальних засобів на етапі кваліфікованої хірургічної допомоги у особливий період.....	143
Бойко В.В., Замятин П.Н., Дубровина Н.А. Классификация стран ОЭСР по показателям деятельности систем национального здравоохранения.....	146

Братишко Ю.С., Посылкина О.В. Диагностика и управление корпоративной культурой фармацевтических предприятий.....	149
Гуров А.М., В.В. Сапелкин В.В. Использование длины раневого канала в качестве альтернативного критерия оценки поражающих свойств пуль несмертельного действия.....	152
Dzyublyk I., Soloviov S., Galchynsky L. Optimization of pharmaceutical care to patients with community-acquired pneumonia of viral and viral-bacterial etiology.....	155
Filipitsova O., Sivalnova D., Timoshyna I., Kobets M., Kobets Yu. Ethnicity and its role in perspective pharmacogenetic and population implications.....	157
Жанабаева А.Б., Рахманов С.Б., Журабекова Г.А. Особенности физического развития детей проживающих в зоне Приаралье (Казахстан).....	159
Жумалина А.К., Тусупкалиев Б.Т., Замэ Ю.А., Илиясова А.Б. Клинические аспекты проявлений ЦМВ-инфекции у детей неонатального периода.....	162
Имангазина З.А., Сакебаева Л.Д., Карашова Г.И., Сабырахметова В.М., Куспангалиева Г.С., Егизбаева Д.К. Оценка уровня загрязнения водных ресурсов г.Актау.....	165
Кашуцкий С.Н., Русанова С.В., Дихтярёв С.И., Доровской А.В. Общая оценка рисков для качества и оптимизации состава таблеток, покрытых оболочкой при фармацевтической разработке.....	167
Кобець М.М., Кобець Ю.М., Філіпцова О.В. Вивчення конкурентоспроможності наркотичних засобів.....	170
Литвиненко В.И., Попова Н.В., Дихтярев С.И., Маслова Н.Ф. Фенольные соединения сафлора красильного и их применения.....	173
Litvinova E.V., Posylkina O.V. Management of intellectual resources as an indicator of the competitiveness of the pharmaceutical industry.....	175

Myranovich M., Shovkopljas N., Zholtkevych G., Nosov K., Bepalov Yu., Visotskaya E., Dubrovina N., Chapikova S. Mathematical method for estimation of urban parks' state as an aspect of quality of life of urban population.....	178
Орновский М., Обцовская Д. Проекты развития гериатрической помощи в Польше.....	181
Посилкіна О.В., Новицька Ю.Є. Актуальність формування товарних запасів оптового фармацевтичного підприємства.....	184
Сивец А., Бойко В.В., Замятин П.Н., Дубровина Н.А., Замятин Д.П. Проблемы улучшения качества медицинских услуг в стационарных медицинских учреждениях.....	187
Сиденко Л.Н., Казаринов Н.А., Гончаров Н.И. Фармацевтическая разработка противомикробного средства в форме капсул.....	190
Чобанов Р.Э., Алиев А.В. Анализ заболеваемости Хобл у пациентов, наблюдавшихся в центральной больнице Губинского района Азербайджана за 2012-2013 годы.....	192
Щербак В.В. Установление диагностических критериев для определения расстояния выстрела из пистолетов «Форт» в пределах близкой дистанции.....	194
Congratulations on the 60th Anniversary of Petro Zamiatin.....	197

SECTION 1
CONCEPTS AND MODELS OF MANAGEMENT OF
ECONOMIC SUBJECTS ON THE MICRO, MESO AND
MACRO LEVELS

ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМКИ ТРАНСКОРДОННОГО
ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ
ТА ЄВРОПЕЙСЬКИХ ДЕРЖАВ

Балджи М.Д.

Одеський національний економічний університет, м.Одеса, Україна

baldgi@ukr.net

Транскордонне співробітництво в Україні здійснюється переважно у формі єврорегіонів, що сприймаються лише як інструменти європейської інтеграції країни, а не як інструменти розвитку периферійних територій за рахунок використання вигідного гео економічного та політичного розташування областей. Саме тому сьогодні актуально знайти засіб переходу у такому співробітництві на якісно новий рівень, що включатиме економічне співробітництво у торговельній та фінансовій сферах.

Завдяки своєму економічному та політичному розташуванню Одеська область має усі можливості для успішного використання інструменту транскордонного співробітництва як засобу економічного та соціального розвитку. Транскордонне співробітництво Одеської області здійснюється здебільшого із прикордонними регіонами Румунії та Республіки Молдова в рамках єврорегіону «Нижній Дунай». Зовнішньоекономічні та зовнішньополітичні чинники розвитку транскордонного співробітництва, що включають в собі незначну роль в економіці Одеської області торговельних та інвестиційних зв'язків із суміжними регіонами Республіки Молдова та Румунії, певну напруженість в дипломатичних українсько-румунських та українсько-молдавських відносинах, економічну незацікавленість сторін у здійсненні єврорегіонального співробітництва та недостатність фінансових ресурсів,

що особливо стосується молдавської сторони, для здійснення ТКС, формують організаційні (недостатню координованість дій в рамках співробітництва, відсутність єдиних інтересів у регіонів-учасників формування) та технічно-правові (розбіжності в законодавстві України, Румунії та Республіки Молдова, різний рівень повноважень регіональних влад у країнах) проблеми розвитку транскордонного співробітництва на рівні єврорегіону. Складність подолання зовнішніх чинників полягає в тому, що вони склалися історично і є об'єктивними, тобто не залежать чи майже не залежать від місцевої влади, тому це подолання лежить в компетенції урядів країн, або їх вирішення – справа довгострокова, якщо це стосується питань з гармонізації законодавства або підвищенні ролі економічних зв'язків між країнами.

За допомогою статистичних даних були розраховані прогноз розвитку транскордонного співробітництва області (табл. 1).

Таблиця 1

Прогноз валового регіонального продукту Одеської області та ключових показників транскордонного співробітництва регіону із суміжними країнами

Показник	2015 рік, млн. дол. США	2016 рік, млн. дол. США	Відхилення	
			Абсолютне, млн. дол. США	Відсоткове, %
Валовий регіональний продукт	7744,1	8679	834,3	13,1
Обсяг прямих іноземних інвестицій	19,4	20,97	0,44	2,5
Експорт товарів та послуг	93	90,6	28	29,6
Імпорт товарів та послуг	246,1	255,1	57,5	30,3
Зовнішньоторговельний оборот товарів та послуг	332	345,7	66,7	22,7

В цілому, зовнішньоторговельний оборот товарів та послуг в рамках єврорегіону «Нижній Дунай», як основний показник транскордонного співробітництва в економічній сфері, не матиме однозначної тенденції, оскільки імпорт та експорт товарів та послуг в рамках єврорегіону матимуть різні темпи зростання та зменшення відповідно, і на кінець

2016 р. становитиме 345,7 млн. дол., тобто зменшиться порівняно із показником 2011 р. на 20,2 млн. дол. США або на 5,5% у відносному значенні. Розраховані дані свідчать про наступні тенденції розвитку транскордонного співробітництва Одеської області із суміжними регіонами Румунії та Республіки Молдова.

Що стосується ефективності здійснення транскордонного співробітництва Одеською областю, то слід зробити наступні висновки. Були проаналізовані чотири групи показників. Результат аналізу першої групи – загальних статистичних даних – дає уявлення про загальну специфіку єврорегіону «Нижній Дунай». Основними галузями економіки єврорегіону є сільське господарство, рибальство, легка, харчова, хімічна промисловість, будівництво, металургія та транспорт. Співробітництво в цих сферах із суміжними територіями Молдови та Румунії повинно стати рушійним фактором розвитку ТКС області. Аналіз другої групи даних – показників соціально-економічного та екологічного розвитку – демонструє певні, хоч і незначні результати транскордонної взаємодії. Третя група даних – обсяги залученої фінансової підтримки та реалізованих проектів та програм – призводить до висновку про незначні фінансові вливання з боку міжнародних організацій в економіку єврорегіону та про переважання екологічної складової в ТКС в рамках єврорегіону. І остання група показників характеризує незадовільний стан розвитку прикордонної інфраструктури, що негативно впливає на розвиток транскордонних відносин, першим чином, в соціально-економічній сфері.

Пропонуються два напрями удосконалення організаційної складової здійснення транскордонного співробітництва Одеською областю: удосконалення в рамках єврорегіональних транскордонних утворень, що включає реформування організаційної структури Єврорегіону «Нижній Дунай» та створення нових білатеральних єврорегіональних утворень із суміжними регіонами сусідніх країн; пошук нових, більш ефективних форм здійснення транскордонного співробітництва, наприклад, транскордонних кластерів. Реалізація запропонованих перетворень значно підвищить ефективність здійснення транскордонного співробітництва області.

ПУТИ ПРЕОДОЛЕНИЯ СИСТЕМНОГО КРИЗИСА В УКРАИНЕ И ОСНОВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ СОЗДАНИЯ УСТОЙЧИВОЙ МОДЕЛИ ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ

Воронкова В.Г.

Запорожская государственная инженерная академия,

г.Запорожье, Украина

valentina-voronkova@yandex.ru

Ухудшение в экономике на протяжении 2013 г. обусловлено остротой социальных и политических реакций в обществе, увеличением негативных последствий в экономике, искусственным дисбалансом структуры государственной власти в Украине и нарушением основных конституционных прав и свобод, пренебрежением институциональными факторами общественного развития. К этим отрицательным явлениям в экономике на микро-, мезо- и макроуровнях следует отнести: невыполнение государством своих базисных функций, которые остаются на неудовлетворительном уровне; критический разрыв между декларированными целями и практическими результатами деятельности власти; сращивание власти с большим бизнесом и криминалитетом; тотальная коррупция государственного аппарата и концентрация власти и финансовых потоков; базисная дезориентация (некомпетентность) управленцев, которые неспособны предлагать и реализовать адекватную современным стандартам рыночной экономики модель управления; кричащие нарушения законодательства и общественной морали представителями власти как местного, так и общеукраинского уровней; несправедливость действий власти – как в социальной, так и в экономической сферах; увеличение недоверия граждан к государственной власти в результате систематических нарушений их прав в органах судебной власти и правоохранительных органах; акцент на силу в решении конфликтов по линии «государство-общество». Современный системный кризис украинского общества, порождающий многие риски для своих граждан, имеет ряд особенностей: 1) кризис является комплексным явлением во всех сферах общественного развития, так и в соответствии со

способами его проявления. В ряде регионов страны он протекает особенно сложно и болезненно, так как связан с рядом военных действий; 2) кризисы обусловлены резкой нехваткой ресурсов для серьезного переструктурирования общества; 3) кризис в Украине является наложением нескольких кризисов, соединенных во времени; 4) кризис в Украине представляет собой формационно-цивилизационный кризис, в основе которого переход от индустриально-аграрного к постиндустриальному обществу; 5) кризис авторитарно-патерналистского государства, в основе которого нерыночная экономика и распределительная система, и неразвитость рыночных стимулов; 6) кризис традиционализма и его неспособность обеспечить обновление культурных регулятивов общественной жизни; 7) демографический кризис с высокой смертностью и низкой рождаемостью населения; 8) экологический кризис, который разрушает уникальные природные системы Украины и среду существования человека; 9) транзитивность кризиса украинского общества в сторону рыночной экономики, которая требует создания устойчивой модели экономического развития.

Выход из нынешней ситуации кризисов и рисков сопровождается масштабными геополитическими и экономическими изменениями. Модель устойчивого развития должна сменить либеральную доктрину в качестве ведущей идеологии глобализации. В числе объединяющих ведущие страны мира целей будут использоваться борьба с терроризмом, войнами, глобальным потеплением, голодом, неграмотностью, болезнями и другими угрозами человечеству. Кризис, порождающий риски, окажет различное влияние на разные страны и зависимости от сочетания объективного состояния их научно-технического потенциала и эффективности экономической политики. Он может быть катастрофическим для одних стран и регионов и управляемым для других. Необходимым условием благополучного выхода из кризиса является наличие собственной анти кризисной стратегии, ориентированной на сохранение своего экономического потенциала. Важным элементом антикризисной стратегии становится региональная интеграция, расширяющая рынок участвующих в ней стран и повышающая устойчивость их экономик. Формируя

антикризисную стратегию, интегрирующиеся страны повышают свои возможности выхода из кризиса на траекторию опережающегося развития.

Риски ситуации, которые сложились в Украине, связанные с революционностью изменений в системе власти на основе приведенных выше системных противоречий, привели к образованию целой совокупности рисков, и должны быть учтены при формировании антикризисной политики государства.

1. Неспособность новой власти быстро взять под контроль ситуацию в отдельных регионах, отдельных сферах государственной власти, что создает риски дезорганизации исполнения государственных функций.

2. Внутренние конфликты власти, в частности – относительно распределения должностей в исполнительной власти, контроля граждан за деятельностью власти, согласования интересов разных политических и гражданских образований.

3. Разрушение базисных основ правового государства: презумпции невиновности, гарантирования права частной собственности, недопущения насилия над личностью.

4. Ухудшение положения в экономике благодаря распространению негативных ожиданий экономических субъектов, отток иностранного и отечественного капиталов со страны.

5. Потеря привлекательности страны для иностранных инвесторов и снижение суверенных и корпоративных рейтингов в связи с высоким уровнем дифференциации социально-экономического развития регионов.

Первоочередным есть восстановление доверия к государству (правительству) и партнерства государства и общества, которые продолжают преодолевать разрыв между принятием стратегических решений относительно институционального кризиса и его осознания в обществе служат основой антикризисной модели в Украине. Цивилизация стала уже глобальной давно и сегодня надо учитывать факторы антикризисного глобального управления, которые требуют создания устойчивой модели экономического развития

Литература

1. Электронная версия: <http://www.niss.gov.ua>

АСПЕКТИ АДАПТИВНОГО УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ

Гойчук О.І.¹, Новіцька О.Р.²

*¹ Національний університет біоресурсів і природокористування України,
м.Київ, Україна*

*² ПВНЗ «Тернопільський комерційний інститут», м.Тернопіль, Україна
olga_cop@ukr.net*

Продовольча безпека як соціально-економічна система складається з ряду підсистем. Підсистема ресурсного забезпечення охоплює земельні ресурси, фінансове, матеріально-технічне, кадрове, інформаційне, науково-інформаційне забезпечення. Функціональна підсистема складається з виробництва продовольства, формування та розподілу продовольчих ресурсів. Остання охоплює продовольчі ринки, державні резерви продовольства, імпорт та експорт сільськогосподарської сировини та продовольства. Цільова система охоплює споживання продовольства. Підсистема регулювання в особі державних органів різних рівнів базується на контролюючій підсистемі, яка визначає індикатори продовольчої безпеки і порівнює з їх пороговими значеннями.

Стан продовольчої безпеки в державі, взаємний зв'язок її складових зумовлює необхідність системного управління продовольчою безпекою на принципах адаптивності. Адаптація – це процес пристосування системи та її окремих елементів до зміни зовнішніх умов. Адаптивне управління характеризується впливом, в основі якого лежать обґрунтовані в результаті аналізу можливості пристосування окремих структурних параметрів та елементів системи до нових умов середовища, завдань системи з метою поліпшення якості її функціонування.

Застосування методів адаптивного управління набуває особливої актуальності для управління такою соціально-економічною системою, якою є система продовольчої безпеки. Вона відноситься до систем класу, що характеризуються надзвичайно великою кількістю факторів впливу, які можуть нести загрози для системи загалом, а також ефективності її функціонування.

Адаптивне управління продовольчою безпекою базується на загальних принципах управління економічною системою. Його ефективність залежить від системного розуміння потенційних ризиків і загроз та вчасної адаптивної реакції на них. Підсистема контролю отримує інформацію про загрозу продовольчій безпеці, що дає змогу вжити заходи з нейтралізації впливу негативних факторів чи пошуку заходів для збільшення ефекту позитивних факторів. Іншими словами, адаптивна система управління забезпечує високий рівень функціонування складових продовольчої безпеки в умовах зміни їх стану, наявності внутрішніх і зовнішніх загроз за рахунок розробки нових алгоритмів функціонування.

Система працює у тісній взаємодії із зовнішнім середовищем, тому доцільно говорити про поведінку системи як множину станів системи, коли перехід із одного стану до іншого визначається певною функцією. В даному випадку вона має такий вигляд:

$$F_S = [\{x\}, f : (x, y) \rightarrow X, D], x \in X,$$

де $x = (x_1, \dots, x_n) \in X$ – множина поточних станів системи;

$y = (y_1, \dots, y_m) \in Y$ – множина поточних станів зовнішнього середовища;

$f : (X, Y) \rightarrow X$ – функція переходу від одного стану системи до наступного в залежності від внутрішніх параметрів і впливу зовнішніх факторів;

$D \subseteq Y$ – множина допустимих станів системи або обмежень на них.

Системний підхід, застосований нами у дослідженні продовольчої безпеки та її адаптивного управління, завбачає врахування ряду аспектів розвитку і адаптивного управління системою:

зміни системи не можуть бути передбачені на основі спостереження за її ізольованими складовим. Стосовно продовольчої безпеки це означає, що про її рівень не можна говорити лише базуючись на показниках продовольчого забезпечення населення, не враховуючи можливих джерел забезпечення продуктами харчування, тобто чи це продукція вироблена національним АПК, чи це в значною мірою імпортовані продукти харчування, що відповідно змінює рівень впливу внутрішніх і зовнішніх факторів на стійкість даної системи і зумовлює меншу ймовірність передбачення можливих змін системи;

стабілізація системи можлива, якщо вплив загроз знаходиться в межах корегуючих адаптивних дій. Це означає, що для корегування змін у такій складній системі, як продовольча безпека остання повинна завжди бути в полі зору органів державного управління і виділятися як окремий об'єкт постійної уваги на різних рівнях управління, які забезпечують ефективне функціонування тих чи інших її складових при постійному контролі за виконанням адаптивних управлінських рішень;

здатність системи адаптуватися до факторів впливу на неї та удосконалюватися детермінована рівнем її готовності до змін і ускладнень, у результаті чого виникає стан системи, більш стійкий до внутрішніх і зовнішніх загроз порівняно з попереднім; існуючий рівень продовольчого забезпечення повинен накопичувати потенціал до переходу в якісно новий стан, а досягнення кожного наступного рівня продовольчої безпеки означає її меншу залежність від впливу внутрішніх і зовнішніх чинників, а значить – і більшу стійкість;

відносини підпорядкування виникають із визнання системою своєї приналежності до системи більш вищого рівня; ця приналежність, виходячи із сутності продовольчої безпеки, визначає її складовою економічної безпеки країни, як системи вищого порядку, тобто вона розглядається не лише як продовольча безпека в системі глобальної продовольчої безпеки, а як національна продовольча безпека, і тому підпорядковується відповідним законам;

Таким чином, реалізація основних складових організаційно-економічного механізму адаптивного управління розвитком системи продовольчої безпеки дозволить підвищити стратегічність, обґрунтованість, чітку цільову орієнтацію функціонування кожної підсистеми продовольчої безпеки, а також її адаптивність і реагування на дію внутрішніх і зовнішніх загроз.

Це забезпечить створення сприятливих умов для стабільного, економічно ефективного, рентабельного постачання споживачів якісними продовольчими продуктами.

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСАМИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ І КООПЕРАЦІЇ В АПК УКРАЇНИ

Дроздяк І.М.

Львівський національний аграрний університет, м.Дубляни, Україна

i.drozdyak@gmail.com

Глобалізація економіки є процесом об'єктивним, тому закономірно, що Україна, маючи великий і потужний економічний потенціал, пріоритетним напрямком свого розвитку обрала курс на європейську інтеграцію. А оскільки Україна є державою аграрною в добром розумінні цього слова, в значній мірі успіх і ефективність її вступу до ЄС залежатиме від рівня розвитку економіки агропромислового комплексу.

Тому питання, пов'язані із ефективним розвитком аграрної економіки України, на сьогодні є в зоні особливої уваги наших вчених. Причому важливою запорукою продуктивної інтеграції України в ЄС на основі інтенсивного розвитку агропромислового комплексу є його кооперація. Вона об'єктивно дозволяє в стислі терміни перейти від існуючого роздробленого дрібнотоварного укладу в сільському господарстві до крупних форм виробництва продукції на основі вдосконаленої системи економічних взаємовідносин, які дозволяють всім учасникам процесу виробництва кінцевої продукції максимально задовольнити свої інтереси на основі ефективного використання свого потенціалу і справедливого розподілу кінцевого синергетичного ефекту.

Провідними завданнями для українського сільського господарства в цьому сенсі повинні бути наступні: покращення аграрної структури, підвищення продуктивності і ефективності сільськогосподарського виробництва, активізація гірських та передгірських районів, розвиток переробної сфери і технічної інфраструктури сільських регіонів, вдосконалення системи освіти і сільськогосподарського дорадництва.

Основними шляхами виправлення ситуації в АПК України на найближчий період повинні стати розвиток кооперації та агропромислової інтеграції, наукове обґрунтування принципів функціонування та впровадження ринку землі, зрівноважений розвиток сільських регіонів.

Велику позитивну роль може відіграти саме впровадження ринку землі. Через його відсутність в Україні є практично неможливою заміна менш здібних до менеджменту фермерів більш здібними. Його відсутність гальмує і процеси консолідації земельних масивів.

Крім того, без землі у якості закладу господарства майже не мають можливості на отримання капіталу, необхідного для модернізації та переоснащення виробничого потенціалу.

Очевидно, що початкова фаза членства в ЄС буде для України періодом прискореної модернізації перш за все великих сільськогосподарських підприємств, оскільки перспектива об'єктивно за ними, а не за так званим приватним сектором у вигляді дрібних індивідуальних господарств, які на сьогодні все ще є основним виробником багатьох видів продукції.

Це однак зовсім не означає автоматичного покращення умов життя жителів села. Ріст доходів сільського населення буде залежати в значній мірі від рівня розвитку позасільськогосподарської діяльності як джерела доходу, в т.ч. – локальних потужностей з переробки продукції, активної діяльності виробничо-маркетингових груп (кооперативів).

Поступовий вступ України до ЄС та інтеграція її аграрної політики в загальноєвропейську сільськогосподарську політику не тільки створюють нові можливості, але породжують відчутні труднощі. Вже зараз слід пристосовувати, на скільки це можливо, вимоги законодавства, реформи та розбудову інституцій до стандартів Європейського Союзу. Успіхи української дипломатії і заслужене визнання позитивної ролі України в підтриманні регіональної безпеки виявилися недостатніми, аби компенсувати брак структурних реформ.

До переліку необхідних змін, які слід зробити під час підготовки до інтеграції, на нашу думку, можна віднести: завершення програми реформ і трансформації та вирішення фінансових і майнових проблем, пов'язаних з ними; посилення інтегрованого підходу до розвитку регіонів та територій; консолідація сільського господарства та активізація ринку землі; посилення оптового ринку та ринку виробничих ресурсів; прискорення технічного і технологічного розвитку; створення нових норм та нормативів для сільськогосподарських продуктів; посилення ролі і значення

приватного сектора в підприємницькому середовищі агробізнесу та розвиток на його основі процесів кооперації.

Проблема розвитку кооперації ще є недостатньо вирішеною внаслідок браку в Україні відповідних умов, а ситуація, що склалася в ході реформування і трансформації економічних відносин в аграрному секторі та роботи його в ринкових умовах, висуває перед економічною наукою завдання пошуку адекватних методологічних підходів і методів дослідження даної проблеми, що дало б змогу визначити та науково обґрунтувати рекомендації щодо розвитку і ефективного функціонування різних кооперативних структур.

Кооператив може бути дієздатним лише у випадку, якщо виникнуть і складуться, як система, виробничі відносини як у самому суб'єкті підприємництва, так і ззовні, що відповідають потребам виробництва і здійснюються та розвиваються цілеспрямовано між господарюючими суб'єктами, як по горизонталі, так і по вертикалі.

Тому основним у трактуванні поняття кооперативу, на нашу думку, має бути відображення відносин як у самому кооперативі при його формуванні і діяльності, так і з підприємствами та організаціями, що створюють зовнішнє середовище, виходячи з їх інтересів і під впливом певних умов.

Суть механізму регулювання цих відносин виражається в спрямуванні їх на дотримання еквівалентного обміну результатами праці кожного члена кооперативу, спрямованого на забезпечення їх взаємовигідної участі в спільній діяльності, успішне виконання кожним з них поставлених завдань.

Таким чином, вирішення проблеми європейської інтеграції для України на сьогодні є пріоритетним напрямом її розвитку, а кооперація в агропромисловому комплексі країни потенційно дозволяє в значній мірі цьому сприяти.

УПРАВЛЕНИЕ ПРОЦЕССОМ ИННОВАЦИОННОГО РЕСУРСОСБЕРЕЖЕНИЯ В УКРАИНЕ И РЕГИОНАХ

Дубницкий В.И.¹, Рябич О.Н.²

¹ Донецкий государственный университет управления, г.Донецк, Украина

² Донецкий национальный технический университет, г.Донецк, Украина

Rjbich@ukr.net

Важной особенностью современного периода развития, как всей национальной экономики, так и отдельных регионов, является необходимость управления процессом ресурсосбережения, характеризующегося рядом нерешенных проблем, а именно:

несовершенство нормативно-правовой базы, стимулирующей политику ресурсосбережения и привлечения в данную сферу отечественных и иностранных инвестиций;

неразвитость инвестиционного рынка услуг;

неразвитость маркетинговых услуг в области производства ресурсосберегающего оборудования;

несовершенство механизма стимулирования и финансирования инновационных процессов в промышленности.

Ресурсосбережение – это процесс обеспечения роста объема полезных результатов при относительной стабильности материальных затрат.

Управление процессом ресурсосбережения предполагает комплексный подход, включающий органичное сочетание технологических, экономических и социальных направлений интенсификации использования ресурсов. Его следует рассматривать как условие, процесс, результат и показатель улучшения использования средств производства и трудовых ресурсов на всех этапах производственно-хозяйственной деятельности объединений и предприятий, а также экономического и социального развития регионов и государства в целом.

При этом перспективные инновационные разработки в первую очередь должны быть связаны с переработкой отходов производства и

потребления, энергосберегающими технологиями, автоматизацией технологических процессов и внедрением структурированных систем, включая программные продукты, в производство и управление.

К примеру, в Донецком угольном бассейне загрязнение двуокисью серы в расчете на единицу территории превышает норму в 1400 раз. В то время утилизируется только 15-20% метана – одного из наиболее ценных видов сырья и топлива, остальное количество сжигается в факелах, увеличивая в атмосфере содержание окислов серы. Поэтому с экологической точки зрения важно не только уменьшение количества отходов, но и привлечение их повторно в хозяйственное использование. Добыча полезных компонентов из отходов дает возможность экономить исчерпывающие природные ресурсы, оставляя их в земных недрах для будущих поколений, а главное, что при этом уменьшается загрязнение окружающей среды.

Например, при переплавке 1 т металлолома из отходов по сравнению с выплавкой стали из руды, сокращается загрязнение атмосферы на 80%, воды – на 70%, а объемы отходов уменьшаются на 97%. Производство металла из лома дешевле в 25 раз, а затраты на транспортировку сырья сокращаются в 5-6 раз, При этом сокращается период изготовления металла и уменьшается расход электроэнергии.

Управление процессом ресурсосбережения играет решающую роль при разработке модели устойчивого развития регионов и государства в целом. Одной из первых работ, где была оценена важность ресурсосбережения, является доклад Римского клуба «Пределы роста», подготовленный командой Д.Медоуза [1]. В нем ресурсосбережение выделено, как один из основополагающих аспектов динамики мировой экономики, как справедливое распределение ресурсов и развитие, полагающееся на возобновляемые ресурсы и тщательное управление ресурсами и потоками вещества.

В концепции устойчивого развития экономики Украины в контексте ресурсосбережения особую значимость приобретает региональный аспект. Переход к устойчивому развитию возможен только в том случае, если он будет обеспечен на уровне регионов с учетом их индивидуальных социально-экономических условий. Что означает создание эффективной

пространственной структуры экономики страны с соблюдением баланса интересов всех регионов страны, и требует разработки концепций и программ перехода к устойчивому развитию для каждого региона. В дальнейшем они должны на основе интеграции определять государственную и региональную экологическую политику, или политику в области устойчивого развития.

Именно сокращение потребления природных ресурсов при производстве и потреблении товаров и услуг способно в дальнейшем обеспечить устойчивое снижение негативного воздействия на окружающую среду. Будет способствовать обеспечению экономической системы необходимыми ресурсами в достаточно долгосрочный временной период.

Управление процессом ресурсосбережения, должно основываться на индикаторах, лимитирующих и позволяющих в дальнейшем трансформировать количественный рост в качественный. Создание системы индикаторов ресурсосбережения на государственном и региональном уровнях в Украине является одним из основных этапов формирования устойчивого развития, что позволяет в дальнейшем управлять процессом инновационного ресурсосбережения, прогнозировать и планировать необходимые изменения в экономической системе.

В дальнейшем при формировании механизма управления процессом ресурсосбережением должно быть обеспечено согласование интересов и синхронизация процессов в цикле инновационного развития по этапам «генерация – адаптация – коммерциализация – модернизация».

Таким образом, управление процессом инновационного ресурсосбережения комплексный подход, включающий органичное сочетание технологических, экономических и социальных направлений интенсификации использования ресурсов.

Литература

1. Медоуз Д. Пределы роста: 30 лет спустя / Д.Медоуз, Й.Рандерс, Д.Медоуз. – М.: Академ. книга, 2007. – 342 с.

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ВИДАТКІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ РОЗВИНЕНИХ КРАЇН І УКРАЇНИ

Дуда Н.З.

ПП «Термосвіт», м.Львів, Україна

natabilochka@ukr.net

Порівняння видатків державного бюджету України та розвинених країн дасть змогу оцінити недоліки видаткової політики держави та використати досвід розвинених країн у формуванні видатків державного бюджету. Проблеми розробки теоретичних основ формування бюджетної системи в умовах трансформації економіки досліджувались у працях вітчизняних вчених: В.Андрущенко, О.Барановського, Й.Бескида, С.Буковинського, С.Булгакової, О.Василика, В.Гейця, В.Глуценка, А.Гриценка, А.Даниленка, А.Єпіфанова, Б.Кваснюка, О.Кириленка, Н.Костіної, В.Кравченка, І.Лук'яненко, І.Луніної та інших.

Метою дослідження є порівняльний аналіз видатків Державного бюджету України та видатків державних бюджетів окремих розвинених країн.

Державні видатки – це сукупність грошових відносин, які складаються в процесі розподілу і використання централізованих і децентралізованих грошових ресурсів для фінансування основних витрат суспільства. Для кожної держави залежно від економічної ситуації в ній самій та світі загалом розмір видатків на ті чи інші функції може змінюватися. У спеціальному законодавстві деяких країн зустрічається поділ видатків на поточні та майнові, тобто кошти місцевих бюджетів можуть використовуватись як на поточні, так і на інвестиційні потреби. Тому в усіх країнах складається бюджет поточних витрат і бюджет розвитку. Як правило, бюджет поточних витрат направляється на покриття поточних витрат, а бюджет розвитку – на капітальні видатки, виконання інвестиційних програм. Якщо розглядати видатки держбюджетів розвинених країн, наприклад Німеччини та Франції, то можна чітко побачити, що суттєвих змін у фінансуванні основних видаткових статей бюджету немає. Для прикладу на такий сектор видаткової частини

Державного бюджету Німеччини як **Сім'я** витрати змінились з 2,1% у 2011 р. до 2,0% у 2012 р., **транспорт, будівництво та міський зв'язок** – з 8,3% у 2011 до 8,5% у 2012 р. У Франції подібна ситуація. Сектор видаткової частини Державного бюджету **«Державні субсидії»** з 2011 р. до 2013 р. не змінювався. **«Соціальні витрати»** та **«Витрати на функціонування»** є поточними витратами тому їхнє значення коливалося протягом 2011-2013 рр. **«Соціальні витрати»** – 32,9% у 2011 до 39,6% у 2013 та **«Витрати на функціонування»** – 12,0% у 2011р. до 14,2 у 2013 р. [2, 3]. Порівняємо структуру видаткової частини державного бюджету України [4].

Сектор видаткової частини Державного бюджету **«Соціальний захист»** у 2011 р. становив – 18,8%, у 2012 р. – 22%, у 2013 р. – 29,5%, **«Загальнодержавні функції»** – з 11,8% у 2011 р. до 12,5% у 2013 р.

На різку зміну у структурі видатків впливає дуже велика кількість факторів, зокрема, потреба швидкої трансформації економіки привела до динамічних, навіть хаотичних, змін видаткових статей та структури бюджету в цілому. Так, обсяги фінансування видаткових програм змінюються з року в рік лише на дуже малий відсоток, і тенденція до зміни пропорцій є чіткою та прогнозованою. До питання змін у податковій системі також підходять виважено – ставки податків коригуються поступово лише на незначний відсоток, для запобігання негативному впливу на стан державних фінансів, ринкову та соціальну структуру.

Крім того, одним із основних завдань країн з розвинутою економікою є скорочення витрат держбюджету. Зокрема, Франція для зниження дефіциту бюджету від 4,5% до ВВП до 3% у 2012 р., прийняла бюджет, який передбачає зниження витрат на 10 мільярдів євро, скорочення 12 тисяч робочих місць в міністерствах та створення 11 тисяч робочих місць для вчителів, поліцейських та фахівців в галузі судочинства [1]. Це допомогло скороти витрати на функціонування держави. Німеччина в свою чергу також планує зрівняти видатки державного бюджету та податки та інші доходи до 2016 р. [2].

Таким чином, для досягнення Україною рівня економічного розвитку одних з найрозвиненіших держав єврозони потрібно подолати корупцію, шахрайство та посилити контроль за витрачанням державних коштів.

Література

1. Бондаренко Т. “Бойовий держбюджет” Франції: соціалісти знову підвищують податки / Т.Бондаренко. Deutsche Welle [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dw.de/бойовий-держбюджет-франції-соціалісти-знову-підвищують-податки/a-16272034>.

2. Структура видаткової частини державного бюджету Німеччини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bundesfinanzministerium.de/Content/DE/Bilderstrecken/Mediathek/Infografiken/bundeshaushalt2013.html?notFirst=true&docId=275996&countIx>

3. Структура видаткової частини державного бюджету Франції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ufin.com.ua/index.htm>.

4. Структура видаткової частини державного бюджету України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>.

RESEARCH AND DISSEMINATION OF EUROPEAN EXPERIENCE IN THE SPHERE OF FINANCIAL EDUCATION AMONG DIFFERENT POPULATION

Ievchenko N.¹, Sysoyeva L.²

SHEI “Ukrainian Academy of Banking of the National Bank of Ukraine”

Sumy, Ukraine

¹nevchenko@yandex.ru, ²lasysoyeva@ukr.net

The modern market economy means a broad participation of the population in the investment, insurance and financial transactions that help solve the issue of pensions provision, social and health insurance, education and housing. The increase in the level of financial literacy contributes to the growth and the rational use of savings, ensures a higher level of economic and social stability. The development of financial literacy is the foundation of the middle class, a savings behavior of the population, macroeconomic stability and financial sector’s development creating the conditions for the integration of Ukraine’s economy into the European environment.

Improvement of financial literacy along with financial education and protection of the consumers of financial services was recognized by the Commission of the European Union and the Organization for Economic Cooperation and Development (OECD) to be an important task of social

development. Financial literacy is defined by the OECD as "the process by which individuals improve their knowledge of financial products and concepts and by means of the available information develop their skills to understand risks and be able to make informed decisions to improve their financial well-being and to protect their interests".

In the international practice financial literacy is understood as a combination of two elements:

- 1) possession by individuals of information about the existing financial products as well as about the existing channels of consulting services' information;

- 2) the ability of the consumers of financial services to use the available information in the decision making process.

Financial literacy involves three interrelated elements: a culture of financial behavior, the necessary knowledge and skills. The formation of a culture of financial behavior begins with a family's budget planning for the long-term period and development of a strategy for the realization of the life cycle needs.

The necessary knowledge includes the knowledge of the principles of financial markets' functioning, understanding of the nature and functions of financial institutions, fundamentals of the legal and fiscal literacy, understanding of responsibilities of financial institutions to customers and customers to financial institutions, possession of the minimum financial vocabulary.

The necessary skills include the ability to read contracts understanding the information contained in them, to compare the offers of different companies, the ability to file a claim or complaint, the ability to search and find information about the condition of financial markets.

In order to develop these elements of financial literacy among the Ukrainians it is necessary to carry out the research and implementation of the European experience of financial education in the secondary and higher educational institutions drawing the public attention to the issues of personal accountability and financial security, promoting the idea of systematic savings and cost savings for the future financial stability.

The main areas of such activities should be the development and support of specialized training programs for different age and social groups (pupils,

students, pensioners, teachers, employers) to conduct educational activities; development of research and systematization of the European experience in the teaching of financial disciplines and the basics of financial literacy; formation of a unified methodological information base on improving the financial literacy, responsibility and safety of the population through a variety of information materials and dissemination of information regarding the availability and accessibility of such materials.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ НА ОСНОВІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПЕРСОНАЛУ

Іванущенко Б.В.

Радіостанція «Азовська Хвиля», м. Бердянськ, Україна

biml@yandex.ua

Розглядаючи конкурентоспроможність людини на ринку праці як економічну категорію, можна зіштовхнутись зі складністю і неоднозначністю даного поняття. Тому конкурентоспроможність людини необхідно розглядати з різних точок зору: як джерело максимального задоволення працівником ринкової потреби в товарах і послугах, як властивість здатності до праці, як властивість людського капіталу, як здатність суб'єкта управляти своїми конкурентними перевагами.

Конкурентоспроможність характеризує якісну сторону трудового потенціалу працівника. Отже, від рівня конкурентоспроможності залежить специфіка трудової поведінки, ступінь розвитку особистого трудового потенціалу. Так, конкурентоспроможність працівника, за словами О.А.Грішної – це відповідність якості робочої сили потребам ринку, можливість перемагати в конкуренції на ринку праці, тобто повніше порівняно з іншими кандидатами задовольняти вимоги роботодавців за рівнем знань, умінь, навичок, особистих рис [1, с.99]. Так Д.П.Богиня під конкурентоспроможністю робочої сили розуміє саме сукупність не тільки якісних, але й вартісних характеристик специфічного товару «робоча сила», що забезпечує задоволення конкретних потреб роботодавців [2,

с.137]. І.В.Віріна описала три рівні здатностей, що характеризують конкуренто-спроможність працівника: сукупність якостей, що характеризують здатності до праці; володіння навичками пошуку й знаходження необхідної роботи, уміння переконати роботодавця у своїх перевагах перед іншими кандидатами; відповідність якості робочої сили вимогам робочого місця, здатність задовольняти конкретну потребу покупця робочої сили [3, с.198].

Та все ж необхідно зупинитись на понятті «конкурентоспроможність персоналу», що включає в себе сукупність конкурентоспроможних переваг усіх працівників організації. Конкурентоспроможність персоналу – це вміння кожного працівника підприємства, як окремо, так і разом, своєчасно реагувати на зміни зовнішнього середовища, швидко адаптуватися до них та створювати вироби, які відповідають всім вимогам споживача з найменшими витратами всіх видів ресурсів.

Для оцінювання рівня конкурентоспроможності персоналу радіостанції «Азовська Хвиля» (м.Бердянськ) запропоновано використовувати метод бальної оцінки, виходячи з її конкурентних переваг. Оцінка конкурентоспроможності персоналу, згідно даної методики, полягає в присудженні певної кількості балів відповідно до кожної конкурентної переваги. З цією метою запропоновано для більшої зручності використовувати десятибальну шкалу оцінювання, що дасть змогу безперешкодного зведення всіх показників. Для інтегральної оцінки рівня конкурентоспроможності персоналу визначаємо вагомість кожної конкурентної переваги (табл.1).

Таблиця 1

Ступінь впливу конкурентних переваг на конкурентоспроможність персоналу радіостанції «Азовська Хвиля»

Конкурентні переваги персоналу організації	Вагомість конкурентної переваги
Творча активність	0,180
Професійна компетентність	0,195
Рівень освіти	0,190
Оперативність	0,185
Емоційна складова	0,175

Результати визначення рівня конкурентоспроможності кожного з працівників радіостанції «Азовська Хвиля» представлено на рис.1.

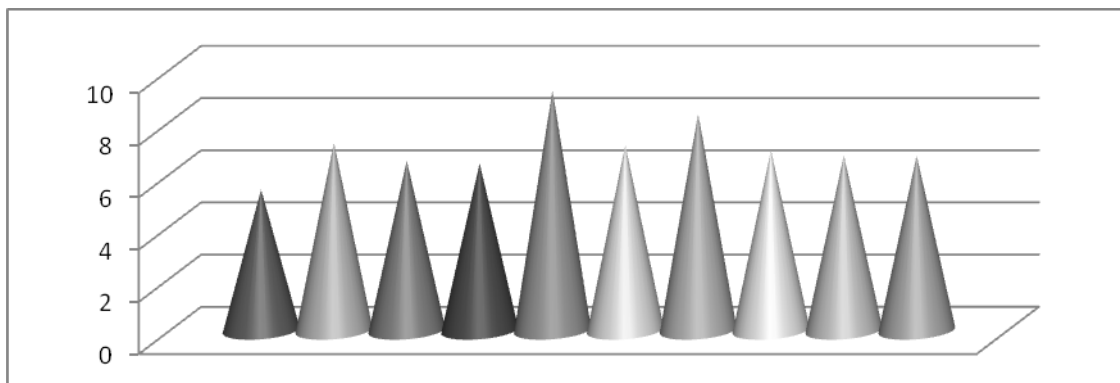

Рис. 1. Інтегральна бальна оцінка конкурентних переваг персоналу радіостанції «Азовська Хвиля»

Результати проведеного дослідження свідчать, що на радіостанції «Азовська Хвиля» інтегральний показник конкурентних переваг персоналу має досить високий рівень. Вищій показник (від 7,1 до 10 балів) мають 40% працівників, середній показник (від 4,1 до 7 балів) отримали решта працівників, тобто 60%. Отже, низького показника (від 1 до 4 балів) на радіостанції «Азовська Хвиля» не спостерігається. Дана тенденція є позитивною та вказує на те, що рівень конкурентоспроможності персоналу на радіостанції «Азовська Хвиля» є досить високим.

Для подальшого підвищення рівня конкурентоспроможності працівників компанії керівництву слід приділяти більше уваги навчанню, перенавчанню та підвищенню кваліфікації працівників компанії. Безперервне навчання надасть можливість підвищення мобільності та гнучкості працівників, їх професійної компетенції, що позитивно відобразиться на продуктивності та ефективності праці персоналу. Високо освічений колектив допоможе сформувати корпоративну культуру високого рівня та тим самим підвищити загальний імідж компанії та її конкурентоспроможність на ринку інформаційних послуг.

Література

1. Грішнова О.А. Організаційно-економічний механізм управління інтелектуалізацією трудової діяльності / О.А.Грішнова, А.В.Василик // Вісник Прикарпатського університету. Економіка. – 2008. – Випуск 6. – С.1-16.

2. Богиня Д.П. Соціально-економічний механізм регулювання ринку праці заробітної плати / Богиня Д.П. – К: Інститут економіки НАНУ, 2001. – 256 с.
3. Фатхутдинов Р.А. Управление конкурентоспособностью организации / Р.А.Фатхутдинов. – М: ИНФРА, 2004. – 535 с.
4. Фатхутдинов Р.А. Конкурентоспособность организации в условиях кризиса (экономика, маркетинг, менеджмент) / Р.А.Фатхутдинов. – М: ИНФРА, 2002. – 625 с.

CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY: LITERATURE REVIEW¹

Kharchyshyna O.

National University of Food Technologies, Kyiv, Ukraine

Olena.Kharchyshyna@gmail.com

CSR conception has started its history in 1953, when Bowen first introduced his idea of an obligation for companies to consider certain factors in their decisions and activities. As the role of the private sector in civil society establishing has been increased numerous conceptions of CSR have sprung up all over the world. The most famous of them are the “CSR stakeholder” theory (Freeman, 1984) and the “CSR pyramid” (Carroll, 1991).

As a result of practical and scientific focus on CSR range of definitions has emerged. The difference between them is mostly in perception of main dimensions of CSR. Common dimensional approach of CSR include social, economic and environmental. In some researches we can find specific types as four dimensional approach which deals with formal CSR “practices, constituted by (a) the physical environment, (b) the working environment and (c) labour standards/working conditions, including standards and systems, and (d) informal practices, constituted by informal arrangements between management and employees (loans, leave) and donations to the local community and the like”(Jeppesen et al., 2012)

The environmental dimension was more in focus from the 1970s and then changed toward social and labour conditions by the late 1980s. From the 1990s

¹ This publication is a result of Grant for senior foreign scholars that have been implemented and funded by the Sofia University “St. KlimentOhridski” Research Complex “Alma Mater” Project (2014)

also the internal or working environment in CSR research started to exist. The shift was so strong that to the mid-1990s it became to play leading role and external environmental dimension tended to be nearly forgotten. But appearing the strong focus on sustainable development in national and international policies renewed the interest to environmental dimension of CSR.

One of the CSR definitions, wide spread among scientists is: «an umbrella term for a variety of theories and practices all of which recognize the following: (a) that companies have a responsibility for their impact on society and the natural environment, sometimes beyond legal compliance and the liability of individuals; (b) that companies have a responsibility for the behaviour of others with whom they do business (e.g. within supply chains); (c) that companies need to manage their relationship with wider society, whether for reasons of commercial viability, or to add value to society” (Blowfield and Frynas, 2005).

Also we can find a great number of CSR definitions designed by international organizations, especially by the World Bank, the EU, UN Global Compact, World Business Council for Sustainable Development, Global Reporting Initiative and others, which represent practical approach to CSR. These definitions accentuate on company contributions to sustainable development on different levels and the increasing significance of CSR strategic focus (Porter and Kramer, 2006).

In our research we will use such definition of CSR as “practices of the corporation that, as part of the corporate strategy, complementary and in support of the main business activities, explicitly seek to avoid damage and promote the well-being of stakeholders (clients, suppliers, employers, financial resource providers, community, government and environment) by complying with current rules and regulations and voluntary going beyond those requirements” (Vives, 2005).

A key reason for business attention to CSR have been basing on win-win understanding CSR policies as activities with positive economic effects especially in long-term perspective. Obviously, improvements in working conditions and salary policies leads to increasing of labour productivity, positive shifts in market and environmental policies contribute to products quality, demand and brand growth.

Deeper understanding of CSR requires distinguishing the terms in some research frames such as: “formal” and “informal” CSR; commitment to CSR, external collaboration, internal structures and procedures as CSR fields of actions; denial, compliance, managerial, strategic and civil stages of CSR.

Term “*formal*” CSR hold internal social and both internal/external environmental dimensions, while “*informal*” consists of ad hoc practices related to firm values and culture (Jeppesen et al., 2012). Formal CSR activities are voluntary but regulated by number of international standards and initiatives (SA8000, OHS18000, ISO 26000, UN Global Compact, GRI guidelines, Ethical Trading Initiative, AccountAbility and Transparency International) and in some cases – by national standards.

CSR fields of actions include *commitment to CSR, external collaboration, internal structures and procedures* (Baumann-Pauly et al., 2013). The dimension of commitment to CSR means integration CSR into strategic policies and leadership practices through documents, creating special job functions or departments for management and implementing CSR (Wickert, 2011). The dimension of internal structures and procedures holds different CSR supporting processes and actions like trainings, evaluation, reporting and also daily practices and organizational culture (Wickert, 2011). The last, external collaboration dimension includes all possible means aimed to interacting with external stakeholders in order to implement organizational CSR agenda, for example collaborations with civil society institutions, involvement in CSR-related network and actions (Baumann-Pauly et al., 2013; Wickert, 2011).

The approach of CSR stages is based on Zadek’s organizational learning model (2004) and is defined as follows: *denial* stage means company denial to implement CSR principles into its activities; *compliance* stage represent emergence of company’s activities focus adequate to legal rules; *managerial* stage starts the process of understanding company’s responsibilities and implementing CSR in managerial practice; *strategic* stage marks deeper firm involvement in CSR practices, integrating CSR in company strategy and understanding it as competitive advantage; *civil* stage means the qualitative new level of CSR activities including industry and civil society collaboration, and other forms of proactive CSR behaviour (Baumann-Pauly et al., 2013; Wickert, 2011).

ЦІНОВИЙ ПАРИТЕТ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ, ОЦІНКА ТА НАПРЯМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Кільницька О.С.

Житомирський національний агроекологічний університет,

м. Житомир, Україна

kilnytskaya_lena@mail.ru

Проблеми міжгалузевого паритету цін є актуальними в будь-якій економіці, оскільки відсутність необхідного взаємозв'язку між галузями та сферами економічної діяльності безпосередньо впливає на забезпечення відповідного рівня заробітної плати, обсягів виробництва, якості продукції, умов і результатів виробництва, забезпечення конкурентоздатності підприємства. Паритет походить від латинського *paritas*, що означає рівність, рівноправ'я. Трактуювання «індексу паритету» наведено в роботі Белявцева М.І., Петенка І.В., Прозорова І.В., де зазначається, що це відношення цін на сільськогосподарську продукцію до цін на продукцію промислового виробництва [1, с. 271]. За результатами досліджень [2], під «номінальним паритетом» розуміють співвідношення індексів зміни цін на сільськогосподарську продукцію до індексів зміни цін на продукцію, що споживається сільським господарством. Шпичак О.М., Гапусенко Ю.Я., Станісевиц С.А. зазначають, що в Україні не усунутий монополізм в I та III сферах агропромислового комплексу (АПК), не створена адекватна ринковим умовам банківська, кредитно-страхова та інформаційна системи, без яких товаровиробник в будь-якій ланці відтворювального процесу не може ефективно функціонувати. В результаті не забезпечена система еквівалентності обміну між сільським господарством і галузями, що його обслуговують, не замінена новою зруйнована система матеріально-технічного забезпечення. В цих умовах сільське господарство як найбільш демонополізована галузь попала між двох зверхмонополістів – першої та третьої сфер АПК.

Новий елемент для визначення «аграрного паритету» зазначають у своїх дослідженнях вчені-економісти Гусаков В.Г., Дереза О.І., що трактують його як відношення цін на товари та робочу силу, що споживає

сільське господарство, до цін на набір сільськогосподарської продукції за попереднє десятиріччя [3, с.305]. Таким чином, в Білорусі для оцінки паритету використовують не тільки ціни на матеріально-технічні ресурси промислового походження, що задіяні у сільськогосподарському виробництві, а й ціни на ресурси для трудової діяльності (робочу силу).

Встановлено, що забезпечення цінового механізму в аграрному секторі економіки базується на таких принципах: вільне формування цін з економічним регулюванням їх державою; комплексний підхід до формування закупівельних, оптових та роздрібних цін; стандартизація, що передбачає єдину методологію формування цінових пропорцій в аграрній сфері; антимонопольне спрямування.

Аналіз статистичних даних Держкомстату України за 2005-2012 рр. свідчить про те, що індекси цін на промислові товари, що використовують для виробництва у сільськогосподарських підприємствах перевищують досягнуті значення індексів цін на сільськогосподарську продукцію, крім результатів 2010 року (рис.1).

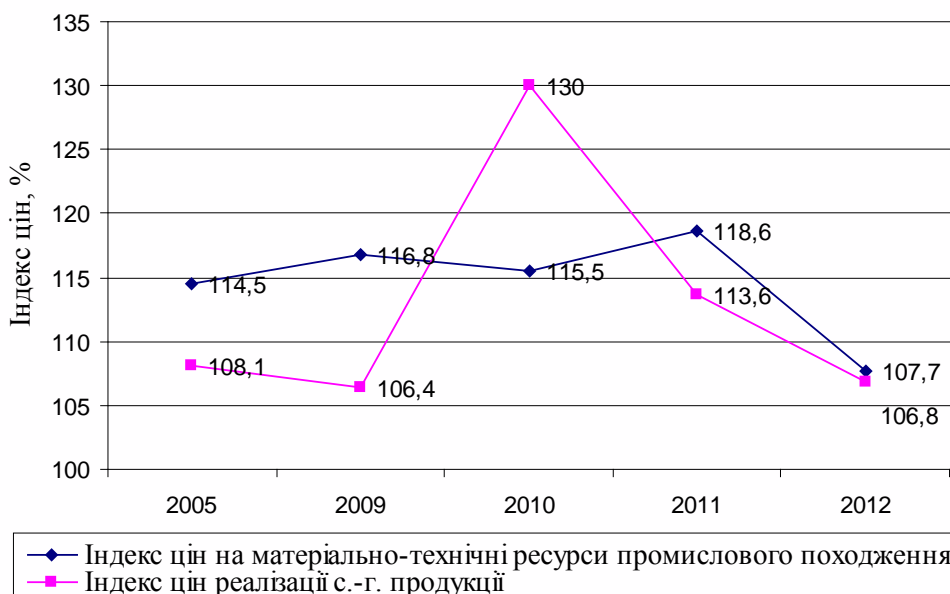

Рис.1 Динаміка індексів цін (до попереднього року) на матеріально-технічні ресурси промислового походження та реалізації сільськогосподарської продукції в сільськогосподарських підприємствах України, %

Джерело: побудовано автором за даними Держкомстату України [4, с. 63,149]

Отже, в динаміці переважно має місце диспаритет цін в аграрному секторі економіки України. Темп росту цін на сільськогосподарську

продукцію відстає від збільшення цін на трактори, комбайни та іншу техніку, мінеральні добрива, засоби захисту рослин і тварин, нафтопродукти, електроенергію, паливо, будівельні матеріали.

Це потребує розробки та реалізації напрямів зменшення диспаритету цін в аграрному секторі. Основними з них є: застосування гарантованих мінімальних цін (підтримки) на сільськогосподарську продукцію в межах визначених її квот та еквівалентних цін; фінансові товарні інтервенції (купівля чи продаж товару залежно від рівня кон'юнктури та цін на ринку); дотації та компенсації на сільськогосподарську продукцію; державне регулювання цін на продукцію природних монополій та інші види матеріально-технічних ресурсів і послуги для сільського господарства; лізинг сільськогосподарської техніки; пільгове оподаткування та кредитування сільського господарства; запровадження міжгалузевих узгоджувальних комісій по цінах; квотування та митне регулювання експорту й імпорту сільськогосподарської продукції.

Ціновий механізм в аграрному секторі повинен стимулювати виробництво продовольчих товарів для населення та сировини для промисловості, сприяти продовольчій незалежності країни, забезпечувати оптимальне поєднання вільного ринкового ціноутворення з державним регулюванням цін, створювати сприятливі умови для розширеного виробництва на підприємстві за рахунок еквівалентного цінового обміну між сферами агропромислового виробництва, сприяти відповідності цін платоспроможному попиту підприємств та населення.

Література

1. Нормативні витрати, ціни, баланси сільськогосподарської продукції в Україні та країнах світу / О. М. Шпичак, Ю. Я. Гапусенко, С. А. Станісевич та ін.; За ред. О. М. Шпичака, Ю. Я. Гапусенко. – К.: ННЦ «ІАЕ», 2006. – 693 с.

2. Белявцев М.І. Маркетингова цінова політика: Навч. посібник // М. І. Белявцев, І. В. Петенко, І. В. Прозорова. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 332 с.

3. Аграрная экономика: термины и понятия: энцикл. справ. / В. Г. Гусаков, Е. И. Дереза. – Минск: Белорус. наука, 2008. – 576 с.

4. Сільське господарство України за 2012 рік: статистичний збірник / За ред. Н. С. Власенко. – К.: Держкомстат України, 2013. – 402 с.

КОНЦЕПЦІЯ МАРКЕТИНГУ ВІДНОСИН У ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ СФЕРИ ПОСЛУГ

Косар Н.С.¹, Кузьо Н.Є.²

Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів, Україна

¹ nata_kosar@ukr.net, ² natalia.kuzjo@gmail.com

В умовах сьогодення сфера послуг – це важлива складова розвитку економіки України та світу. Саме на неї приходить найбільша частка у ВВП України (більше 22%). У табл.1 подано динаміку деяких макропоказників України протягом 2010-2013 рр.

Таблиця 1

Динаміка деяких макропоказників в Україні протягом 2010-2013 рр.

Показники	Роки			
	2010	2011	2012	2013
Валовий внутрішній продукт (у фактичних цінах), млрд. грн.	1120,6	1349,2	1459,1	-*
Індекс росту ВВП до попереднього року	1,23	1,20	1,08	-
Обсяг реалізованих послуг, млрд. грн.	251,5	303,4	324,8	357,1
Індекс росту обсягу реалізованих послуг до попереднього року	1,12	1,21	1,07	1,1
Обсяг послуг, реалізованих населенню (з врахуванням ПДВ), млрд. грн.	58,43	69,99	74,88	80,97
Індекс росту обсягу послуг, реалізованих населенню, до попереднього року	1,08	1,20	1,07	1,08

* - згідно даних Мінфіну у 2013 р. нульовий приріст реального ВВП.

Складено на основі [1, с. 157, 159; 2, с. 21-22, с. 147-148]

В умовах фінансово-економічної кризи підприємства сфери послуг повинні спрямовувати свої зусилля на утримання існуючих клієнтів, використовуючи з цією метою концепцію маркетингу відносин шляхом узгодження з клієнтами пропозиції, розширенням сервісу, підвищенням якості послуг та її гарантією на певному рівні, використанням гнучких цін

для постійних клієнтів, активним просуванням послуг, налагодженням зворотного зв'язку з клієнтами тощо [3]. Його метою є надання клієнту довготривалих цінностей; він вимагає від всіх підрозділів підприємства спільних зусиль в галузі маркетингу як єдиної команди, яка працює на максимальне задоволення потреб споживачів і надані їм додаткових вигод: фінансових та суспільних. Дуже часто окремі підрозділи переслідують свої власні інтереси замість того, щоб піклуватися про загальний добробут компанії та споживача (наприклад для дитячих санаторно-курортних установ навчальні та лікувальні підрозділи повинні узгоджувати свій графік роботи).

Фінансові вигоди клієнтів можна забезпечити шляхом участі у частотних (за велику кількість користування послугами даного підприємства) та клубних маркетингових програмах. У другому випадку персонал підприємства сфери послуг повинен забезпечити індивідуалізацію та персоніфікацію відносин.

Особливе значення при використанні підприємством сфери послуг концепції маркетингу відносин має вибір методів взаємодії з клієнтами, їх постійний аудит та розроблення пропозицій щодо удосконалення. При цьому необхідно враховувати розмір та структуру витрат на обслуговування покупців, закупівлю необхідного обладнання, навчання персоналу тощо у межах підвищення сервісу. Сервісна підтримка спрямована на полегшення процесу отримання послуги клієнтом і повинна сприяти налагодження довготривалих контактів з покупцями. Для цього підприємству необхідно визначити пропонований асортимент додаткових послуг [4, с.26]. Наприклад, для підприємства, що займається організацією відпочинку дітей можна запропонувати такий перелік цих послуг:

передпродажні (прийом замовлень поштою, телефоном та Інтернетом, донесення до клієнтів інформації про підприємство та його послуги, розробка системи каталогів та прейскурантів, консультації покупців, декоративне оформлення приміщень, доставка клієнтів);

післяпродажні послуги (доставка додому, оформлення подарунків, організація відпочинку батьків, виклик таксі для клієнта);

допоміжні послуги (безготівкові розрахунки, надання інформації, організація автостоянки, кредитування, туалет, організація пунктів обміну

валюти, організація камер зберігання речей, аптечних кіосків, прокат касет, дисків, банкомати, можливість фото- та відеозйомки розваг дітей).

Маркетинг відносин вимагає належного інформаційного забезпечення через моніторинг лояльності клієнтів та збирання інформації, яка включає у себе дані про ознаки, що лежать в основі формування лояльності, та їх подальше ранжування. Для збирання інформації про рівень задоволення клієнтів можна проводити опитування, аналіз скарг та відгуків покупців, карток гостя, іншої внутрішньої документації, займатися зовнішнім бенчмаркінгом шляхом порівняння бізнес-процесів різних організацій, використовувати методику таємного покупця тощо.

Під час проведення маркетингових досліджень необхідно розробити систему критеріїв, що достатньо повно характеризують всі аспекти діяльності організації та які стосуються як якості самої послуги, так і процесу її надання. Для оцінки якості послуг можна використовувати такі критерії як: міра доступності; репутація підприємства; розуміння потреб клієнта; безпека; компетентність персоналу. Крім цих факторів, існують ще фактори, які пов'язані з якістю процесу надання послуг. До них належить рівень комунікації, реакція співробітників і відчутні фактори [5, с.176].

Література

1. Україна у цифрах 2011: Статистичний збірник / за ред. О.Г.Осауленка. – К.: Державна служба статистики України, 2012. – 251 с.
2. Україна у цифрах 2013: Статистичний збірник / за ред. О.Г.Осауленка. – К.: Державна служба статистики України, 2014. – 240 с.
3. Бутенко Н.В. Маркетинг: Навч. посібник / Н.В.Бутенко. – К.: Атїка, 2006. – 300 с.
4. Балабанова Л.В. Управління збутовою політикою: Навч. посібник / Л.В.Балабанова, Ю.П.Митрохіна. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 240 с.
5. Кубів С.І. Маркетингова концепція формування привабливості комерційного банку / С.І.Кубів, Є.В.Крикавський, Н.С.Косар. – Львів: Видавництво Національного університету «Львівська Політехніка», 2006. – 232 с.

ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ МЕНЕДЖМЕНТУ В ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИЧНОМУ ВИРОБНИЦТВІ

Костін Ю.Д., Ущановський К.В.

Харківський національний університет радіоелектроніки,

м.Харків, Україна

nsipatova@mail.com

Енергетична галузь є однією з найважливіших складових національної економіки. Національна енергетична компанія (НЕК) «Укренерго» є одним з провідних стратегічних підприємств енергетичної галузі в Україні. До складу НЕК «Укренерго» входять вісім регіональних електроенергетичних систем (ЕС) з експлуатації магістральних електричних мереж та диспетчерського управління (Дніпровська, Донбаська, Західна, Кримська, Південна, Південно-Західна, Північна, Центральна). Спеціалістами НЕК «Укренерго» здійснюється експлуатація електромереж, ведення електричних та енергетичних режимів, аналіз роботи релейного захисту і протиаварійної автоматики, технічне забезпечення роботи оптового ринку електроенергії. На підприємстві приділяється значна увага щодо управління персоналом та організації підвищення його кваліфікації, працюють власні навчальні центри, створена соціальна інфраструктура для забезпечення потреб працівників.

Масштабність НЕК «Укренерго» обумовлює необхідність вивчення аналізу і стану людських ресурсів не тільки в цілому по підприємству, але й по окремим його структурним підрозділам. Вивчення стану людських ресурсів дозволить виявити необхідні напрямки удосконалення управління персоналом у цій корпорації та розробити необхідні заходи щодо забезпечення необхідними кадрами його структурні підрозділи.

Стан людських ресурсів підприємства визначається сукупністю якісних і кількісних показників, що характеризують віковий склад працівників, гендерний розподіл, розподіл працівників за рівнем освіти й здобутих навичок, стан здоров'я працівників, їхні соціальні та психологічні якості. Як зазначають вітчизняні й зарубіжні науковці [1, 2, 4, 5], що спеціалізуються на проблемах досліджень персоналу, людських ресурсів та людського потенціалу, аналіз стану людських ресурсів є досить важливим

напрямок для вдосконалення процесів управління персоналом у корпораціях та на великих підприємствах. Для порівняльного аналізу ефективності управління персоналом, визначення відповідних форм мотивації його праці, підбору заходів щодо підвищення продуктивності праці необхідно використання методів багатофакторного аналізу та таксономії [4], що забезпечать більш об'єктивні кількісні оцінки стану людських ресурсів та напрямків вдосконалення людських ресурсів на різних підприємствах або структурних підрозділах.

На основі статистичних даних підприємств по Західній ЕС, Центральній ЕС та Донбаській ЕС було розраховано інтегральні показники для оцінки якості навчання персоналу, динаміки персоналу та мотивації праці [6]. Методика розрахунку інтегрального показника ґрунтується на фундаментальних працях польських вчених Хельвега, Плюти та Млодака [4] й приведена також у роботах українських вчених [3, 5].

Для розрахунку інтегральних показників були використані такі показники:

– для оцінки якості навчання: відхилення кількості, що пройшли навчання за фактом від плану, по Західній ЕС, Центральній ЕС та Донбаській ЕС, %; відсоток персоналу, що потребує навчання за планом по Західній ЕС, Центральній ЕС та Донбаській ЕС, %; відсоток персоналу, що проходив навчання за фактом по Західній ЕС, Центральній ЕС та Донбаській ЕС, %; розмір коштів на навчання однієї особи (грн.) за планом по Західній ЕС, Центральній ЕС та Донбаській ЕС; розмір коштів на навчання однієї особи (грн.) за фактом по Західній ЕС, Центральній ЕС та Донбаській ЕС; відхилення коштів на навчання однієї особи за фактом від планових значень, %;

– для оцінки динаміки персоналу по вищевказаним системам: показник оновлення кадрів як відсоток прийнятих на роботу від середньооблікової кількості персоналу; показник прийнятих на нові робочі місця як відсоток від усіх прийнятих; показник плинності кадрів;

– для оцінки мотивації персоналу: розмір середньомісячної заробітної плати всього персоналу; розмір середньомісячної заробітної плати штатних працівників.

За допомогою таксономічного методу, описаного в працях польських вчених (Плюти та ін.), було визначено значення інтегральних показників, узагальнюючих стан та якість управління персоналом на підприємствах Західної ЕС, Центральної ЕС та Донбаської ЕС за період 2010-2013 рр. Значення інтегрального показника коливаються у межах від 0 до 1, – чим більше значення показника, тим краще стан системи за використаними критеріями у вигляді локальних показників.

Висновки. Проведені розрахунки таксономічних показників на прикладі трьох регіональних електроенергетичних систем (Західна ЕС, Центральна ЕС та Донбаська ЕС) дозволяють значно підвищити ступінь об'єктивності в порівнянні ефективності вдосконалення людських ресурсів на підприємствах цих систем та визначити збалансованість цих напрямків. З проведених розрахунків таксономічних показників видно, що слід вдосконалити такі напрямки, як навчання персоналу та динаміка персоналу на всіх трьох досліджуваних регіональних системах. Підвищення якості навчання персоналу має забезпечуватися за рахунок більш якісної системи планування навчання різних категорій персоналу, зменшення різниці між запланованими та фактичними значеннями, підвищення коштів на навчання персоналу. Вдосконалення напрямку, що характеризує динаміку персоналу, можливе за рахунок зменшення показників плинності персоналу, створення більшої кількості нових робочих місць, заохочення перспективних працівників.

Література

1. Армстронг М. Практика управления человеческими ресурсами. 10-е изд. / Пер. с англ. под ред. С.К. Мордовина. – СПб.: Питер, 2009. – 848 с.
2. Армстронг Майкл, Стівенс Тіна. Оплата праці: Практичний посібник з побудови оптимальної системи оплати праці та винагороди персоналу./ Пер. з англ. під ред. Т.В.Герасимової. – Дніпропетровськ: БалансБізнесБукс, 2007. – 512 с.
3. Паніотто В.І., Максименко В.С., Марченко Н.М. Статистичний аналіз соціологічних даних. – К.: Вид. дім «КМ Академія», 2004. – 270 с.
4. Плюта В. Сравнительный многомерный анализ в экономических исследованиях: Методы таксономии и факторного анализа. Пер. с польск. – М.: Статистика, 1980. – 152 с.
5. Хміль Ф.І. Управління персоналом: Підручник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Академвидав, 2006. – 488 с.
6. <http://www.ukrenergy.gov.ua>.

СТРАТЕГІЯ УПРАВЛІННЯ ЕНЕРГОВИКОРИСТАННЯМ РЕГІОНУ

Люльчак З.С.

Національний університет «Львівська політехніка», м.Львів, Україна

liulchak_zoriana@mail.ru

Україна належить до енергодефіцитних країн у силу декількох чинників, основний з яких – задоволення своїх паливно-енергетичних потреб за рахунок власних ресурсів менше, ніж на 40%. Енергоємність валового внутрішнього продукту в Україні на сьогодні вдвічі (а за низкою технологій у чотири – шість разів) вище від енергоємності такого ж продукту в промислово розвинутих країнах, і цей розрив продовжує зростати, особливо в умовах наявної енергетичної та політичної кризи.

Авторитетні організації й енергетичні кризи в інших країнах дають однозначну відповідь на те, що й у якій послідовності необхідно робити з питань енерговикористання. Ключ до майбутнього успіху – у правильному упорядкуванні та реалізації короткострокових і довгострокових стратегій управління енерговикористанням.

Слід звернути увагу на те, що енергозбереження не має нічого спільного з відключеннями споживачів, як це мало місце в перші роки незалежності України.

Це явище слід класифікувати як обмеження енергоспоживання. При цьому, замість того, щоб робити правильні висновки про усунення причин, в Україні розгорнута «ефективна» боротьба проти наслідків – вимикання, обмеження лімітів, підвищення ціни на електроенергію та природний газ, вдосконалення системи автоматичного частотного розвантаження (САЧР), створення моделей критичних ситуацій.

Опис останніх може мати негативні наслідки, наприклад: при раптовому падінні частоти нижче від критичної межі для атомних станцій – 49 Гц і відмові САЧР вимикатимуться атомні станції, відбуватиметься знеструмлення міст, збої на магістральних газопроводах, у газовій мережі, припинятиметься функціонування систем водопостачання і каналізації, з'являтимуться вибухи на хімічних заводах, катастрофічні ушкодження металургійних комбінатів і т.д.

На сьогодні майже у всіх регіонах і областях України вже починаються непевні, але такі необхідні заходи для створення ефективної системи управління економікою через контроль та обґрунтування цін і тарифів, створення умов раціонального ресурсного забезпечення – вдосконалення і реалізація економічного механізму стимулювання енергозбереження, відновлення нормального функціонування енергетичного, машинобудівного, нафтопереробного й товаровиробничого комплексів за рахунок упровадження наукоємних, малоенергоємних, матеріалозберігаючих та екологічно чистих технологій.

Аналіз свідчить, що в створеній ситуації в Україні доцільно дотримуватися такої стратегії управління енерговикористанням регіонів, при розгляданні якої стане зрозумілим, що є її короткостроковою складовою, а що довгостроковою:

1. Проведення енергоаудиту регіону. Він складається із: збору інформації й оцінки енергостану, впорядкування енергобалансів, пошуку резервів, розрахунку ефективності варіантів, розробки рекомендацій щодо наступних дій. Енергоаудит доцільно проводити як рейтинг ефективності заходів для економії електроенергії, теплової енергії, освітлення, стисненого повітря, холодовикористання тощо на рівні регіону на підставі енергоаудитів відповідних як енергогенеруючих структур, так і установ, які споживають енергоносії та -ресурси. Ефективне виконання енергоаудиту можливе тільки при встановленні лічильників усіх енергій та енергоносіїв. Деякі практичні рекомендації таких аудиторських перевірок є відомі: прокладання заздалегідь ізольованих трубопроводів і заміна старих тепломереж, встановлення котлів на дахах для опалення та гарячого водопостачання в будинках, використання труб із пенополіуретановою ізоляцією й емальованими трубами, заміна старих опалювальних котлів та силових електричних трансформаторів, уведення зонних тарифів від часу доби для освітлення вулиць, заміна високопотужних світильників на економічні лампи і деякі інші.

2. Проведення заходів щодо оптимізації енергетичного менеджменту для кожного конкретного регіону й області України. Для здійснення цього необхідно для конкретного підприємства скласти паливно-енергетичний баланс і баланс щодо споживаної потужності. Після

їхнього впорядкування необхідно на підставі чинних ставок і тарифів на різноманітні види палива й енергії розглянути можливість їхнього варіювання у межах підприємства.

3. Вибір пріоритетних напрямків щодо створення нових технологій. При цьому необхідно відкинути старі стереотипи, щоб вирішити нові задачі у сформованій ситуації. Аналіз показує, що необхідно розраховувати тільки на свої сили, тому створювати малі, які не потребують великих інвестицій, виробництва, що мають швидку окупність; переваги надавати технологіям, виходячи з їхньої окупності і капіталоемності (питомих капіталовкладень).

4. Потрібно у найкоротші терміни переглянути підходи до вирішення проблем витрат теплової енергії (особливо для знову побудованих об'єктів). Американські стандарти, що регламентують розмір теплового опору (спроможність пропускати тепло) будівельних конструкцій, у 4 рази жорсткіші за українські. Вартість палива обходиться в десятки разів дорожче, ніж вартість на будівництво досконалих у теплоізоляційному відношенні об'єктів. При цьому необхідно враховувати сформовані світові стандарти з питань ефективності систем освітлення, вентиляції і кондиціонування повітря. Із метою економії при освітленні необхідно правильно вибрати потужність і тип освітлювальних приладів. Вибір потужності здійснюється на підставі необхідних значень освітленості, розмірів освітленого помешкання площі, кількості світильників та їхнього розташування.

Ефективні вентиляція і кондиціонування (разом з опаленням) забезпечують показники середовища, в якому в бажаних межах підтримуються такі чотири показники: температура, вологість, розподіл повітря та якість повітря (типові проектні умови: температура – 23 °С, відносна вологість – 50%, рух повітря зі швидкістю – 0,15–0,25 м/с, вміст CO₂ – 1000 млн⁻¹ і т.д.).

Економічно розвинуті країни, надаючи перевагу таким пріоритетам, вирішили свої енергетичні проблеми і досягли значних результатів. Зараз на одиницю продукції, що виробляється, в цих країнах витрачається в середньому в 7 разів менше енергії, ніж в Україні.

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ФІНАНСУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ В УКРАЇНІ

Люта О.В.¹, Пігуль Н.Г.²

ДВНЗ «Українська академія банківської справи НБУ», м. Суми, Україна

¹ olga_lutaya@ukr.net, ² piguln@mail.ru

Необхідною умовою покращення рівня та якості життя населення є наявність розвиненої соціальної сфери, яка, на нашу думку, представляє собою сектор економіки, в якому здійснюється виробництво, розподіл і споживання матеріальних та нематеріальних благ, а також відбувається забезпечення розширеного відтворення людського капіталу за участю держави як гаранту забезпечення достатнього рівня життя населення.

На соціальну сферу покладено вирішення ряду завдань, що мають першочергове значення для розвитку економіки і здійснюють позитивний вплив на головну продуктивну силу суспільства – людину, а саме: досягнення гідного рівня матеріального добробуту людей; забезпечення максимальної продуктивної зайнятості населення, підвищення якості і конкурентоспроможності робочої сили; створення прав і соціальних гарантій сім'ям; підтримка соціально найбільш вразливих верств населення; збільшення тривалості життя [1].

Повноцінна реалізація поставлених завдань вимагає достатнього обсягу фінансових ресурсів, необхідних для забезпечення ефективного функціонування соціальної сфери. Виходячи з цього, вивчення питання фінансування соціальної сфери в Україні доцільно розпочати із аналізу існуючих підходів щодо трактування категорії «фінансове забезпечення».

В економічній літературі розглядаються різноманітні підходи щодо тлумачення сутності «фінансового забезпечення», яке розглядають як: підсистему фінансово-кредитного механізму; метод покриття витрат; метод фінансового впливу на соціально-економічні процеси; сукупність грошових фондів.

На основі проведеного дослідження, на нашу думку, під фінансовим забезпеченням соціальної сфери варто розуміти цілісну систему організації фінансових відносин, які включають відповідні форми, методи та

інструменти їх реалізації, в процесі мобілізації та розподілу фінансових ресурсів з метою створення умов для ефективного функціонування соціальної сфери в Україні на основі вирішення відповідних завдань, обумовлених соціальними функціями держави.

Основними формами фінансового забезпечення соціальної сфери є бюджетне та позабюджетне фінансування. Так, бюджетне фінансування означає надання в безповоротному порядку коштів з бюджетів різних рівнів суб'єктам господарювання соціальної сфери для повного або часткового покриття їх витрат. Позабюджетне фінансування включає самофінансування, кредитування та мобілізацію фінансових ресурсів з інших джерел.

Самофінансування є вихідною формою фінансового забезпечення та передбачає процес відшкодування поточних витрат діяльності суб'єктами господарювання соціальної сфери, а також їх розвиток за рахунок власних джерел фінансових ресурсів (прибутку та власних надходжень бюджетних установ). Кредитування являє собою процес отримання необхідних грошових коштів у відповідних фінансово-кредитних установах на умовах поворотності, платності, строковості та цільового використання підприємствами та установами соціальної сфери.

Дослідивши сутність та складові елементи фінансового забезпечення соціальної сфери, проаналізуємо обсяги та динаміку фінансових ресурсів, що спрямовуються на її фінансування.

Частка видатків на соціальну сферу та соціальний захист населення у структурі всіх видатків зведеного бюджету України зросла з 39,2% у 2000 р. до 64,4% у 2013 р. Найбільші зміни відбулися у структурі видатків на соціальний захист та соціальне забезпечення, їх обсяг зріс з 6,0 млрд грн. у 2000 р. до 145,1 млрд грн. у 2013, тобто у 24,2 рази.

Аналіз складу та структури видатків Державного бюджету дає підстави зробити висновок про пріоритетність витрачання бюджетних ресурсів на соціальний захист та соціальне забезпечення громадян. Так у 2013 р. видатки на духовний і фізичний розвиток були в 10,6 рази меншими ніж видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення, охорона здоров'я – в 2,4 рази, освіта – в 1,4 рази [2].

Однак, слід відмітити, що незважаючи на зростання обсягів та темпів видатків на соціальний захист та соціальне забезпечення, позитивних змін у якості життя більшої частини населення держави не спостерігається. Система соціальної допомоги населенню не відповідає потребам сьогодення. Це, в першу чергу, пов'язано з розпорошуванням коштів на виплату допомоги окремим групам населення без якісного урахування їх доходів, їх реального соціального стану та ін.[3].

Реформування фінансового забезпечення соціальної сфери в Україні, на нашу думку, необхідно здійснювати за наступними напрямками: посилення адресності державної соціальної допомоги; перегляд та оптимізація соціальних пільг; розширення самофінансування бюджетних установ соціальної сфери, насамперед через надання платних послуг.

Отже, здійснення реформ у фінансовому забезпеченні соціальної сфери дозволить підвищити рівень ефективності її функціонування, що в свою чергу позитивно вплине на процеси відтворення робочої сили, зростання продуктивності праці, а також культурне і духовне життя суспільства.

Література

1. Фахрутдинова Е.В. Роль социальной сферы и социальной политики в обеспечении устойчивого социально-экономического развития страны / Е.В.Фахрутдинова: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ecsocman.hse.ru/data/2011/10/28/1267245220/1.pdf>

2. Звіти про виконання Зведеного бюджету України за 2007-2013 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=147449>

3. Снісаренко О.Б. Аналіз рівня та якості фінансування соціально-культурної сфери у контексті індексу людського розвитку / О.Б.Снісаренко: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [file:///C:/Users/vladl_000/Downloads/eupmg_2012_2_3%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/vladl_000/Downloads/eupmg_2012_2_3%20(1).pdf)

СНИЖЕНИЕ РИСКОВ ДЕФОЛТНЫХ ИПОТЕЧНЫХ КРЕДИТОВ КАК ИНСТРУМЕНТ РАЗВИТИЯ БАНКОВСКОГО СЕКТОРА КРЕДИТОВАНИЯ

Марачевская А.В.

Харьковский национальный экономический университет им.С.Кузнецца

г.Харьков, Украина

Nasten_ka911@mail.ru

В Украине сфера ипотечного кредитования жилья, особенно сейчас, когда финансовый рынок почти находится в перманентном состоянии затишья, всегда остается той проблемой, решение которой помогло бы решить не только экономические, но и ряд социальных и демографических проблем. Большинство молодых семей не имеют возможности купить собственное жилье, а поэтому живут с родителями, не заводят детей и, в результате, испытывают психологические проблемы.

В результате проведенного исследования выяснено, что семья из двух человек при условии 100% экономии собственных средств может купить свое жилье в среднем от 8,5 до 10 лет, а при реальных условиях экономии – если от 10 до 30% дохода семьи будет направлены на покупку жилья, то им потребуется от 31 до 80 лет. Получить собственные квадратные метры семья за собственные средства не может, поэтому необходимо задействовать заемные средства, которые и предоставляются при помощи сферы ипотечного кредитования. Но в нашей стране условия по ипотеке настолько не выгодны для заемщика, что большинство среднестатистического населения не в состоянии взять такой кредит. Так, минимальная процентная ставка сейчас составляет в среднем от 15 процентов до 16,5-17, максимальная же составляет 20-25%. При этом данная процентная ставка не включает одноразовых и ежемесячных комиссий, которые есть почти во всех финансовых учреждениях. Так, только в большинстве банков (Альфабанк, Дельтабанк, Укрсоцбанк и другие) ежемесячная комиссия составляет около 1-2%, что увеличивает размер процентов по кредиту на 12-24%.

Проведенные расчеты показали, что в среднем по Украине

среднемесячный платеж за комнату в «гостинке» или 1-комнатную квартиру до 30 м², которая будет взята в ипотеку, составит около 5000 грн., за большую 1-комнатную квартиру или небольшую двухкомнатную до 55 м² – от 7500 до 10000. И это при условии, что у молодой семьи будут еще средства на первоначальный взнос по ипотеке (20-30%), а это как минимум 5-10 тыс. долларов (в зависимости от города, района и площади квартиры).

Для кого же доступна такая ипотека? Например, если молодая семья, состоящая из двух человек, получает минимальную заработную плату, то ежемесячный доход у них составляет около 2500 гривен в сумме, что сразу говорит о недоступности ипотеки. Если же пара, где каждый член семьи получает заработную плату не меньше среднестатистической по Украине, то ее доход получается в рамках 6,5-7 тыс. грн. И она еще может с трудом взять в ипотеку небольшую однокомнатную квартиру, но претендовать уже на двухкомнатную она не может. В результате приходим к выводу, что при современных условиях кредитования, если пара хочет приобрести собственную хотя бы небольшую квартиру, ей необходимо зарабатывать от 4000 грн., а лучше от 5000, чтобы были средства еще на питание, одежду и оплату коммунальных платежей. Не забываем еще и о географическом факторе. Зарплата больше 5000 гривен возможна и реальна в столице, но здесь и стоимость жилья на порядок выше, и наоборот, квартира стоит на порядок меньше, например, в Кременчуге, но и уровень зарплат там не сравнить со столичным.

Снижение ипотечных ставок в разы, искоренение всевозможных комиссий за пользование кредитом, а также сотрудничество государства с банками – это пока единственный способ сделать жизнь молодежи лучше и легче. Возникает только единственный вопрос – как же снизить процентные ставки? В других странах мира данный показатель в разы меньше: в США – до 5%, в Китае – до 7%, даже в России ставка по ипотечному кредиту составляет около 13%, что на много меньше наших 18-22%. Решением проблемы должна стать разработка финансовой программы, которая обезопасит банк от дефолтного кредита, то есть снизит непосредственные риски банка. Для этого автором предлагается, во-первых, разработать единую шкалу критериев по оценке потенциального заемщика, которая предоставит возможность банку

адекватно оценивать клиента относительно его платежеспособности. Во-вторых, необходимо предоставлять ипотечные кредиты по различным процентным ставкам, а не по максимально возможному размеру, который, если что, покроет риски банка. Например, если заемщик соответствует всем требованиям банка, то процентная ставка должна быть минимальной, если есть какие-либо сомнения и претензии (низкий официальный уровень дохода, имеются просрочки по имеющимся кредитам, плохая кредитная история) и т.д., то процентная ставка должна возрасти пропорционально росту риска. И третьим шагом на пути развития ипотечного сектора кредитования должно стать основание государственного агентства, которое будет страховать банки от больших финансовых потерь по кредиту. Агентство должно действовать по принципу агентств Freddie Mac и Fannie Mae в США, которые страхуют ипотечные кредиты путем выпуска ипотечных ценных бумаг и перепродажи этих кредитных портфелей на финансовом рынке страны.

В результате необходимо кардинально пересмотреть основы управления банковскими учреждениями, их функционирования и контроля за предоставлением кредитных операций, что позволит снизить всевозможные финансовые риски, а, следовательно, уменьшить финансовое бремя, перекладываемое на плечи заемщика.

ДОСЛІДЖЕННЯ СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ ЛОГІСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Матвієнко-Біляєва Г.Л.

Харківський національний економічний університет ім. С.Кузнеця

м. Харків, Україна

galya2005m@mail.ru

Логістика в Україні є досить новою сферою діяльності підприємства, тому вона має цілком з'ясовні потреби в кваліфікованих спеціалістах, складських приміщеннях та якісних транспортних перевозок, так і дієвих методичних рекомендацій щодо організації.

В попередніх публікаціях [1, 2] зазначалось основне призначення логістики на підприємстві – мінімізувати витрати й оптимізувати діяльність підприємства. На сучасних підприємствах існує поділ функціональних обов'язків за відповідними підрозділами (закупівель, маркетингу, фінансів, продажів). При цьому цілі окремих підрозділів найчастіше не збігаються із цілями інших відділів. Логістичний підхід передбачає управління всіма діями та операціями скрізно, як єдиною діяльністю. Для цього на підприємствах слід створити службу логістики, що поєднує всі самостійні відділи й стає координуючим центром.

Сучасний рівень організації й аналітична підтримка логістичної діяльності промислового підприємства вимагає оперативної обробки й подальшого аналізу великих обсягів різної інформації. Найважливішою складовою цього інформаційного масиву є документована інформація. Порядок і кінцева ціль її використання повинні узгоджуватися з основними завданнями підприємства. Обробка такого інформаційного потоку можлива тільки за допомогою технічних засобів інформаційних систем, застосування якої вимагає індивідуального підходу з урахуванням умов конкретного підприємства.

Єдине методичне керівництво системного інформаційного забезпечення на підприємстві дозволить відносно самостійно розробляти документальний супровід операцій у кожній сфері діяльності підприємства при збереженні єдиних підходів до розробки, обігу й зберігання документації.

На рис.1 зображена логіка етапів дослідження стратегічного розвитку підприємства на основі сучасного інструменту контролінга – ЗСП та стратегічної карти.

Отже, для вітчизняних машинобудівних підприємств, які у своїй господарській діяльності повинні орієнтуватися на досягнення стратегічних цілей, місію доцільно сформулювати як забезпечення населення якісною і доступною продукцією. Місія підприємства отримує наглядне втілення й може бути доведена до всіх співробітників. Вона представлена у вигляді конкретних цілей і стимулів для їхнього досягнення. Це необхідно для зосередження зусиль на найбільш важливих напрямках розподілу ресурсів і установа цілей.

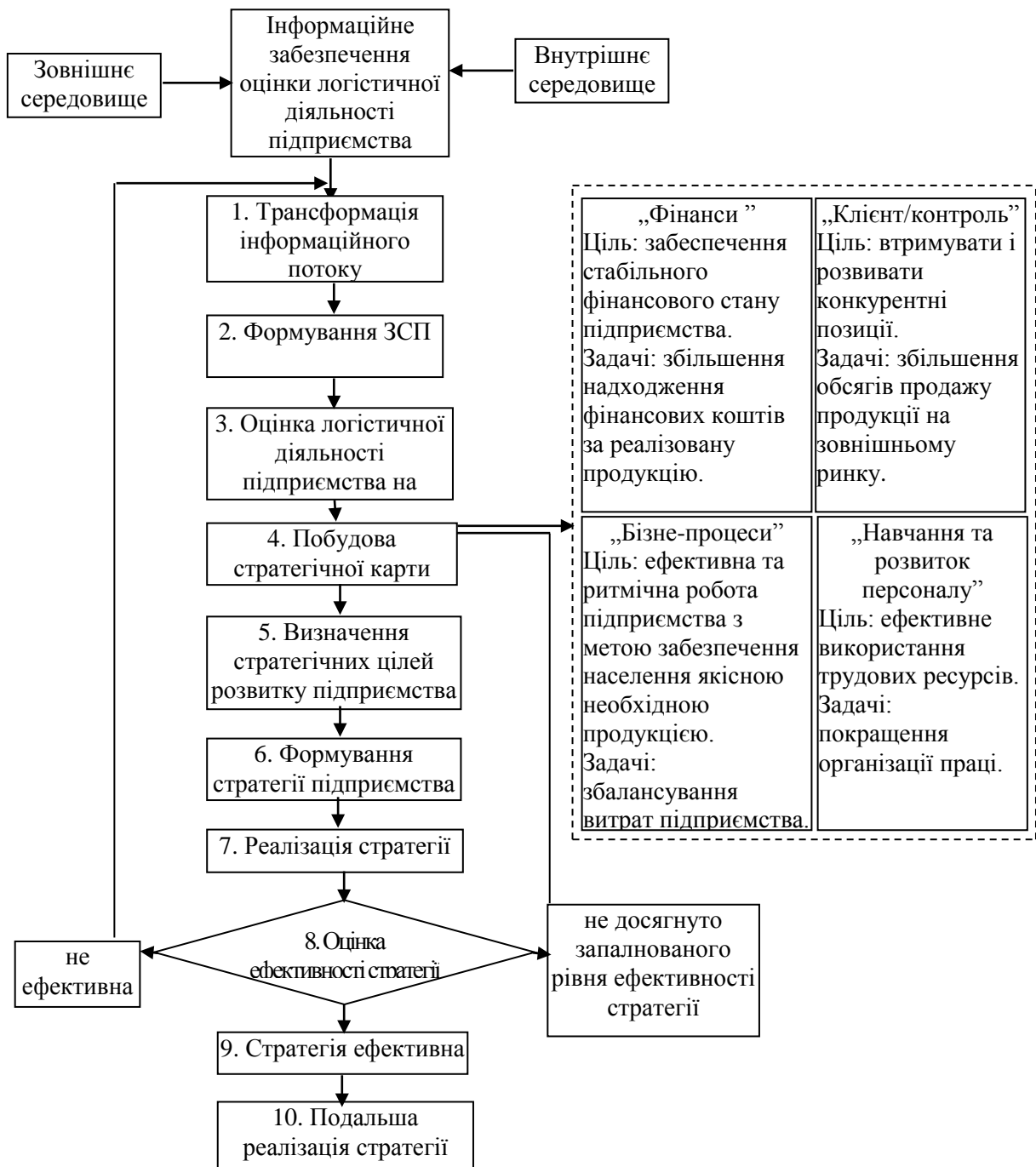

Рис. 1 Логіка етапів дослідження стратегічного розвитку логістичної діяльності підприємства

У результаті співробітники навчаються стратегічно мислити й можуть нести власні ідеї й доповнення у формулювання місії й стратегії підприємства, що, у свою чергу, веде до її переосмисленню на новому рівні.

Література

1. Матвієнко-Біляєва Г. Л. Основи методики проведення контролінгу логістичної діяльності на машинобудівних підприємствах / Г. Л. Матвієнко-Біляєва // *Управління розвитком: зб. наук. ст.* – Харків: ХНЕУ, 2009. – № 1. – С. 102-103.

2. Матвієнко Г. Л. Організація етапів впровадження служби контролінгу на підприємствах України / Г. Л. Матвієнко // *Мат. Всеукраїнської науково-практичної конференції. Інвестиційні стратегії підприємств України на міжнародних товарних та фінансових ринках. Т. I.* – Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2006. – 134 с.

ALTERNATÍVNE PRÍSTUPY K PROBLEMATIKE HOSPODÁRSKEHO RASTU²

Matoušková E.

Ekonomická univerzita v Bratislave, Bratislava, Slovensko

leonora.matouskova@euba.sk

Úvod. Všeobecne akceptovanými prístupmi v problematike ekonomickému rastu sú neokeynesovské a neoklasické teórie ekonomického rastu a teórie endogénneho rastu. Vo všetkých týchto známych teóriách sa berú do úvahy len ekonomické faktory, ktoré sú pokladané za zdroj ekonomického rastu. Ani snahy o zmenu základných východísk teórie hospodárskeho rastu väčšinou neberú do úvahy kultúrne a politické podmienky, v rámci ktorých dnešné rýchle ekonomické zmeny prebiehajú. Viacerí ekonómovia však zastávajú názor, že je potrebné vytvoriť teóriu, v ktorej sa bude vychádzať z poznania, že kultúrne, politické a sociálne zmeny môžu tiež výrazne ovplyvniť hospodársky rast. Zámerom tohto príspevku je upriamiť pozornosť na vybrané alternatívne prístupy k otázke ekonomického rastu, resp. rozvoja spoločnosti.

Jedným z ekonómov, ktorý týmto smerom zamerl svoj výskum, bol americký ekonóm Bert Hoselitz³. Hoselitz nepredkladá všeobecnú, univerzálne

² Príspevok vznikol v rámci riešenia projektu VEGA č. 1/0368/14 „Heterodoxné a ortodoxné prístupy v ekonomickej teórii a možnosti ich využitia pri riešení ekonomických problémov súčasnosti (s dôrazom na globálnu ekonomickú krízu).

³ Bethold Frank Hoselitz (1913 – 1995) sa narodil vo Viedni, v Rakúsku. Vyštudoval právo na Univerzite vo Viedni. Pred hrozbou fašizmu v roku 1938 emigroval do USA. Ďalšie

platnú teóriu ekonomického rozvoja, ale v svojom diele prezentuje teoretické modely pre rôzne typy spoločností a pre rôzne typy zmien, a to počnúc tradičnou organizáciou spoločnosti až po najmodernejšie a najvyspelejšie formy ekonomickej organizácie spoločnosti. Podľa jeho názoru je potrebné vždy poznať, nakoľko sa maximálny ekonomický rast môže dostať do konfliktu s existujúcimi kultúrnymi a sociálnymi faktormi pôsobiacimi v spoločnosti. Tvrdí, že existujú hlboké rozdiely v kultúrach rôznych krajín, ktoré sa zúčastňujú na plánoch ekonomického rozvoja, pričom ekonomický rast v mnohých krajinách je do značnej miery ovplyvnený aj týmito kultúrnymi a sociálnymi faktormi.

Kľúčovým aspektom teórie ekonomického rozvoja u Hoselitzu je nevyhnutnosť vysvetliť prechod z podmienok nerozvinutej spoločnosti (ekonomiky) k podmienkam vyspelej spoločnosti (ekonomiky). Hoselitzu zaujímajú tie aspekty sociálneho správania, ktoré sa významnou mierou dotýkajú ekonomickej aktivity, najmä aktivity týkajúcej sa zmien vo výrobe tovarov a služieb. Hlavným problémom v snahách o vytvorenie teórie ekonomického rastu zohľadňujúcej vplyv sociálnych a kultúrnych faktorov na ekonomický rast je určiť, ako sa sociálna štruktúra nerozvinutej krajiny mení na sociálnu štruktúru ekonomicky vyspelej krajiny.

Rozvoj kapitalistických ekonomík v západnej Európe predstavoval pôvodne neplánovaný vývoj. Pre neplánovaný nezávislý ekonomický rast, k akému došlo v minulosti v západnej Európe, kultúrne a sociálno-štruktúrne faktory vytvorili vhodné podmienky pre ekonomickú premenu. Avšak súčasné snahy o zabezpečenie hospodárskeho rastu sú vedomé, zámerné a cielené. V tých prípadoch, keď sú ekonomické zmeny plánované, môže sociálna štruktúra a kultúra obmedzovať a niekedy aj znemožniť proces ekonomických zmien.

1. Sociálne zmeny a ekonomický rozvoj. Medzi sociálnymi zmenami a ekonomickým rozvojom je úzky vzťah. Kapitalizmus bol pravdepodobne prvý systém, ktorý umožnil masám ľudí dosiahnuť životnú úroveň vyššiu ako je len holá existencia. Preto je podľa Hoselitzu potrebné skúmať príčiny tohto úspechu,

štúdium absolvoval na Chicagskej univerzite. V roku 1953 sa stal profesorom ekonómie a spoločenských vied. Pôsobil predovšetkým na Chicagskej univerzite (1945 – 1978), kde prednášal ekonómiu a spoločenské vedy. Bol spoluzakladateľom Výskumného centra ekonomického rozvoja a kultúrnych zmien a založil vplyvný časopis Ekonomický rozvoj a kultúrna zmena. Počas svojho života zastával mnoho funkcií v rôznych medzinárodných misiách zameraných na ekonomický rozvoj.

aby ich bolo možné aplikovať aj v prípade spoločností, v ktorých je doposiaľ ekonomický rozvoj nedostatočný. Výskumy ukázali, že ekonomický rozvoj je možný len vtedy, ak sociálne vzťahy v menej rozvinutých krajinách sa budú reformovať tak, aby sa podobali sociálnym vzťahom v západných kapitalistických ekonomikách.

V minulosti boli rozvinuté dve teórie, ktoré sa snažia vo všeobecnosti vysvetliť proces sociálnych zmien, ktoré sa uskutočnili v západných krajinách. Jednou z nich je teória ekonomického a sociálneho vývoja v podmienkach kapitalizmu Karla Marxa. Druhou je teória sociálnej odchýlky – ide o správanie, ktoré sa odchyľuje od zavedených sociálnych modelov a hodnôt. Teória sociálnej odchýlky vychádza z modernej sociálnej teórie a primárne sa uplatňuje na prípady prechodu z podmienok nerozvinutých, resp. menej rozvinutých krajín na podmienky ekonomicky rozvinutých, vyspelých krajín. Podnikateľ alebo obchodník je považovaný za klasický príklad sociálnej odchýlky – človeka, ktorého správanie sa odlišuje od tradičných nápadov a myšlienok bežných jednotlivcov a inštitúcií. Zavádza nové techniky a postupy do spoločnosti, ktorá len tak ľahko neprijme zmeny. Napríklad, podnikatelia alebo obchodníci v západnej Európe počas stredoveku požičiavali peniaze za vysoké úrokové sadzby – išlo o prax, ktorá bola v tom čase odsudzovaná kresťanskou cirkvou. V Taliansku počas stredoveku takmer všetci veritelia peňazí boli cudzinci, napr. Sýrčania alebo Židia. Postupne sa však stali hlavnými veriteľmi peňazí domáci obchodníci a podnikatelia, a to nielen v Taliansku, ale aj vo Francúzsku, Nemecku, Anglicku a v ďalších západoeurópskych krajinách. V tom čase sa stredoveký prístup k peniazom začal meniť, keď kresťanská doktrína začala akceptovať prax požičiavania peňazí. Vysoké úrokové sadzby už neboli považované za sociálnu odchýlku, ale skôr za žiaducu črtu narastajúceho obchodu.

2. Prístup k modelom ekonomického rastu

Hoselitz zastáva názor, že súčasné teórie ekonomického rastu majú dva nedostatky: buď sú vyvinuté veľmi jednoducho, pre potreby úradníkov, ktorí realizujú verejnú politiku, alebo sú formulované príliš všeobecne na to, aby mohli byť použité v špecifických a reálnych prípadoch konkrétnych ekonomík. Tvorcovia politiky (rozvojové agentúry, vlády, OSN) požadujú od ekonomických teoretikov pomerne jednoduché formulácie a vzorce, ktoré je

možné použiť v jednotlivých oblastiach sveta. Výsledkom toho je nazhromaždenie veľkého množstva poznatkov v mnohých oblastiach spoločenských vied, pričom tieto poznatky nie sú komplexné a zosystematizované.

Iná situácia je v prípade teórií rastu, ktoré sú formulované príliš všeobecne. V prípade príliš všeobecnej teórie ekonomického rozvoja je pravdepodobné, že bol obmedzený počet faktorov, ktoré ekonómovia brali do úvahy a ktoré podľa ich názoru ovplyvňujú ekonomický rast. Keď sa pracuje s takýmto jednoduchým teoretickým modelom, potom je ťažké uplatniť širokú škálu historických skúseností krajín, ktoré prešli hospodárskym rozvojom. Vzniká tiež otázka, či teória rastu môže vysvetliť proces ekonomického rastu a rozvoja, ku ktorému došlo napr. v Kanade alebo vo Švajčiarsku? A ak áno, či môže byť takáto teória použitá na predikciu trendov rozvoja napr. v Afrike?

Pre potreby predikcie zmien v súčasných menej rozvinutých krajinách podľa názoru Hoselitzu nestačí teória, ktorá zahŕňa len niekoľko veľmi všeobecných premenných, ako je zmena počtu obyvateľstva, akumulácia kapitálu a technologické zmeny. Je potrebné širšie poňatie teórie ekonomického rastu, také, ktoré berie do úvahy aj úlohu vlády a sociálne a kultúrne faktory. Je nevyhnutné tiež určiť, či je možné získať relevantné poznatky štúdiom historických skúseností krajín, ktoré dosiahli vysokú ekonomickú výkonnosť. Existuje mnoho významných premenných mimo oblasti ekonomiky, ktoré by mohli byť zahrnuté do teórie ekonomického rastu. Výsledkom potom nebude jediná jednotná teória rastu, ale popis viacerých typických situácií – kontrastných, odlišných, protikladných podmienok – ktoré podporujú ekonomický rast.

Hoselitz tvrdí, že jedným z problémov, ktoré treba vyriešiť je pomer medzi veľkosťou obyvateľstva a prírodnými zdrojmi, ktoré sú k dispozícii v prvej fáze procesu rozvoja. V krajinách, ktoré dosiahli vysokú ekonomickú výkonnosť, napr. Holandsko alebo Švajčiarsko, zisťujeme, že v čase ich počiatočného rastu mali vážne problémy s nedostatkom prírodných zdrojov. Na druhej strane zas boli krajiny, v ktorých obyvateľstvo malo takmer neobmedzené množstvo prírodných zdrojov (napr. USA, Kanada alebo Austrália). V USA a v Kanade bolo preto úlohou dostať obrovské množstvo prírodných zdrojov pod kontrolu spoločnosti. To znamenalo expanziu, rozšírenie

obyvateľstva do nových, dovtedy nevyužívaných oblastí krajiny, ktoré boli bohaté na prírodné zdroje. Naopak, vo Švajčiarsku a v Holandsku, muselo byť malé množstvo prírodných zdrojov, ktorým tieto krajiny disponovali, využívané veľmi efektívne, zapojením dodatočného kapitálu a práce, ktorých bol zas dostatok. Prvý proces ekonomického rastu možno nazvať ako pasívny rast (rast s vonkajšou, pasívnou expanziou) a druhý proces možno vymedziť ako intenzívny vnútorný rast. Neskôr, vo všetkých vyspelých krajinách sveta, sa problém ekonomického rastu vyriešil akumuláciou kapitálu a rozvojom ľudských schopností, ktoré vyústili do vyššej produktivity práce a kapitálu.

Rozdiel medzi expanzívnym a intenzívnym vnútorným modelom hospodárskeho rozvoja je v tom, že v každom z týchto prípadov sa presadili iné kombinácie výrobných faktorov. A zároveň platí, že každá forma ekonomického rastu súvisí s faktormi a inštitúciami, ktoré nie sú ekonomickej povahy.

Okrem rozlišovania medzi expanzívnymi a intenzívnymi vnútornými modelmi rastu, podľa Hoselitz existujú dva ďalšie rozdiely medzi krajinami, ktoré možno považovať za dôležité:

1) Nakoľko je spoločnosť, ktorá prechádza ekonomickým rozvojom, závislá od jednej alebo viacerých cudzích krajín?

2) Akú úlohu má mať vláda krajiny pri podpore a riadení procesu ekonomického rastu?

V prvom prípade ide o rozdiel medzi krajinami, ktoré možno nazvať dominantnými a krajinami, ktoré sú satelitmi ich ekonomického rastu. Dominantná krajina má v ideálnom prípade plne nezávislú ekonomiku a nepotrebuje exportovať, alebo si požičiavať z iných krajín finančné prostriedky na akumuláciu kapitálu. Satelitná krajina, naopak, získava kapitál na svoj rozvoj z iných krajín. Jej produkcia pozostáva väčšinou z tovarov určených na export. Dovozy a vývoz sa uskutočňuje hlavne s jednou konkrétnou krajinou alebo oblasťou sveta. Mnohé krajiny začínajú svoj ekonomický rast ako satelity závislé na zahraničnej ekonomike, ale postupne sa oslobodzujú od tejto závislosti a stávajú sa dominantnými z hľadiska formy ich ekonomického rastu. Takýmto vývojom prešli v minulosti aj USA, Kanada a Austrália. Väčšie krajiny s bohatými zdrojmi prejdú touto zmenou zvyčajne v priebehu svojho hospodárskeho rastu. Niektoré krajiny však zostanú trvalo ekonomickými satelitmi. Rozdiel medzi satelitnými a dominantnými modelmi hospodárskeho

rastu nie je nevyhnutne spojený s nízkou alebo vysokou úrovňou ekonomického rozvoja.

Rozdiel medzi dominantným a satelitným modelom rastu sa stáva oveľa významnejším, ak vezmeme do úvahy ešte iný rozdiel: rozdiel medzi voľným, slobodným, neplánovaným ekonomickým rastom a vládou podporovaným rozvojom. V úplne liberálnom štáte všetky rozhodnutia ovplyvňujúce hospodársky rast realizujú jednotlivci alebo ti, ktorí majú politickú moc. V takomto ideálnom modeli liberálneho štátu všetky ekonomické činnosti sa vykonávajú na základe súkromného záujmu. Keď každý človek sleduje princíp vlastného záujmu, výsledkom by mal byť nárast prospechu pre spoločnosť ako celok. Ekonomický rast v 19. storočí sa väčšinou dosiahol formou voľného, slobodného, neplánovaného rozvoja. Naopak, v 20. storočí narastala tendencia v prospech plánovaného rozvoja.

Podľa štúdie dlhodobého rastu štrnástich krajín v priebehu poslednej štvrtiny 19. storočia a prvej polovice 20. storočia len v jednej krajine, Japonsku, bol zaznamenaný rast, ktorý bol podporovaný vládou. Pritom miera rastu v Japonsku bola vyššia ako v iných krajinách. Forma ekonomického rastu, ku ktorému v jednotlivých krajinách sveta dochádza, sa môže meniť podľa času, obdobia a konkrétnej situácie.

Na základe doposiaľ uvedených skutočností Hoselitz vymedzuje osem základných, typických situácií, ktoré sa týkajú hospodárskeho rastu. Kombináciou troch rozdielnych okolností, dostaneme osem možných prípadov, resp. ideálnych typov hospodárskeho rastu. Každý z týchto typov rastu možno použiť v tej krajine, ktorej možnosti a podmienky najviac zodpovedajú niektorému z uvedených typov rastu. Ide o nasledovné prípady hospodárskeho rastu:

1. Expanzívny, dominantný, neplánovaný: USA, od roku 1830 do 1890.
2. Expanzívny, dominantný, vládou podporovaný: Sovietsky zväz, od roku 1928 do jeho zániku.
3. Expanzívny, satelitný, neplánovaný: Austrália, do roku 1914; Kanada, do roku 1900.
4. Expanzívny, satelitný, vládou podporovaný: Mandžusko, pod vládou Japonska; niektoré bývalé kolónie Portugalska v Afrike, ktoré nastúpili cestu hospodárskeho rastu.

5. Vnútorý, dominantný, neplánovaný: Francúzsko alebo Nemecko, 19. storočie.

6. Vnútorý, dominantný, vládou podporovaný: Japonsko alebo Turecko, od roku 1922.

7. Vnútorý, satelitný, neplánovaný: Dánsko alebo Švajčiarsko, do roku 1914.

8. Vnútorý, satelitný, vládou podporovaný: krajiny východnej Európy, do roku 1990.

Hoselitz predpokladal, že India pôjde cestou vnútorného, dominantného a vládou podporovaného rozvoja, kým Barma a Thajsko, prípadne Filipíny, čiže krajiny, ktoré disponujú rozsiahlym územím vhodným na osídlenie, môžu realizovať cestu expanzívneho, vládou podporovaného rozvoja. Stupeň dominancie sa môže v jednotlivých krajinách odlišovať. Mnohé krajiny Latinskej Ameriky pravdepodobne zostanú ekonomicky závislé na USA a iných západných krajinách, napriek ich značnému úsiliu o nezávislosť. V južnej a východnej Ázii, z kultúrnych a politických dôvodov, možno očakávať tendencie k dominantnému modelu rastu.

3. **Model rastu rozvojových krajín W.A.Lewisa.** Sir William Arthur Lewis⁴ vytvoril model rozvojových krajín, v ktorom zdôvodňuje rast rozvojových krajín v dôsledku presunu pracovných síl medzi dvoma sektormi, kapitalistickým (priemyselným) sektorom a tzv. subsistenčným (poľnohospodárskym) sektorom zabezpečujúcim potraviny a obživu pre obyvateľstvo. Subsistenčný poľnohospodársky sektor je charakterizovaný nízkymi mzdami, prebytkom práce a nízkou produktivitou, napriek pracovne náročnému výrobnému procesu. Naopak, kapitalistický výrobný sektor je typický vyššími mzdami v porovnaní s poľnohospodárskym sektorom, vyššou hraničnou produktivitou a dopytom po väčšom množstve práce. Kapitálovo náročný výrobný proces umožňuje plynulé investície a reálnu tvorbu kapitálu vo výrobnom sektore, ak sa zisky reinvestujú do základného kapitálu firiem. Keď

⁴ Sir William Arthur Lewis (1915 – 1991) sa narodil v Castries na Santa Lucii, britskom území v Karibiku. Stal sa známym najmä svojím príspevkom, teoretickým aj praktickým, k rozvoju ekonomiky, pričom sa najviac zaujímal o bývalé kolónie, ktoré postupne získali nezávislosť. Keď v roku 1957 Ghana získala nezávislosť, jej vláda menovala Lewisa za svojho prvého poradcu. V roku 1963 bol pasovaný za rytiera za svoj prínos v ekonómii. V tomto roku bol tiež menovaný za profesora Princetonskej univerzity. Získal Nobelovu cenu za ekonómiu v roku 1979 spolu s Theodorom Schultzom.

kapitalistický sektor expanduje, preberá pracovnú silu zo subsistenčného poľnohospodárskeho sektora. To spôsobí nárast produktu na jedného pracovníka, ktorý sa presunul z poľnohospodárskeho sektora do priemyselného sektora. Keďže podľa názoru Lewisa v nerozvinutých ekonomikách existuje prebytok práce, ponuka nekvalifikovanej (nízko kvalifikovanej) práce v kapitalistickom sektore je v prvej fáze neobmedzená. To umožní vytvorenie nových priemyselných odvetví a rozšírenie existujúcich pri danej mzdovej sadzbe. Veľká časť neobmedzenej ponuky práce sa skladá z ľudí, ktorí sú skryto nezamestnaní v poľnohospodárstve a v iných povolaniach ako sú príležitostné práce, služby v domácnosti, drobný maloobchod a podobne.

Ak sa zo subsistenčného do kapitalistického sektora presunie taký počet pracovníkov ako je počet prebytočných pracovných síl v subsistenčnom sektore, zvyšuje sa tým celkový blahobyt a produktivita. Celkový poľnohospodársky produkt sa nezmení, pričom celkový produkt v priemysle sa zvýši v dôsledku prírastku pracovných síl. Keď celý prebytok práce v subsistenčnom sektore bude presunutý do kapitalistického sektora, mzdy v subsistenčnom sektore začnú tiež rásť, výrobcovia si začnú konkurovať, súťažiť v dopyte po práci a poľnohospodársky sektor sa stane plne komercializovaným.

Lewisov model bol aplikovaný vo viacerých krajinách (Singapur, Egypt, Taiwan a ďalšie) s rôznou úspešnosťou. Je zaujímavé, že nebol použitý v rodnej krajine sira Lewisa, v Santa Lucii. V každom prípade tento model rastu predstavuje inšpiratívny pohľad na otázky rastu a rozvoja nerozvinutých krajín.

Záver. Aj keď v ekonomickej teórii naďalej vládne štandardná ortodoxná ekonómia (napriek tomu, že bola podrobená ostrej kritike v čase globálnej ekonomickej krízy), ekonomická literatúra ponúka viaceré inšpiratívne alternatívne prístupy k ekonomickým otázkam, problémom a výzvam súčasnosti. Takými sú aj v stručnosti predstavené heterodoxné teórie rastu B. Hoselitz a W. A. Lewisa.

Klasifikácia typov ekonomického rastu, vytvorená americkým ekonómom Hoselitzom, poukazuje na možnosť a zároveň aj potrebu voľby medzi rôznymi modelmi rozvoja. Jednotlivé krajiny by si mali zvoliť „svoj“ model ekonomického rastu a rozvoja, a to na základe disponibilných zdrojov, úlohy vlády v ekonomike a vzťahu k svetovej ekonomike. Zdôrazňuje potrebu zohľadniť odlišnosti jednotlivých krajín (kultúrne, sociálne, politické a iné) a na

základe toho aplikovať vhodný model ekonomického rastu a rozvoja pre konkrétnu spoločnosť. Odmieťa tak tradičný, štandardný prístup k otázkam ekonomického rastu a ponúka pre ekonomickú teóriu a hospodársku politiku alternatívu. Uvedená klasifikácia typov hospodárskeho rastu tiež umožňuje presnejšie pozorovanie funkčných vzťahov medzi ekonomickými a mimoekonomickými premennými ovplyvňujúcimi mieru, rýchlosť a smer ekonomického rastu.

Literatúra

[1] Hoselitz, B. F.: Sociological Aspects of Economic Growth. New York: Free Press, a Division of the Macmillan co., USA, 1960.

[2] Hoselitz, B. F.: Non-Economic Factors in Economic Development. AER, 1957.

[3] Hoselitz, B. F.: Non-Economic Barriers to Economic Development. EDCC, 1952.

[4] Ranis, G.: Contribution to Development Thinking and Policy. Diskussion Paper No. 891, Yale University. New Haven: Economic Growth Center Yale University, 2004. Dostupné na internete: www.econ.yale.edu

МАТЕМАТИЧЕСКОЕ МОДЕЛИРОВАНИЕ ЛОГИСТИЧЕСКИХ ПРОЦЕССОВ С НЕСКОЛЬКИМИ ВИДАМИ ПРОДУКЦИИ (С АССОРТИМЕНТОМ)

Пелиова Я.¹, Несторенко А.В.²

*¹ Экономический университет в Братиславе, г.Братислава,
Словацкая Республика*

*² Бердянский государственный педагогический университет
г.Бердянск, Украина*

¹ peliova@yahoo.com, ² anestorenko@mail.ru

Для поддержки принятия решений в складской логистике построено множество экономико-математических моделей. Одной из них является модель управления запасами с ассортиментом. При этом использовались следующие допущения [2]: интенсивность потребления является априорно известной и постоянной величиной; заказ доставляется со склада, на

котором хранится ранее произведенный товар; время поставки заказа является известной и постоянной величиной; каждый заказ поставляется в виде одной партии; затраты на осуществление заказа не зависят от размера заказа; затраты на хранение запаса пропорциональны его размеру; отсутствие запаса (дефицит) является недопустимым; один заказ состоит из n наименований.

При помощи следующей системы обозначений строилась математическая модель отображаемого объекта: T – горизонт планирования (дн.), D_i – спрос на i -й вид продукции за период T (шт./ T), c_s – стоимость подачи одного заказа (ден. ед.), c_{li} – стоимость хранения единицы товара i -го вида за период T (ден. ед./шт.), t_s – время между выполнениями заказов (дн.), μ_i – ежедневный спрос на i -й вид продукции (шт./ дн.), p_i – закупочная цена товара i -го вида (ден. ед.), r – процентная ставка в день, q_i – объем заказа товара i -го вида (шт.), TC – общие затраты за период T (ден. ед.), $\lambda_i = D_i / D_1$.

Основываясь на базовой модели Вильсона (модели EOQ, англ. the basic economic order quantity model) была получена зависимость общих издержек на доставку и хранения от объема заказа для ситуации с ассортиментом [2]:

$$TC_w(q_1) = \frac{c_s D}{q_1} + \frac{1}{2} \sum \lambda_i c_{li} T q_1 \quad (1)$$

Минимизируя общие издержки (1), был получен ответ на вопрос об оптимальном объеме заказа:

$$q_{ow1} = \sqrt{\frac{2c_s D_1}{\sum \lambda_i c_{li} T}}, \quad q_{owi} = \lambda_i q_{ow1} \quad (2)$$

Оптимальное время между заказами t_{sow} :

$$t_{sow} = \sqrt{\frac{2c_s T}{\sum \lambda_i c_{li} D_1}} = \sqrt{\frac{2c_s}{\sum p_i \mu_i r T}} \quad (3)$$

Минимальные издержки равны:

$$TC_0 = TC(q_{ow1}) = \sqrt{2c_s \sum \lambda_i c_{li} D_1 T} \quad (4)$$

При анализе построения модели EOQ и других моделей управления запасами (англ. Inventory Analysis) были замечены логические ошибки,

некорректная работа с допущениями, что приводит к неадекватному описанию исследуемого объекта и, соответственно, выводам, которые используются при принятии решений на практике [1].

Учитывая замечания к построению модели ЕОQ, приведя все суммы, относящиеся к разным моментам времени, к моменту T , получим измененную модель управления запасами с ассортиментом.

Общая стоимость запасов за период T :

$$TC(t_s) = (c_s + \sum p_i \mu_i t_s) \frac{(1+r)^{t_s} ((1+r)^T - 1)}{(1+r)^{t_s} - 1} - \frac{\sum p_i \mu_i ((1+r)^T - 1)}{\ln(1+r)} \quad (5)$$

$$\text{Обозначим } z = t_s \ln(1+r), \quad z_{ow} = t_{sow} \ln(1+r) \quad (6)$$

Тогда формула (5) превратится в

$$TC(z) = \frac{\sum p_i \mu_i ((1+r)^T - 1)}{\ln(1+r)} \left(\left(\frac{1}{2} z_{ow}^2 + z \right) \frac{E^z}{E^z - 1} - 1 \right) \quad (7)$$

Функция (7) достигает своего минимума в решении уравнения

$$E^{z_0} = 1 + z_0 + \frac{1}{2} z_{ow}^2 \quad (8)$$

$$z_0 \approx z_{ow} \left(1 - \frac{1}{6} z_{ow} \right) \approx z_{ow}, \quad t_{s0} \approx t_{sow} \quad (9)$$

$$TC_0 = TC(z_0) = \frac{\sum p_i \mu_i ((1+r)^T - 1)}{\ln(1+r)} \left(\frac{1}{2} z_{ow}^2 + z_0 \right) \quad (10)$$

$$TC_0 = TC(t_{s0}) = (c_s + \sum p_i \mu_i t_{s0}) ((1+r)^T - 1) \quad (11)$$

Таким образом, управляя запасами в ситуации с недопустимым дефицитом, при принятии решения о размере заказа можно пользоваться формулой Вильсона (2), но общие издержки необходимо рассчитывать по формуле (5), оптимальные – по формуле (11).

Литература

1. Несторенко А.В. Моделирование процессов складской логистики // Прогнозування соціально-економічних процесів: сучасні підходи та перспективи: Монографія / Під ред. О.І.Черняка, П.В.Захарченко. – Бердянськ: Видавництво Ткачук О.В., 2011. – С.408-421.

2. Эддоус М. Методы принятия решений / М.Эддоус, Р.Стэнсфилд // Пер. с англ. под ред. член-корр. РАН И.И. Елисеевой. – М.: Аудит, ЮНИТИ, 1997. – 590 с.

КЛАСИФІКАЦІЯ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ ЗА РІВНЕМ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ НА ПІДГРУНТІ МЕТОДІВ КЛАСТЕРНОГО АНАЛІЗУ

Піскунова О.В.¹, Осипова О.І.²

*Київський національний економічний університет ім.В.Гетьмана,
м.Київ, Україна*

¹Episkunova@rambler.ru, ²Osyrovaolha1987@gmail.com

В процесі оцінювання продовольчої безпеки на регіональному рівні варто враховувати існування міжрегіональних відмінностей, що обумовлюються набором різних соціально-економічних, природно-географічних та історичних умов для кожного регіону. Ефективним методом виявлення таких міжрегіональних відмінностей є розбиття регіонів на групи, що може бути виконано за допомогою методів кластерного аналізу.

Зважаючи на те, що рівень продовольчої безпеки передусім характеризується рівнем забезпечення населення продуктами харчування у необхідних обсягах та асортименті, у якості показника для кластеризації регіонів було обрано середньодушові обсяги споживання базових продуктів харчування у розрахунку на одну особу на рік: м'ясо та м'ясопродукти (x_1); молоко і молочні продукти (x_2); яйця (x_3); хлібні продукти (x_4); картопля (x_5); овочі та баштанні продовольчі культури (x_6); плоди, ягоди та виноград (x_7); риба і рибопродукти (x_8); цукор (x_9); олія (x_{10}) [1]. Використовувались дані по 25 регіонах України за 2012 рік [2].

Для попереднього аналізу даних було здійснено процедуру ієрархічної кластеризації на основі методу Уорда, результатом якої є дендрограма (рис.1). Аналіз дендрограми дозволяє зробити висновок щодо можливої кількості кластерів, на які розбиваються регіони України за рівнем продовольчої безпеки. Як бачимо, оптимальним є розбиття на 2 або 3 кластери. Відповідно на основі методу k-середніх виконано розбиття регіонів на 2 та 3 кластери. Отримані середні значення споживання базових продуктів харчування при розбитті регіонів на 2 та 3 кластери подано в таблиці 1. Там же з метою встановлення якості розбиття регіонів

на кластери наведено результати дисперсійного аналізу: F-кр. – значення критерію Фішера, що являє собою співвідношення оцінки загальної дисперсії до оцінки дисперсії, що обумовлюється міжкластерними відмінностями; P-зн. – рівень значимості F-критерію Фішера: якщо показник P-зн. $< 0,05$, то міжкластерні відмінності у середніх значеннях споживання продуктів харчування є значимими і обумовлюються розбиттям регіонів на кластери [3].

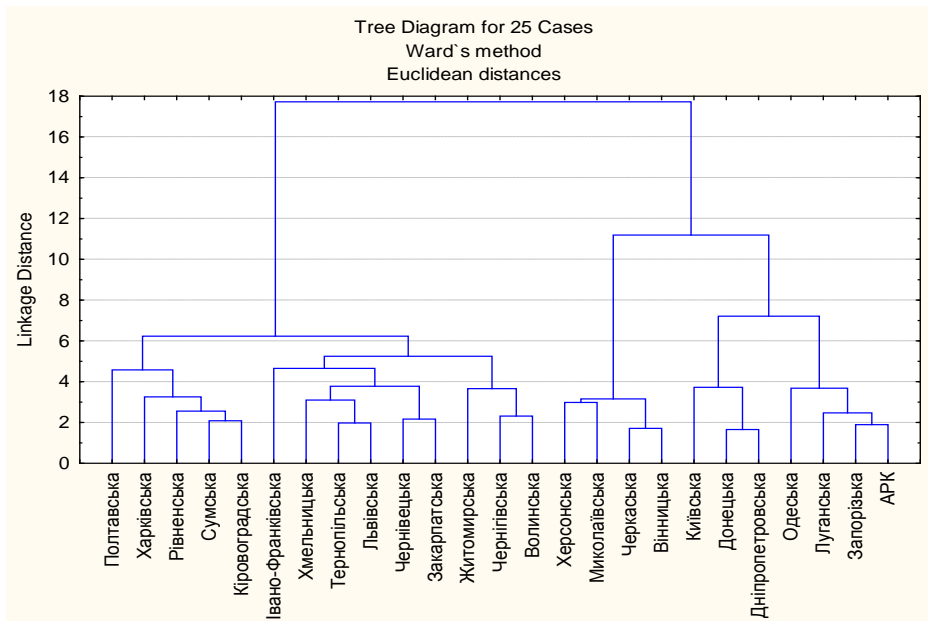

Рис.1. Класифікація регіонів України за рівнем продовольчої безпеки у 2012 р. на основі методу Уорда

Як видно із табл.1, при першому варіанті розбиття регіони, що утворюють перший кластер, характеризуються високими обсягами споживання м'яса, яєць, овочів, фруктів та риби, до другого кластеру потрапили регіони, що вирізняються високими рівнями споживання молока та картоплі.

За результатами дисперсійного аналізу в цілому отримано високу якість розбиття, проте відмінності в середніх значеннях споживання хлібу та цукру не обумовлюються розбиттям регіонів на кластери і є випадковими. За розбиття регіонів на 3 кластери отримано подібні результати. Проте, як бачимо, третій кластер сформували регіони, що займають в основному проміжне становище за обсягами споживання між

1-м та 2-м кластерами (виняток – найвищі обсяги споживання овочів та цукру).

Таблиця 1

*Середні значення споживання продуктів харчування в кластерах
(у розрахунку на одну особу на рік, кг)*

Базові продукти харчування	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆	X ₇	X ₈	X ₉	X ₁₀
Розбиття регіонів на 2 кластери										
1-й кластер	55,3	204,9	312,9	111,7	128,5	174,7	55,7	15,3	39,2	13,4
2-й кластер	48,0	235,1	294,2	114,9	168,7	154,9	45,1	10,8	37,7	12,5
Ф-кр.	10,8	17,9	7,6	0,7	17,1	10,6	17,2	43,8	0,9	5,3
Р-зн.	0,003	0,000	0,011	0,418	0,000	0,003	0,000	0,000	0,364	0,030
Розбиття регіонів на 3 кластери										
1-й кластер	59,5	205,1	318,7	104	120,2	167,9	57,7	14,2	35,6	12,4
2-й кластер	47,3	235,7	293,8	115,8	172,7	154	44,6	10,7	38	12,6
3-й кластер	50,6	208,4	304	119,6	136,9	181	52,5	15,9	42,6	14,2
Ф-кр.	18,8	7,6	5,1	7,5	14,6	7,0	10,3	18,3	8,2	10,0
Р-зн.	0,000	0,003	0,015	0,003	0,000	0,004	0,001	0,000	0,002	0,001

Дані дисперсійного аналізу свідчать, що для всіх груп продуктів харчування відмінності у середніх по кластерах рівнях споживання є значимими та обумовлені специфічними факторами, що притаманні виокремленим групам регіонів, тобто якість розбиття на кластери є високою.

Література

1. Гойчук О.І. Продовольча безпека. Монографія. – Житомир: Полісся, 2004. – 348 с.
2. Статистичний щорічник України за 2012 рік / за ред. О.Г.Осауленка.
3. Гусев А.Н. Дисперсионный анализ в экспериментальной психологии: Учебное пособие для студентов факультетов психологии высших учебных заведений по направлению 521000 – «Психология» . – М.: Учебно-методический коллектор «Психология», 2000. – 136 с.

ИССЛЕДОВАНИЕ РЫНКА СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОЙ ПРОДУКЦИИ С ПОМОЩЬЮ ПАУТИНООБРАЗНОЙ МОДЕЛИ

Симоненко Д.А., Куранда А.Ю.

Бердянский государственный педагогический университет, г. Бердянск

azov12@yandex.ua

Сельское хозяйство – одна из крупнейших и важнейших отраслей народнохозяйственного комплекса Украины. Оно обеспечивает население свежими и частично обработанными продуктами питания, а пищевую и легкую промышленности – сырьем.

Целью данной работы является исследование поведения агентов на рынке сельскохозяйственной продукции, а также прогнозирование динамики объемов производства и цен сельскохозяйственной продукции с помощью паутинообразной модели.

Стабильность или нестабильность рыночного равновесия может быть проанализирована при помощи так называемой паутинообразной модели, которая представляет собой динамическую модель рынка [7]. Данная модель показывает способность рынка к самостоятельному установлению равновесия в результате взаимодействия спроса и предложения [7, с.54].

Рассмотрим с помощью паутинообразной модели влияние различных факторов на изменение ситуации на украинском рынке картофеля. Предположим, что спрос на картофель зависит от цены в текущем году, а предложение зависит от цены на картофель в прошлом году. Такое предположение имеет под собой логическую основу. Если в прошедшем году цены оказались выше ожидаемых, фермеры вправе были предполагать, что примерно такие же цены сохранятся и на следующий год. Поэтому с целью получения большей прибыли им следует увеличить объемы производства за счет расширения посевных площадей под картофель. Если же цены были ниже ожидаемых, естественной реакцией фермеров станет сокращение производства картофеля.

Следует иметь в виду, что любое изменение цены ведет к быстрому изменению спроса. Что касается изменения предложения, то оно следует с

большой задержкой, поскольку объемы предлагаемого отечественными фермерами картофеля не могут быть изменены в краткосрочном периоде: весь выращенный картофель должен быть продан, а увеличение предложения возможно только через год.

На основании модели, представленной на рис.1 [7], был проведен анализ динамики цен и объемов производства картофеля в Украине за 2009-2013 гг. Можно заметить, что динамика реальных цен (табл.1) не всегда соответствует динамике цен в паутинообразной модели.

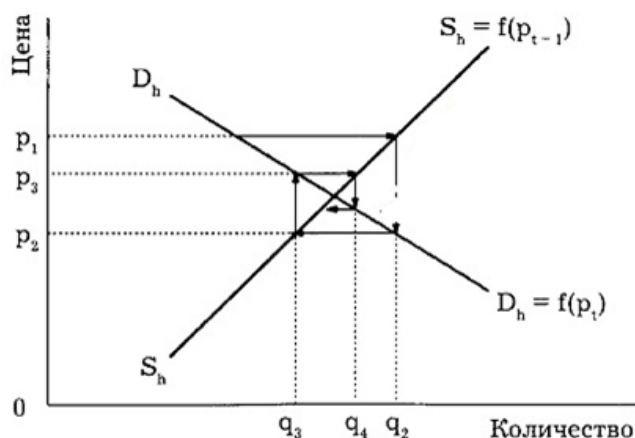

Рис.1. Модель паутины

Применение паутинообразной модели для анализа рынка картофеля позволяет сделать вывод, что при прочих неизменных условиях равновесие в конечном счете будет достигнуто. Но предположение о неизменности рыночных условий в данном случае нереалистично, поскольку не учтены другие факторы, влияющие на объем производства и цену картофеля, такие как: инфляция, погодные условия, изменение логистических цепочек, цены на мировом рынке и, как следствие, объемы экспорта и импорт и т.д. [6, 7].

Таблица 1

Динамика изменения объема производства картофеля в 2009-2013 гг.

Год	2009	2010	2011	2012	2013
Цена, грн.	2,2	2,75	2,4	3,6	3,5
Произведено, тыс. тонн	19028	17344	18058	17551	17986

Например, из рис.1 видно, что если в 2009 г. было произведено 19028 тыс. тонн картофеля при рыночной цене 2,2 грн. [1, 2], то при прочих равных условиях, если объем производства останется таким же в 2010 г., то цены снизятся. Но данные табл.1 свидетельствуют об обратной картине: уменьшился объем производства картофеля из-за уменьшения посевной территории под данную сельскохозяйственную продукцию, так как государством не были использованы соответствующие экономические стимулы (в 2009 г. 13% фермеров были разорены) [4]. Следовательно, из-за уменьшения производства и увеличения цен на мировом рынке картофель подорожал. В соответствии с паутинообразной моделью, в 2011 г. цена должна остаться неизменной, а производство картофеля должно уменьшиться, но оказалось, что из-за высокой урожайности картофеля (рекордное для Украины) в 2011 г., вызванной использованием новых сортов [4] цены на картофель снизились, несмотря на ожидаемое повышение цен.

Таким образом, паутинообразная модель рынка показывает, что колебания цен возникают в результате запоздалой реакции продавца на изменение спроса, но недостатком данной модели есть то, что она не учитывает ряд факторов, влияющих на цену и объем производства продукции.

Литература

1. Agro-ukraine. Доска агрообъявлений. Картофель / <http://agro-ukraine.com/ru>.
2. Ukrboard. Доска объявлений Украины. Картофель / <http://www.ukrboard.com.ua>.
3. Основные показатели состояния сельского хозяйства Украины в 2009-2013 годах // <http://www.ukrstat.gov.ua>.
4. Интервью министра агрополитики Присяжнюка М. В. // <http://minagro.gov.ua>.
5. Манекин Р.В. Инвестиционный климат в Украине в 1999-2000 гг. / Р.В.Манекин // Экономика Украины. 1999. – № 6. – С.89.
6. Романишин В. Конкуренція як чинник інноваційного розвитку економіки / В. Романишин // Конкуренція. Вісник Антимонопольного комітету України. – 2011. – № 2 (41). – С.16-23.
7. Косік А. Ф. Мікроекономіка: Навчальний посібник / А. Ф. Косік, Г. Е. Гронтовська. – К.: Центр Навчальної літератури, 2004. – 416 с.

МЕТОДИ КОМПЛЕКСНОГО СТИМУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В КОМПАНІЯХ

Соболева Т.О.

*ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м.Київ, Україна*

soboleva_tatiana@mail.ru

В сучасних динамічних ринкових умовах важливою складовою успіху компанії, що діє в конкурентному середовищі і є орієнтованою на збереження і зміцнення своїх лідируючих позицій, є здійснення інновацій. Реалізація інноваційної діяльності, а також її активізація, крім превентивної, гнучкої та адекватної реакції на зовнішнє середовище, вимагають від компаній цілеспрямованих зусиль щодо створення сприятливих для інновацій мотиваційних умов. Мотиваційні умови, створені для посилення інноваційної активності, матимуть сенс лише при бажанні і зацікавленості персоналу займатися інноваційною діяльністю. Тому, важливою складовою створення сильної інноваційної компанії виступає розробка ефективної комплексної мотиваційної системи, спрямованої на стимулювання креативної та інноваційної активності.

Побудова комплексної системи мотивації інноваційної діяльності має забезпечувати реалізацію наступних чотирьох елементів: винагородження; можливості реалізації захопленості роботою; отримання визнання; досягнення поставленої мети.

Одним з найважливіших стимулів виступає винагорода, яке може бути як в грошовій (матеріальній), так і в нематеріальній формі. При цьому важлива роль в стимулюванні належить грошовій формі винагороди, основними видами якої є: заробітна плата, премії, різного роду доплати і надбавки, дивіденди по акціях, участь у прибутках і доходи. Разом з тим слід зазначити, що співробітники (особливо творчих спеціальностей) працюють не тільки заради отримання грошової винагороди. Істотне значення для більшості з них має також нематеріальне винагородження, таке як заохочення, визнання заслуг, можливість самореалізації.

Традиційною формою спеціальної грошової винагороди працівників є преміювання, однак не всі види премій мають однакову стимулюючу дію.

При створенні ефективної системи мотивації інновацій, важливою є прив'язка преміального стимулювання до результатів інноваційної діяльності. Так, ефективними можуть бути премії за підвищення індивідуальної продуктивності праці, за ініціативність працівників; за участь в розробці, впровадженні та освоєнні нової техніки, за застосування передових технологій і методів праці; за вдало реалізовані креативні ідеї; авторам раціоналізаторських пропозицій або винаходів.

Для людей творчої діяльності досить сильним стимулом є визнання їх особистих досягнень іншими людьми, як колегами по роботі, так і тими, хто не працює в організації. Для стимулювання творчих працівників істотне значення можуть мати такі види нематеріального винагородження:

публічне присудження спеціальних почесних титулів і звань з публічним врученням посвідчень, сертифікатів, дипломів, грамот, медалей та інших відзнак, подарунків та інших нагород;

публічне розміщення рейтингу новаторів (авторів винаходів), розміщення фотографій на дошці пошани, фотографування з президентом компанії;

публікації про авторів та їх винаходи в центральних, галузевих або внутрішньофірмових друкованих засобах інформації, а також оплата компанією наукових публікацій авторів в зовнішніх виданнях;

напрямок за рахунок компанії в творчі відрядження, на навчання, на короткострокові курси (тренінги), на стажування та виставки;

оплата участі та проїзду на наукові конференції.

Самостійним потужним внутрішнім мотиватором до здійснення інновацій є захоплення роботою саме по собі. Така захопленість часто є вже властивою окремим фахівцям, але також може стимулюватися компанією за допомогою створення відповідних умов для самореалізації працівників на своїх робочих місцях. Слід зазначити, що не існує ідеальної системи мотивації, яка підходила б для всіх організацій і яка однаково спонукала б працівників до активізації їх участі в інноваційній діяльності. У той же час, з метою підвищення її дієвості, необхідно дотримуватися певних вимог, зокрема система мотивації повинна:

дозволяти реалізацію інноваційних цілей і стратегії розвитку компанії;

відповідати потребам і очікуванням працівників компанії, зокрема, залучених до здійснення інноваційних процесів;

максимально об'єктивно враховувати результати інноваційної діяльності, кваліфікацію працівників, статус посади, ступінь відповідальності;

демонструвати пріоритет креативного підходу до виконання своїх обов'язків, важливість розробки та реалізації інновацій;

заохочувати накопичення і використання нових знань і досвіду;

бути простою і зрозумілою; щоб працівники чітко розуміли цілі, які планується досягти, і знали, що треба робити, щоб отримати відповідну винагороду;

бути прозорою, виключати будь-яку професійну дискримінацію, створюючи рівні можливості для всіх працівників;

мати постійне, а не епізодичне застосування.

Таким чином, комплексна система мотивації є одним з важливих інструментів поліпшення результативності інноваційної діяльності. З метою підвищення мотивації та зацікавленості в її здійсненні, керівництво компанії має пропонувати співробітникам не тільки зовнішню винагороду, а й створювати умови для отримання ними внутрішнього винагородження від виконуваної роботи.

WAYS TO IMPROVE CONSTRUCTION COMPANIES MANAGEMENT IN UKRAINE

Trygub O.

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

elen.trigub@gmail.com

In any country construction sector is one of the important indicators of sustainable economic development. It has tight connections with other industries, such as building machinery and equipment, production of building materials and constructions, furniture and household equipment etc. Thus, in construction we are dealing with so-called multiplier effect. This phenomenon

of a feedback character means that 100 people employed directly in the construction industry create at least 200 additional jobs – and also initiate the production – in other sectors. In Ukraine construction is one of the significant sectors of the national economy. In 2013 it contributed almost 61 billion UAH to the Ukrainian economy (or 6,1%) in value added. Nowadays in construction industry are engaged nearly 1 million Ukrainians, which is equivalent to about 4% of total employment across the country [1].

Construction sector also plays a huge role in solving important social problem – such as housing provision. In the recent years the dynamics of the residential construction industry in Ukraine was positive and looked like recovery after the economic meltdown and financial crisis of 2008. In 2013 the domestic residential construction production was 13,5% higher comparing to the same period of 2012. Nevertheless a great problem remains so called “unfinished building” – 11 371 points at the beginning of 2014 [1]. This points out that construction market trends motivate its players to optimize the construction business processes and to organize strict capital and resources control. Thus, the automation of business process workflows is needed.

Nowadays a large number of construction organizations in the European countries, USA and other market economies use Enterprise Resource Planning (further – ERP) software developed for real estate industry to enhance their business efficiency and increase their profits, in a cost-effective manner [2]. An advanced construction ERP solution has the capacity to simplify the slow and time-consuming procedures of a construction company. Therefore, it is very necessary to understand the functionality and advantages of such programs.

The Ukrainian construction companies have not enough experience of the wide implementation and usage of business area-specific ERP solutions for real estate sector. Among the first software for construction industry was “1C: Construction Company Management” that appeared in the Ukrainian market in 2012. The program “1C: Construction Company Management” is created and maintained by Russian company “1C”. It is based on the standard ERP solution “1C: Production Enterprise Management”, which is now widely used in Ukraine.

The program “1C: Construction Company Management” refers to a software solution with integrated data system that provides information about

the major areas of construction enterprise management and accounting [3]. It provides a consolidated information system with the following capabilities: monitoring and analysis of enterprise performance indicators; enterprise resource planning; management of finances; construction projects; fixed assets, construction equipment and machinery; personnel, including payroll calculation; relations with customers and vendors; warehouses (inventories); sales; purchases; production and other business processes of construction organizations. Thus, such a well-developed construction ERP software has a lot of functionalities that supply to all the needs of a construction company, from its pre-construction stage (project preparation, materials purchase, investment attraction etc.) to post-construction (e.g., property sales). This program has fast and accurate data handling capabilities and can efficiently manage data related to construction projects and brokers. The program “1C: Construction Company Management” is intended for automating even big construction holdings that have a complicated organizational structure. In Ukraine among the first to implement this software was a real estate developer and construction company “TMM”. Usage of “1C: Construction Company Management” at “TMM” gave such results as reduction of construction costs, transaction costs, costs for materials, increase productivity and efficiency of work.

All said above gives us an idea that automation by “1C: Construction Company Management” would help Ukrainian construction companies to implement new construction production management techniques; create realistic and efficient construction work schedules; streamline response to internal and external environment changes; organize effective communication between enterprise departments; conduct transparent planning and accounting; obtain clear and up-to-date reports on everyday activities.

References

1. Statistics of construction activity in Ukraine [Electronic resource]: Official website of State Statistics Service of Ukraine. – URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
2. Грибов А.П. ИТ-технологии для строительного бизнеса – аргументы и факты / А.П. Грибов // Креативная экономика. – 2012. – №3 (63). – С. 123-132.
3. 1C Construction Company Management [Electronic resource]: Official website of company “SITIS”: http://www.sitis.com.ua/software/1c_upravlenie_stroitelnoy_organizatsiey_dlya_ukrainy/#

КОНЦЕПЦІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ КРИТИЧНОЇ МАСИ В УПРАВЛІННІ СУБ'ЄКТАМИ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Черевко Г.В.

Львівський національний аграрний університет, м. Дубляни, Україна

gcherevko@ukr.net

Процес управління функціонуванням суб'єктів економічної діяльності є досить складним в силу своєї багатогранності і низької передбачуваності перспективної поведінки цих суб'єктів в силу крайньої нестабільності і практичної невизначеності середовища цього функціонування, яке в сучасних умовах все більше набуває кон'юнктурально-циклового характеру. При цьому, якщо умовно розділити це середовище на дві основні складові – політичну та економічну масу, то недостатні обсяги критичної економічної маси (на противагу політичній) та перевищення у її структурі граничної межі фінансової її частини і були в цілому основними причинами виникнення і поширення економічної кризи, в умовах якої вже довший час живе наша країна. І криза ця проявляється в тому числі і у сфері управління суб'єктами економічної діяльності.

Лібералізація ж розвитку економічної маси призводить лише до збільшення амплітуди коливань фаз кон'юнктуральних циклів, затягування їх депресивних та кризових моментів, в чому ми і весь світ маємо можливість переконатись, оглядаючись на історію тих же США або оцінюючи сучасну ситуацію в цій країні. Знаючи потужність цієї країни і маючи уявлення про американську економічну масу, можна впевнено оцінювати реальність успіху кроків американського уряду по виходу із чергової кризи, яка є нічим іншим, як наслідком чергового перевищення критичної політичної маси над економічною. Повернення переваги критичній економічній масі над політичною – запорука ефективної держави і добробуту її населення.

Американці регулюють ціну на ринку, регулюючи чинники, які на неї впливають – попит і пропозицію. Рівень податків для суб'єктів економічної діяльності вони встановлюють, добре пам'ятаючи суть кривої

Лафера. У нас же намагаються регулювати ціну на ринку старим «радянським» способом, а податки – просто «зашкалюють» як у кількісному, так і у якісному відношенні, що, як вже показував не раз наш же досвід, ні до чого позитивного не призводить, а навпаки, ще більше загострює ситуацію, і такий стан вирішується в нас дуже просто – зміною уряду, що тягне за собою нові вибори, а значить і нові абсолютно непродуктивні витрати народних грошей, що після приходу чергового нового уряду до влади автоматично породжує високу інфляцію і нові намагання її стримати адміністративними методами – маємо зачароване коло, причиною існування якого знову ж таки є недостатність у країні економічної маси, а наслідком – зниження рівня економічної, а значить і політичної та в цілому національної безпеки країни, що вкрай утруднює або й унеможлиблює реалізацію ефективного процесу управління суб'єктами економічної діяльності, які виходять з-під контролю держави.

У Ізраїлі економічна маса є настільки потужною, що окремі її показники видаються чудом – в країні, де немає ніяких корисних копалин, крім солі, практично немає природної трави і пасовищ у нашому звичайному розумінні, де все вирощується на поливі, але де й води в природі немає, за винятком однієї ріки Йордан, і та поділена умовно навпіл з сусідньою Йорданією – в цій країні найвищі середні надої на одну корову в рік, які вже перевищують 12 тис. л молока. У нас - в чотири рази менше, не дивлячись на наявний потенціал зелених кормів!

Таким чином, ситуація, обставини і умови, поки що, дають лише своєрідну сировину для відповідних роздумів на тему економічної і політичної мас як таких, що протистоять одна одній у економічних процесах, що мають місце в Україні. Але вже на даному етапі є упевненість в тому, що економічна маса об'єктивно існує як кількісний параметр, що як сама по собі, так і її структура в сукупності у значній мірі визначають настання кризового стану в економіці держави. Крім того, визначеною є також переконаність у тому, що, як економічна, так і політична маса (як противага економічній) в принципі повинні мати свою критичну межу, за якою вони можуть змінювати свою якість згідно дії об'єктивного філософського закону діалектики щодо неминучості і

об'єктивності переходу кількісних змін у якісні по досягненні першими якогось відповідного порогу.

Думки, висловлені в даній статті, є широким запрошенням до дискусії і дальших наукових роздумів. Практичним результатом проведених досліджень і наукових роздумів є підстави стверджувати про те, що без оптимізації обсягів та структури критичної маси в економіці шукати шляхи вирішення проблеми виходу із кризової фази кон'юнктурального циклу для України немає змісту, оскільки вирішити цю проблему лише на основі регулювання політичної маси неможливо, що засвідчується багаторічним досвідом функціонування розвинутих країн світу та й самої України.

ТІНЬОВА ЕКОНОМІКА: СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ЇЇ ВИЗНАЧЕННЯ

Шевченко А.О., Торба Д.В.

Бердянський державний педагогічний університет, м. Бердянськ, Україна

Shevchenko.alin@gmail.com

У вітчизняній та зарубіжній науці сформувалось декілька теоретичних підходів до визначення поняття “тіньова економіка”: юридичний (правовий), економічний, статистичний, соціологічний, комплексний. Розглянемо детальніше кожен з них.

Юридичний (правовий) підхід. Головним критерієм віднесення до тіньової економіки є незаконний характер діяльності, тобто поза межами офіційного законодавства. Дадалко В.А., Румянцева Е.Е., Пешко Д.А. визначають тіньову економіку як «сферу, в якій економічна діяльність здійснюється поза рамками закону, тобто операції здійснюються без використання закону, правових норм і формальних правил господарського життя». Тіньова економіка, на їх думку, має три різновиди: неофіційну, фіктивну і кримінальну економіки. Неофіційна економіка є здійсненням легальних видів діяльності, пов'язаних з ухиленням від сплати податків. Фіктивна економіка пов'язана з приписками, спекулятивними операціями, хабарництвом, торгівлею правами, привілеями і пільгами, а також іншими

аспектами “пошуку ренти”. Нарешті, кримінальна економіка включає діяльність, що безпосередньо порушує закон. Недоліками правового підходу є те, що не передбачається кількісне вимірювання обсягів тіньової економіки, а також те, що в тіньову економіку включаються деякі злочини, що не є економічними, але не враховуються значний обсяг формально дозволених, але негативних угод, а також документально оформлені фіктивні операції та економічна діяльність домогосподарств.

Економічний підхід. Тіньова економіка визначається як виробництво, приховане від податків. Проте цей підхід не враховує діяльність підприємств, які не сплатили податки, але зробили це в рамках закону (мінімізація податків), підприємств, які сплатили податки, але не подали звіт в органи статистики, а також діяльність домогосподарств.

Статистичний підхід. Критерієм віднесення до тіньової економіки є неврахування господарської діяльності органами статистики. Е.Фейг під тіньовою економікою розумів всю економічну діяльність, що через різні причини не враховується офіційною статистикою, і, відповідно, не включається до складу ВВП. Недоліками цього підходу є те, що в тіньову економіку не включаються економічні правопорушення, що не впливають на обсяги ВВП, а також недосконала інформаційна база статистичних розрахунків.

Соціологічний підхід. Характерною особливістю цього підходу є підвищена увага до соціальних моментів, неекономічної мотивації, до соціального статусу учасників тіньової економіки. Основним недоліком є обмеженість методологічного визначення суті тіньової економіки, а також обмеженість інформаційної бази для точних розрахунків.

Комплексний підхід об’єднує в собі всі розглянуті вище підходи. Так, Скворцов М.М. вважає, що тіньова економіка – це фактично не контрольоване суспільством виробництво, розподіл, обмін і споживання товарно-матеріальних цінностей, тобто такі соціально-економічні взаємини між окремими громадянами, соціальними групами щодо використання діючих форм власності, які приховуються від органів державного управління і самоврядування, громадськості. Вона містить у собі всі невраховані, нерегламентовані, відмінні від викладених у нормативних документах і правилах господарювання види економічної діяльності. З

економіко-правової точки зору це означає, що тіньова економіка охоплює не тільки корисливі економічні злочини, але й незлочинні корисливі економічні правопорушення і правомірну, але невраховану або непідконтрольну державі економічну діяльність. Недолік комплексного підходу в тому, що ряд прихованих процесів включаються у тіньову економіку без методичного обґрунтування їх прямого чи непрямого статистичного обліку.

Серед основних причин зростання тіньової економіки можна назвати високе податкове навантаження і часті зміни в податковому законодавстві; висока інфляція та нестійкість гривні; криза платежів та брак коштів у підприємств; неефективна цінова політика; великі розміри економічної злочинності; корупція державних чиновників, пов'язана з високим рівнем адміністративного регулювання, що надає їм непотрібну свободу у прийнятті рішень на власний розсуд; безкарність діяльності кримінальних структур, інтеграція організованої злочинності із суб'єктами економічної діяльності; незахищеність громадян та підприємств від зазіхань злочинних формувань і встановлення контролю за підприємницькою діяльністю з боку цих структур; відсутність інвестиційної альтернативи тіньовим капіталам тощо.

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА СТРАТЕГІЧНИХ ЗМІН ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Яртим І.А.

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

м. Харків, Україна

yartym.ia@gmail.com

Постійні політичні, соціальні та економічні зміни, що є відголоском економічної кризи останніх років негативно впливають на діяльність промислових, зокрема машинобудівних, підприємств України, що погіршувалася ще з початку 90-х років.

Так, машинобудування є, мабуть, однією з найбільш «постраждалих» за роки незалежності галуззю економіки України, що втім, не дивно: розрив коопераційних зв'язків, втрата ринків збуту, втрата державного замовлення (при відсутності ринкового), а також цілеспрямовані зусилля, спрямовані на деіндустріалізацію України. Все це в підсумку практично повністю знищило машинобудування на Україні. А те машинобудівне виробництво, яке ще функціонує, знаходиться в найглибшій депресії і не має можливості вирішити свої проблеми самостійно, не відчуваючи будь-якої підтримки з боку держави.

А проблем у машинобудування на Україні дуже багато. Це, в першу чергу, вкрай зношені виробничі потужності (від 70 до 82% зносу), високий вік працівників машинобудівних підприємств (середній вік співробітників на таких підприємствах складає 50 років), гостра нестача молодих фахівців (нині проблематично знайти кваліфікованих працівників технічних спеціальностей), низька конкурентоспроможність та ін.. Особливою проблемою є скорочення з року в рік попиту на продукцію машинобудування, що має тенденції до ще більшого скорочення у зв'язку з поступово наростаючою у світі другою хвилею економічної кризи.

Оскільки власних коштів у машинобудівних підприємств не вистачає, а державна підтримка їх функціонування практично відсутня, то одним з найбільш реальних та перспективних варіантів покращення такого становища є залучення прямих іноземних інвестицій.

Останніми роками в цій сфері є певні позитивні зрушення. Так, за даними Департаменту інвестиційно-інноваційної політики та розвитку державно-приватного партнерства Міністерства економічного розвитку і торгівлі України обсяг внесених з початку інвестування в економіку України прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) на кінець 2013 р. становив 58,1569 млрд. дол США. Це на 5,2% більше обсягів інвестицій на початок 2013 р. і на 2,8% більше порівняно з січнем – вереснем 2013 р. [1]. 31% загального обсягу прямих іноземних вкладень в Україну зосереджено на підприємствах промисловості. Тоді, як в установи фінансової і страхової діяльності спрямоване 26,4%. Всього ж українська промисловість у 2013 р. залучила 18,125 млрд. дол. США, що на 1,05% більше, ніж у 2012 р., і на 1,18% більше, ніж у 2011 р. Тоді вітчизняні

пром підприємства залучили 17,1667 млрд. дол. США і 15,2386 млрд. дол. США відповідно.

Однак проблема «обережного» інвестування в промисловість України все ж існує. Це обумовлено, по-перше, тим, що інвестори як і раніше вимагають від держави гарантій збереження свого капіталу та отримання прибутку. Інвесторів захищають законодавче забезпечення і судова система, що в умовах політичної ситуації в Україні зазнають постійних змін. Тому скасування новою владою інвестиційних рішень попередньої достатньо, щоб західні інвестори відмовилися вкладати кошти в реальну економіку. Тобто, не маючи гарантій збереження активів, західні інвестори віддають перевагу в основному вкладати тільки в сферу швидких грошей, тобто купувати українські банки, побоюючись втратити інвестиції вкладені в промисловість, енергетику чи аграрну сферу, строк окупності яких щонайменше 10 років.

По-друге, реальних зарубіжних інвесторів відлякує українська корупція, складне законодавство і відсутність податкових пільг.

По-третє, в Україні є значна переоцінка робочого потенціалу. Часто можна зустріти інформацію про те, що робітники України привабливі своєю дешевою робочою силою. З одного боку – це дійсно так. Однак потреба західних інвесторів в офісних працівниках досить низька, проте у реальному виробництві є високий запит на інженерів, програмістів і агрономів зі знанням англійської мови. А з цим в Україні великі проблеми.

Тому для формування інвестиційної привабливості промисловості України необхідно реалізувати комплекс завдань, що полягають у проведенні значних змін у зазначених проблемних аспектах. Такі зміни за сучасних умов, у більшості випадків, ініціюються керівництвом підприємства самостійно і реалізуються у формі стратегічних змін. Однак, як зазначає Шемаєва Л.Г. [2], в процесі реалізації таких змін з метою забезпечення власної фінансової незалежності та отримання необхідних інвестицій, необхідно зберегти баланс стратегічних інтересів між підприємством і суб'єктами зовнішнього середовища, з якими воно взаємодіє (у даному випадку потенційними інвесторами). Чим вищий ступінь погодженості інтересів зацікавлених сторін, тим інвестиційно привабливішим буде означене підприємство, оскільки при максимальній

збалансованості інтересів вірогідність динамічного розвитку підприємства збільшується.

Проте, узгодження інтересів зацікавлених осіб в процесі реалізації стратегічних змін завжди призводить до виникнення певних ризиків та загроз в діяльності підприємства у різних їх проявах: фінансові втрати, втрати можливостей, конфлікти, розголошення конференційної інформації тощо. Саме економічна безпека є тим важелем, що дозволяє зменшити чи повністю нейтралізувати вплив зазначених дестабілізуючих факторів в діяльності підприємства. Тому підвищення інвестиційної привабливості машинобудівних підприємств України шляхом реалізації стратегічних змін нерозривно пов'язане з гарантуванням їх економічної безпеки.

Література

1. Офіційний сайт Інформаційного агенства УНІАН. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unian.ua>.
2. Шемаєва Л.Г. Економічна безпека підприємств у стратегічній взаємодії з суб'єктами зовнішнього середовища: автореф. дис. ... д-ра. екон. наук / Л.Г.Шемаєва. – К., 2010. – 39 с.

SECTION 2
THEORETICAL AND PRACTICAL ASPECTS OF
ORGANIZATION AND MANAGEMENT
IN EDUCATION SPHERE

ПРОБЛЕМИ ПРАКТИЧНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ
КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ В ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ

Білова Ю.А.

*Бердянський економіко-гуманітарний коледж Бердянського державного
педагогічного університету, м Бердянськ, Україна*

djulia.belova@mail.ru

Компетентнісний підхід як концепція оцінки результативності освітньої підготовки набув інтенсивного розвитку в кінці 20ст. та на початку 21ст. під впливом освітніх моделей Західної Європи та США.

На сьогоднішній день, компетентнісний підхід вважається одним із основних інструментів модернізації змісту й організації освітньої практики в Україні. Курс на його реалізацію зафіксовано в численних нормативних документах, зокрема в Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012-2021 рр. Дослідженню природи компетентнісно орієнтованої освіти присвячені роботи українських (Овчарук О.В., Локшиної О.І., Пометун О.І., Бібік Н.М, Лугового В.І.) та зарубіжних вчених (Хуторського А.В., Зимньої І.О., Байденко В.І., Вербицького А.О.) та ін.

Можна виділити декілька чинників, які зумовлюють впровадження компетентнісного підходу в професійну освіту:

перехід до нової освітньої парадигми, яка відбиває специфіку постіндустріального суспільства XXI ст.;

нестабільність кон'юнктури ринку праці, що обумовлює необхідність активної адаптації до різних професійних та життєвих контекстів;

інтеграція української освіти до європейського освітнього простору;

освітня політика держави, що ґрунтується на положеннях Болонської декларації та ін.

Реалізація компетентнісного підходу покликана сприяти подоланню традиційних орієнтацій освіти, актуалізувати її діяльнісний аспект й привести до нового бачення всі ланки педагогічної системи: цінності, мету, зміст і технології навчання, взаємодію суб'єктів освітнього процесу.

Однак, практична реалізація компетентнісного підходу в вітчизняній освітній практиці проходить непростий шлях.

За словами Вербицького А.О., «компетентнісна освіта найчастіше сприймається багатьма лише як формальна зміна основної мети освіти: замість традиційного формування «всебічно гармонійної особистості» приписано перейти до ключових компетенцій / компетентностей» [2].

Отже існує чимало проблем, що стосується саме практичного аспекту реалізації компетентнісного підходу в професійній освіті, а саме:

1. Проблема відсутності єдиного розуміння сутності ключових понять «компетенція», «компетентність», не узгоджено підстав їхнього розмежування.

До цього дуже доречно можна додати твердження зарубіжного дослідника В.Вестера про те, що «термін «компетентність» в нинішньому його вживанні – це не більш, ніж неточна етикетка, що погано відрізняється від звичного терміну "умілість" й нічого не додає до нашого розуміння природи навчання дієвому мисленню і розумній дії» [3].

2. Проблема проектування змісту професійного навчання. Проектування змісту професійної освіти повинно бути орієнтовано як на змістовний, так і на процесуальний аспект майбутньої професійної діяльності.

3. Проблема технологічного забезпечення освітнього процесу на компетентнісній основі.

Ця проблема вказує на необхідність переходу від традиційних, репродуктивних до інноваційних технологій навчання, що ґрунтуються на активній взаємодії суб'єктів освітнього процесу.

4. Проблема розробки об'єктивних процедур оцінки рівня сформованих компетентностей випускників професійної освіти на основі чітких та узгоджених критеріїв.

5. Проблема підручників, в тому числі можливостей їх адаптації до умов впровадження компетентнісної освіти [1].

6. Проблема кваліфікації викладачів та їх професійної адекватності не тільки компетентнісному підходу, а й більш традиційним уявленням про професійно-педагогічну діяльність [1].

7. Проблема діалогу навчальних закладів професійної освіти зі світом праці.

Відсутність ефективної взаємодії навчальних закладів з роботодавцями й недосконалість форм і механізмів їх участі в питаннях освітньої політики призводить до посилення розбалансування цілей та інтересів цих сторін.

На вирішення цих та інших питань повинні бути спрямовані майбутні наукові дослідження.

Література

1. Бермус А.Г. Проблемы и перспективы реализации компетентностного подхода в образовании. [Электронный ресурс] / А.Г.Бермус // Интернет-журнал "Эйдос". – Режим доступа: <http://www.eidos.ru/journal/2005/0910-12.htm>

2. Вербицкий А.А. Личностный и компетентностный подходы в образовании: проблемы интеграции /А.А.Вербицкий, О.Г.Ларионова. – М.: Логос, 2009. – 336с.

3. Westera W. Competence in education // J.Curriculum Studies. 2001. Vol. 33. N 1. P. 75-88.

ФИЛОСОФИЯ СПОРТА КАК ОДНО ИЗ СОВРЕМЕННЫХ НАУЧНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ О ЧЕЛОВЕКЕ И ДЛЯ ЧЕЛОВЕКА

Билогур В.Е.

Мелитопольский государственный педагогический университет

им.Богдана Хмельницкого, г.Мелитополь, Украина

bilovlada@mail.ru

Философия спорта как подсистема профессионального образования и одно из современных научных исследований о человеке и для человека сформировалась на стыке наук – философии, психологии, социологии, культурологии, педагогики, валеологии. Актуальность темы определяется

теми объективными процессами, которые свидетельствуют, во-первых, о качественных изменениях в жизнедеятельности человека; во-вторых, о ценностно-деятельностном походе к определению спорта как сложного социального и культурного феномена; в-третьих, об изучении современных тенденций спорта – профессионализации, коммерциализации, превращении спорта в зрелище. Это связано с возрастанием значения спорта в жизни общества, которое становится важнейшим показателем самоорганизации социальной и духовной жизни, позволяет восстановить непосредственно жизненные силы расколотой человеческой природы. Место спорта до сих пор не соответствует его подлинной роли в достижении высокого уровня культуры и гармонизации векторов развития современной цивилизации. Именно спорт позволяет гармонизировать тело и душу, дух и чувственность, свободу и природу. В условиях кризиса и катастроф биологическая природа людей оказалась бессильной перед чрезмерными нагрузками технического (индустриального) века – психологическими, химическими, мутагенными, что свидетельствует о том, что человеческий организм проигрывает в соревновании с техникой (увеличение стрессов, психических заболеваний, наркомании). Семантическое поле термина «философия спорта» имеет несколько векторов своего становления и развития: 1) личностный (человек, который занимается спортом); 2) институциональный (спортивная деятельность субъектов хозяйственной деятельности); 3) организации свободного времени, которая заключается в проведении различного рода спортивных состязаний (например, телевизионные «шоу» братьев Виталия и Владимира Кличко).

Спорт как реализация человеческой экзистенции связан с идеей утверждения «Я» личности спортсмена как неповторимого творческого духа, выхода человека за пределы своих физических возможностей, что требует разработки философии спорта, основанной на ценностно-деятельностном подходе. Сам процесс гуманизации направлен на формирование личности, способной достичь высоких спортивных результатов и формирование здорового образа жизни людей. Человекотворческая функция спорта, которая имеет общекультурную и объективную значимость, реализуется благодаря таким функциям как:

социокультурная, оценочно-нормативная, символическая, гуманистическая, аксиологическая, интегрирующая, коммуникативная, функция защиты внутреннего мира, интегративная, генерализующая, познавательная, коммуникативная, гедонистическая, иллюзорно-компенсаторская, социоэмоциональная, эстетически-эмоциональная, политическая, социализации, социальной мобильности, ценностного ориентирования. Функции спорта направлены на развитие не только культуры движений, телесложения и нравственного здоровья людей, но и на совершенствование чувственно-эмоциональной сферы, на развитие универсальной чувственности и духовности.

По нашему мнению, наука о спорте относится, с одной стороны, к социальной педагогике, а с другой, - к социальной философии, которая аккумулирует социально-коммуникативное и экзистенциально-личностное измерения. Основная сущность философии спорта – это социально-философское осмысление спорта как важнейшей предпосылки формирования культуры человека, в контексте которой выдвигаются нравственные основы спорта. Философия спорта как подсистема профессионального образования имеет гуманистическую направленность лишь в том случае, если в спорте реализуются творческие потенции личности, а не узко прагматические интересы, если спорт остается фактом культуры и обогащает духовную жизнь общества в плане ее насыщения образностью самобытного «Я». Спорт как социально-ценностная и телесно-духовная система обладает способностью к самоорганизации. Сегодня следует сформировать интерперсональную концепцию спорта как субстанциональности и ценности личности, согласно которой спортивные достижения, с одной стороны, являются продуктом личностного развития, а, с другой стороны, спорт – это явление общепланетарного масштаба.

Можно сделать вывод, что философия спорта как подсистема профессионального образования должна помочь обратить внимание на проблемы спорта, которые имеют место не только в Украине, но и в других странах: коммерциализация спорта, его политизация и монополизация, девиация спорта, рыночный механизм осуществления спортивных мероприятий и спортивной деятельности, низкий уровень государственного регулирования спортивной отрасли, недостаточная

финансовая поддержка со стороны государства; несовершенная система взаимодействия государственных, коммерческих и гражданских структур в спорте, падение развития детского, юношеского, массового спорта и другие проблемы, связанные с повышением эффективности всей мировой и национальной спортивной системы (уровня развития спортивной науки, спортивной инфраструктуры), практической реализации Национальной доктрины спорта в Украине.

Литература

1. Білогур В.Є. Світоглядні орієнтації студентів: тенденції змін у трансформаційному суспільстві: [Монографія] / В.Є.Білогур. – Дніпропетровськ: Пороги, 2011. – 311с.

UNIVERZITY A ICH ROZVOJ V SÚČASNOM SVETE⁵

Gonda V.

Ekonomická univerzita v Bratislave, Bratislava, Slovensko

vladimir.gonda@euba.sk

Rozhodujúcim faktorom budúcej prosperity krajín EÚ, zvyšovania ich konkurencieschopnosti a inovácií v ekonomike je vysokokvalifikovaná pracovná sila, ktorej zdrojom sú predovšetkým univerzity. Je preto prirodzené, že každý členský štát Únie sa v záujme svojho ďalšieho rozvoja snaží modernizovať systém vysokoškolského vzdelávania a podporovať jeho kvalitu [1].

Súčasnú európsku univerzitu sú výsledkom dlhého vývoja, ktorého počiatky siahajú do stredoveku. Prvou univerzitou v Európe bola Bolonská univerzita (vznikla v roku 1088), neskôr vznikla Parížska univerzita (okolo roku 1160). Spočiatku boli univerzity cirkevnými inštitúciami; až v 17. storočí v dobe osvietenstva a šírenia humanistických ideí v Európe sa definitívne vymanili zo závislosti od cirkvi a stali sa väčšinou štátnymi inštitúciami. Od začiatku 19. storočia v Európe dominoval nemecký model univerzity založený na ideách V. Humboldta. Hlavnými zásadami tohto modelu boli *akademická sloboda*

⁵ Príspevok vznikol v rámci riešenia projektu VEGA č. 1/0174/11 *Determinanty formovania znalostnej ekonomiky v kontexte novej hospodárskej stratégie „Európa 2020“*.

a *jednota vzdelávania a vedeckého výskumu*. V univerzitnom vzdelávaní sa stále viac do popredia dostávala veda a vedeckovýskumná činnosť sa stala neoddeliteľnou súčasťou práce vysokoškolského učiteľa [4]. Poslaním moderných univerzít je – pri zohľadnení Humboldtovho princípu –, vykonávať základný a aplikovaný výskum, podieľať sa na realizácii inovačných projektov a na základe výsledkov z týchto činností poskytovať vzdelanie na najvyššej úrovni [6].

Koncom 20. storočia, keď európsky systém vysokoškolského vzdelávania postupne strácal svoje pozície v globálnom súťažení, vznikla iniciatíva – tzv. *bolonský proces* (odštartovaný podpisom Bolonskej deklarácie v roku 1999), ktorej cieľom je vybudovanie *európskeho vysokoškolského priestoru*. Tento cieľ by mal byť dosiahnutý pomocou harmonizácie akademických titulov a charakteru štúdia pre jednotlivé odbory. Súčasťou by mala byť aj záruka štandardov kvality v celej Európe.

Univerzity by mali výrazne prispieť k budovaniu vedomostnej spoločnosti a realizácii *stratégie Európa 2020*, predovšetkým k jednému z jej hlavných cieľov – zvýšiť podiel obyvateľstva vo veku 30 – 34 rokov, ktorí dosiahli terciárne vzdelanie (alebo jeho obdoby) na 40% do roku 2020 [2]. Predmetná stratégia kladie dôraz na *rozvoj mobility* – každá mladá osoba by mala mať príležitosť zúčastniť sa na určitej forme mobility, pričom do roku 2020 by malo 20% európskych absolventov stráviť určitý čas štúdiom alebo na stáži v zahraničí. Novým programom Európskej komisie v oblasti vzdelávania je od roku 2014 program *Erasmus pre všetkých* (Erasmus for All), ktorý by mal zjednotiť všetky doterajšie projekty EÚ v oblasti vzdelávania, odbornej prípravy, rozvoja mládeže a športu a nahradiť ich jediným programom.

V súčasnosti sa dominantnou stáva *konceptia trhovo orientovanej univerzity*, založenej na znalostnom trojuholníku (vzdelávanie – výskum – inovácie) [3]. Táto koncepcia je obsiahnutá v dokumentoch bolonského procesu, kde práve univerzity sa nachádzajú na priesečníku systému vzdelávania, vedy (vedeckého výskumu) a inovácií. Univerzita založená na koncepcii znalostného trojuholníka uskutočňuje aj tretí druh činnosti spojený s tvorbou inovácií a transferom znalostí⁶, ktorý má zabezpečiť prenos znalostí, vrátane technológií,

⁶ Existujú rôzne formy transferu znalostí, ako napríklad spoločné výskumné projekty univerzít a firiem (napr. výskum na zmluvnom základe), práva na duševné vlastníctvo, mobilita študentov a výskumníkov, konzulting,

skúseností a návykov, od univerzít k externým objednávateľom – podnikom, štátnym a verejným inštitúciám. Transfer znalostí sa v súčasnosti stáva strategickou otázkou; je to potenciálny zdroj financovania výskumu na univerzitách a prostriedok realizácie ekonomického rozvoja.

Majú sa tiež vytvárať tzv. *znalostné aliancie* medzi vysokými školami a podnikmi s cieľom modernizovať univerzity – vytvoriť nové učebné osnovy a študijné programy a vyvinúť nové inovatívne spôsoby vzdelávania [5].

Znižovanie štátneho financovania vzdelávania v EÚ (ako dôsledok krízy) aktualizuje potrebu *diverzifikácie* zdrojov financovania. Aktuálnym sa stáva prechod na *viaczdrojové financovanie* – financovanie z verejných rozpočtov by malo byť vhodne doplnené dodatočnými zdrojmi s väčším zapojením súkromného sektora. Zároveň univerzity musia využiť aj iné možnosti financovania ako napr. poskytovanie vzdelávacích a iných služieb za úplatu (ako napríklad prenájom priestorov a zariadenia, zabezpečovanie rekvalifikácie a zvyšovanie kvalifikácie odborníkov, audítorské, expertné a poradenské služby a pod.).

Literatúra

1. Diheneščíková, D. – Milčevičová, E. – Šušňáková, V.: Zvyšovanie kvality vysokoškolského vzdelávania ako dôsledok harmonizácie vzdelávacích procesov. In: Podniková revue, roč. IX, č. 19, 2010, s. 111-120. ISSN 1335-9746.
2. Európa 2020. Stratégia na zabezpečenie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu. Európska komisia, Brusel 3.3.2010, 35 s.
3. Gonda, V.: Znalostný trojuholník. In: Finančná gramotnosť ako súčasť ekonomického vzdelávania. Recenzovaný zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie, Katedra pedagogiky NHF EU v Bratislave, 3. októbra 2011. ISBN 978-80-225-3249-5.
4. Gonda, V.: Úloha európskych univerzít v ére globalizácie v kontexte znalostného trojuholníka. In: Nová ekonomika, 2012, č. 1, s.34-43. ISSN 1336-1732.
5. Гонда, В.: Избранные проблемы вузовского образования // Новая модель хозяйствования и адекватность ее отражения в современной экономической науке. Монография. (New Business Model and Validity of its Reflection in Modern Economic Science. Monograph) Москва – Тамбов, 2013. –С. 372-377. ISBN 978-5-89016-905-1.

účasť na konferenciách a pod. V 80. a 90. rokoch minulého storočia v krajinách EÚ na báze univerzít bolo vytvorené veľké množstvo organizácií, ktoré sa zaoberali transferom znalostí – vedecké parky, inkubátory. Ich hlavnou úlohou bola pomoc pri transfere akademických znalostí do ekonomiky [3].

6. Hodolič, J. – Schwarczová, H. – Hodoličová, J.: Vedecko-výskumná práca a jej prínosy k skvalitneniu vzdelávacieho procesu v rámci vysokého školstva. In: Podniková revue, roč. IX, č. 19, 2010, s. 11-24. ISSN 1335-9746.

PROBLEMS OF THE DEVELOPMENT OF EDUCATION IN UKRAINE

Ievtushenko A.

Berdyansk State Pedagogical University, Berdyansk, Ukraine

asya-nastya-e@ya.ru

At the moment all the progressive people of the world support Ukraine in struggle for future development within the family of European countries. Ukraine is suffering great political and economical crises. We hope to overcome the hardships. We believe that our people deserve better life and we'll do our best to realize our dreams and goals. Today, education in Ukraine is still a matter of argument, separate from the trends in the global labor market and the problems of a competitive society. "Such isolated position of education was inherited from the Soviet Union, when all branches of the planned economy existed in a closed political system. In such circumstances, it was quite justified, that the quality of education was seen at an angle of the educational programs of ideological principles of the Communist Party" [1]. Education is one of the oldest social institutions caused by the needs of society to reproduce and pass on knowledge, skills, and prepare a new generation for life, for social and cultural problems facing humanity. Education integrates different kinds of educational and training activities, their content into a single social system, orients them to the social order, on the social needs of society. Among the social institutions of the society of modern civilization education occupies a leading position

Education in Ukraine is given great attention by the government and a large number of facilities and institutions exist for the purpose of educating the population. The system of education in Ukraine extends right from pre-school to higher education. Ukraine's educational legislation places great importance on pre-school education. This early form of education is to be cared for by the family or through a pre-school institution. A variety of institutions is available for this level of education in Ukraine and includes day care centers,

kindergartens and special facilities for disabled children. Provision is also made for orphans.

Elementary school education in Ukraine forms the foundation of a child's schooling career. Elementary or primary education acts to develop children's personalities, talents, formation of morals, working education as well as knowledge of the human body, nature, industry and society. This level of education is compulsory in Ukraine and is available at various types of institutions. Students begin secondary comprehensive schooling at the age of 6 or 7 years. Basic school also falls under the secondary education system in Ukraine. This is the students' last level of formal basic education. This level of education provides the link to continuous education systems. It is compulsory to attend basic school for five years. Formal basic education is completed between the ages of 14 and 16 years. On completion of basic schooling the student will receive a certificate allowing them to continue on to upper secondary school as well as certain higher education institutions.

Ukraine has a very well-developed higher education system. Higher education is provided by higher education establishments, private bodies and scientific and methodological facilities of the government. This system also encompasses post-graduate programs as well as self-education. The levels of accreditation depend on the Higher Education Institutes' status. Level one includes vocational schools and the like that train junior specialists. Level two are colleges and similar organizations that teach bachelors. Level three is made up of universities, institutes, academics and which provide education for bachelors and specialists. Level four includes universities, institutes and academies which educate bachelors, specialists and masters. It is evident that the system of education in Ukraine has been well-developed and opportunities exist for the entire population, even those living in the rural areas.

Nowadays higher education is either state funded or private. Students that study at state expense receive a standard scholarship if their average marks at the end-of-term exams and differentiated test is at least 4. In the case of all grades being the highest, the scholarship is increased by 25%. Most universities provide hostels for out-of-city students. Also, it is common for libraries to supply required books for all registered students.

The main trends in the development of education include the following:

1. Changing the educational paradigm from "Training" to the development of personality ("Formation").
2. The transformation of knowledge in the basic social capital.
3. Customization Training.
4. The development of new forms of education.
5. Development and introduction of modern educational technologies” [2].

Trends in higher education in the beginning of the XXI century:

6. associated with the expansion of social services. institutions in which we can receive higher education.
7. Changes in the content of the ultimate. Education, the emergence of new External testing meeting the needs of the labor market.
8. Education thought lifetime.

Today system of education should equip its citizens with everything necessary for success in a globalized economic and political processes. Education should create new opportunities for business. It becomes a matter of priority and each individual gets into the zone of interests of private capital.

Bridge the gap between the quality of education and the requirements simple to Ukrainian society, can be achieved by bringing to reform the education of all stakeholders in the educational process. Until now, the discussion of education reform strategy was held without the participation of employers and the third sector. Political parties in Ukraine also haven't pay sufficient attention to the development of education. The document, which is submitted for discussion, is intended to change the situation. It is a step towards developing a program of modernization of education, bringing it in line with the interests of each of citizen, the needs and perspectives of development of Ukrainian society.

References

1. Ternivskaya Vera. Educational Adviser. Location: Kiev EIC, 1996. www.bibl.u-szeged.hu/oseas/ukr2.html.
2. Основные тенденции развития высшего образования: глобальные и болонские измерения / Под науч. ред. д-ра пед. наук, проф. В.И.Байденко. – М.: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2010. – 352 с.

**ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
ПЕРЕКЛАДАЧА ТА ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ЕМОТИВНИХ
ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ
(НА МАТЕРІАЛАХ ІСПАНСЬКОЇ МОВИ)**

Жох І.П.

Львівський національний університет ім.І.Франка, м.Львів, Україна

Iryna27@ukr.net

Питання формування професійної компетентності перебуває в центрі уваги з огляду на важливість професійної підготовки студентів – майбутніх перекладачів, яка передбачає не тільки володіння мовою як засобом спілкування, навчання, самоосвіти, а також усіма функціями у професійно-трудовай та соціально-культурній сферах спілкування.

Структуру професійної компетенції перекладача можна умовно подати як поєднання таких складових:

- 1) комунікативна компетенція, до складу якої входять лінгвістична (мовна та мовленнєва) і соціокультурна компетенція;
- 2) дискурсивна компетенція – знання правил побудови зв'язного усного або письмового повідомлення;
- 3) особистісна компетенція – риси характеру;
- 4) технічна компетенція – вміння грамотно оформити результати перекладу.

Лінгвістична компетенція передбачає знання самої мови, її будови і функціонування, мовних норм, у тому числі орфографічних і пунктуаційних, а також здатність використовувати ці знання, щоб розуміти чужі думки і висловлювати власні в усній і письмовій формі. Проте одними з найскладніших залишається переклад фразеологічних одиниць. Адже, для якісного перекладу, потрібно володіти не лише мовою, а й знаннями історії, культури та специфіки ментальності.

Фразеологічні одиниці вивчали провідні лінгвісти та існують різні дефініції фразеологічних одиниць та їх поділи. Вони позначають не нові предмети чи явища, а служать для образно-емоційної оцінки вже існуючих.

Важливою особливістю оцінки є те, що в ній завжди наявний суб'єктивний фактор, який взаємодіє з об'єктивним.

Існують різні класифікації емоцій. Візьмемо поділ К. Ізарда. Він виділяє фундаментальні емоції: *інтерес, радість, здивування, гнів, відраза, презирство, страх, сором, сум і провина*. Емоції характеризуються як відносно короткочасні душевні переживання, котрі відображають ставлення людини до навколишнього світу і самого себе, показують важливість чи незначущість подій чи ситуацій. У мовленні фразеологічні одиниці часто є носіями емоцій.

На мовному рівні емоції трансформуються в емотивність. За дефініцією В.І.Шаховського, емотивне значення – це значення (семема), єдина структура якого містить сему емотивності тієї чи іншої категорії, тобто це значення, в якому виражено або визначено емотивний зміст.

Отже, ми бачимо важливість дослідження емотивної сфери фразеологічних одиниць, у даному випадку кольору. Саме слово колір викликає багато емоцій як з позитивним забарвленням, так і з негативним.

Наведемо приклади емотивних фразеологічних одиниць з негативним забарвленням емоції *сорому*: *no distinguir de colores – бути некомпетентним (no distinguir lo blanco de lo negro – бути некомпетентним)*

ponerse de mil colores – почервоніти, засоромитись

І знаходимо лише один приклад з позитивним забарвленням: *dar color a algo – оживити*. Це є прикладом емоції *радості*.

Фразеологія іспанської мови рясніє прикладами кольору, який вживається і для позначення дорогоцінного металу. Деякі з них співпадають з українською мовою. Наприклад, *здивування* видно у

no es oro todo lo que reluce – не все золото, що блищить

Зрозуміти позитивний чи негативний відтінок несе ця фразеологічна одиниця можна лише з контексту.

З елементом *oro (золото)* ми зустрічаємо емоцію *радості*:

soto mil oros, como un oro – радує око.

Як бачимо, *oro (золото)* викликає приємні асоціації і має вираження позитивної емоції у мові. Це в основному пов'язано з вартістю металу,

золото є благородним металом і його всі хочуть мати, адже у всі часи воно цінне, так і емоцію, яку воно показує – *радість*, хочуть відчувати всі.

Найбільше емотивних фразеологічних одиниць є з ахроматичними елементами – білим та чорним. Іноді до цього списку додається сірий колір, як суміш білого і чорного. Причиною цього можна назвати історію та деякі культурні особливості.

Емоцію радості бачимо у:

ellos son blancos y se entienden – два чоботи пара
atinar al blanco, dar (pegar) en el blanco – потрапити в ціль

Протилежною до неї є *гнів*, який виражений у:

errar el blanco – промахнутися

Емоцію суму видно у:

blanco de burlas – мішень для насмішок

Найчисленнішим пластом є фразеологічні одиниці з елементом чорного кольору. В основному, вони відображають негативні емоції, такі як сум і гнів.

Прикладами суму є:

estar negro = estar de un humor negro – бути в поганому настрої
ponerse negro — стати сумним

Прикладами *гніву* служать:

estar negro por algo – розізлитись
suerte negra – прокляття, чийсь фатум
¡esa es más negra!; ¡esa sí que es negra! — це кінець!

Підсумовуючи, можемо сказати, що кольори, виражені фразеологічними одиницями в іспанській мові, мають багате емотивне забарвлення. Найчастіше виражають емоції *радісті*, *сорому*, *гніву* і *здивування*.

Як бачимо, переважають емоції з негативним відтінком. Дане дослідження може бути використане для подальшої роботи у сфері емотивної фразеології, для полегшення перекладу фразеологічних одиниць та для досліджень в галузі когнітивної лінгвістики.

ПРОБЛЕМНО-ОРИЕНТИРОВАННОЕ ОБУЧЕНИЕ В ВЫСШЕЙ ШКОЛЕ КАК ЗАЛОГ ФОРМИРОВАНИЯ ОПЫТА КЛИНИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ СТУДЕНТОВ

Жумалина А.К.¹, Тусупкалиев Б.Т.², Жарлыкасинова М.Б.³,

Жилкибаева Б.Ж.⁴

*Западно-Казахстанский государственный медицинский университет
им.Марата Оспанова, г.Актобе, Республика Казахстан*

¹ zumalina@mail.ru, ²⁻⁴ zkgmu@yandex.ru

В современном обществе образование становится не только процессом результатом приобретения знаний, умений и навыков, сколько процессом разностороннего развития человека, осознания им самого себя в окружающем мире. В связи с этим нынешние условия развития общества требуют, бесспорно, переосмысления применяемых в вузах технологий, методик, форм и методов обучения.

Так, хорошо зарекомендовавшие себя в обучении репродуктивные, традиционные методы, обеспечивая подготовку специалистов к воспроизведению и тем самым сохранению накопленных знаний, не могут, однако, к примеру, обучить клиническому и творческому мышлению. На сегодня, по данным исследователей, одним из перспективных методов подготовки высококвалифицированных специалистов медиков является проблемно-ориентированное обучение.

Метод проблемно-ориентированного обучения состоит в том, что в процессе решения студентами специально разработанной системы проблем и проблемных задач происходит овладение ими опытом клинического мышления, усвоения знаний, формирование активной, творчески относящейся к себе и своей работе личности.

Общеизвестно, что основными категориями концепции проблемно-ориентированного обучения являются «проблемная ситуация», «проблема», «проблемная задача». Проблемная ситуация представляет собой явно или смутно осознанное субъектом затруднение, преодоление которого требует поиска новых знаний, способов и алгоритмов действий. В этом случае проблемная ситуация перерастает в проблему. Однако

проблема не указывает направления решения и не ограничивает его. В итоге можно говорить о том, что методы проблемно-ориентированного обучения способствуют формированию опыта клинического мышления и на его основе – усвоения знаний и умений.

Очевидно, что пока студент не вовлечен в процесс мыслительной, инициативной и активной деятельности, он этим опытом не овладеет. И средством такого овладения является система проблем, доказательное решение которых должны искать сами обучаемые. Поэтому формирование опыта клинического мышления необходимо осуществлять постепенно на протяжении всех лет обучения.

Основным методом проблемно-ориентированного обучения формированию клинического мышления является исследовательский. Его сущность заключается в том, что организует усвоение знаний, учит применять известные знания для решения проблемных задач. И нужно сказать, что исследовательские задания представляют собой небольшие поисковые задачи, требующие прохождения всех этапов процесса исследования, а именно выдвижение гипотез, построение плана исследования, формирование решения, объяснения и т.д. И назначение исследовательского метода заключается в организации поисковой деятельности студентов по решению проблем и проблемных задач. А преподаватель при этом может программировать деятельность студентов, постепенно приводящую к формированию необходимых черт клинического мышления. И для того, чтобы студенты могли решать целостную задачу, необходимо их учить самостоятельно, выполнять каждый из её этапов. В одном случае преподаватель учит студента видеть проблемы, предлагая ставить вопросы к изложенному содержанию, ситуации, документу, в другом строить доказательство, в третьем – делать выводы из представленных фактов, в четвёртом – высказывать предположения и составлять план проверки решения и т.д.

В Западно-Казахстанском государственном медицинском университете им.Марата Оспанова на клинической кафедре детских болезней №1 с неонатологией мы имеем опыт использования методов проблемного обучения на практических занятиях со студентами 4 курса. Нами был составлен клинический случай на тему: «Синдром

мальабсорбции у детей». Клинический случай разрабатывался в 2 вариантах:

1) для тьюторов (содержит дополнительную информацию и вопросы тьютора после каждого этапа разбора клинического случая);

2) для студентов (без вопросов, содержащий только клинический случай).

Наряду с этим подготовлен раздаточный материал для студентов в достаточном количестве.

В начале проведения занятия по методу проблемно-ориентированного обучения (PBL – ПОО) студентам подробно объясняем правила и требования, предъявляемые для проведения подобного рода практических занятий. В ходе проведения занятия основная группа делится (по 3-4 человека) на 3-4 микрогруппы. С каждой группой проводится беседа (важности психологической совместимости в группе, проведение собеседования между членами микрогрупп, на общее обозрение в основном выносить общее мнение, при этом не исключая мнение каждого члена микрогруппы) и определяется старший в каждой группе. При обсуждении вопроса всей группе дается возможность высказать свое мнение каждому, т.е. каждый может высказать свои соображения по доказательству своей версии ответа. При этом тьютор со своей стороны умело, задавая вопросы, изыскивает возможность раскрытия темы (необходимых вопросов), не представляя каких-либо информации со своей стороны. При разборе каждого раздела тьютор студентам помогает сформулировать более правильно вопросы, к которым студенты не нашли ответ. К концу занятия каждый член микрогрупп должен иметь возможность высказать свое мнение по отдельным вопросам и в том числе об уровне знаний представителей других микрогрупп (может быть даже оценить их знание). По ходу проведения занятия тьютор оценивает знания участников в общем плане, без выставления конкретных оценок каждому студенту.

В связи с этим мы считаем, что целесообразнее проведение разбора клинических случаев после проведения тестового контроля знаний (что необходимо для ежедневной рейтинговой оценки знания обучающихся) или клинического разбора конкретного больного (при возможности по

этой же теме). Необходимо обратить внимание, что сформулированные вопросы к концу разбора должны быть разобраны на следующем занятии (при ежедневном проведении занятий) с учетом представленных студентам списка литературы или любого другого источника. При разборе клинического случая студент свободно высказывает свое мнение, имеет возможность познакомиться с мнениями своих коллег, аргументировано противостоять им или убедительно выступить в поддержку их, не боясь при этом при неправильном ответе получить неудовлетворительную оценку. Студент имеет возможность получить больше знаний. ПОО стимулирует студента к стремлению получить новые знания, обучает студентов методике самостоятельного получения знаний, воспитывает у них уверенность в себе.

При этом необходимо работать в направлении привития студентам культуры говорить, спорить, чувства уважения к мнениям других и кратко выражать свое мнение. Также проблемно-ориентированное обучение предъявляет к преподавателю совершенно новые требования, предполагая обучение творчеству и творческому обучению, т.е. стимулирует также творческий рост самих педагогов. Небольшой опыт использования методов проблемно-ориентированного обучения показывает, что по результатам экзаменов, по сдаче практических навыков, по способности самостоятельно решать возникающие проблемы, навыкам сбора информативных данных студенты, обучавшиеся по методу проблемно-ориентированного обучения, оценивались выше, чем студенты, обучавшиеся по традиционным методам.

Проблемно-ориентированное обучение не предполагает полного отказа от таких традиционных методов, как объяснительно-иллюстративный и репродуктивный. Но в отдельных разделах и в наиболее благоприятствующих тому ситуациях применение проблемных методов способно позволит добиться более высоких результатов в медицинском образовании и расширить его традиционно суженные целевые рамки.

Таким образом, для того чтобы повысить эффективность клинического и творческого мышления, необходимо использовать в педагогическом процессе и методы проблемно-ориентированного обучения, и исследовательские методы, и инновационные технологии.

СТРУКТУРА НАУКОВОГО МИСЛЕННЯ ВІДПОВІДНО ОСОБЛИВОСТЯМ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ З ФІЗИКИ

Костиніч О.С.

Бердянський державний педагогічний університет, м.Бердянськ, Україна

okostinich@mail.ru

Учні у процесі пізнавальної діяльності здійснюють окремі дії: слухають пояснення вчителя, працюють з підручником, розв'язують задачі, виконують експериментальні завдання тощо. Кожне із вказаних дій можна розкласти на окремі операції, в якості яких є основні психічні процеси: відчуття, сприйняття, уявлення, мислення, пам'ять, уява. На основі теоретичного аналізу психолого-педагогічної літератури нами визначено, що серед всіх пізнавальних психічних процесів одним із провідних є мислення, його вважають найвищим ступенем пізнання. Воно відповідає всім пізнавальним процесам та часто визначає їх характер і якість. Узагальнюючи підходи щодо трактування мислення провідних психологів, зокрема Л.Виготського, С.Рубінштейна, О.Леонтьєва, П.Гальперина, Г.Костюка, мислення у психології розглядають як процес (пізнавальну діяльність), продукт якої характеризується узагальненим і опосередкованим відображенням дійсності, воно диференціюється на види залежно від рівнів узагальнення і характеру засобів, які використовуються, залежно від новизни узагальнення і засобів для суб'єкта, а також залежно від ступеня активності самого суб'єкта мислення (Ю.Трофімов, М.Смульсон, О.Тихомиров, Т.Лисянська). Отже мислення – процесуальне, тобто розгорнуте в часі, динамічне. Виокремлюють два основні компоненти мислення: змістовий та функціонально-операційний. Знання, які людина отримує через органи чуття (уявлення - образи) та логічним шляхом (поняття – думка), становлять змістовий компонент мислення. Функціонально-операційний компонент мислення, що забезпечує його процесуальність, становлять операції аналізу, синтезу, порівняння, узагальнення, абстрагування, класифікації, систематизації, конкретизації тощо. Кожна мислиннева операція виконує певну функцію у процесі пізнання й знаходиться у складному взаємозв'язку з іншими операціями.

Отже зазальнопсихологічні тлумачення процесу мислення є базовим, але недостатнім для розуміння того, як протікає розумовий процес в кожній окремій предметній галузі.

В процесі навчання фізиці фізичні поняття, міркування та умовивід поєднують у системи, структура яких відповідає сучасним формам теоретичного мислення. Доведено, що вивчення фізики покликане формувати в учнів наукове (теоретичне) мислення або – фізичне (О.Бугайов, Г.Голін, С.Гончаренко, Л.Іванова, Н.Зверєва, О.Ляшенко, В.Мощанський, Д.Шодієв та інші). Під фізичним мисленням розуміють уміння спостерігати явища, розкласти явище на складові частини і встановлювати між ними основні зв'язки й залежності, знаходити зв'язки між якісними й кількісними сторонами явищ і фізичними величинами, передбачати наслідки з теорії і застосовувати здобуті знання (О.Бугайов, С.Гончаренко). Фізичне мислення використовує специфічні як змістові (фізичні), так і методологічні поняття (принципи пізнання або установки), які властиві суто науці фізики, а також оперує специфічними методами пізнання. Структуру фізичного мислення ми представляємо у такий спосіб (табл.1):

Таблиця 1

Структура фізичного мислення

Фізичне мислення	
Змістовий компонент	Функціонально-операційний компонент
Уявлення про фізичні явища та процеси	
Поняття:	
Фізичні. Система взаємопов'язаних фізичних понять складає зміст шкільного курсу фізики і є основополягаючим знанням про властивості речовини, фізичних полів (електромагнітного, гравітаційного, ядерного та інших), форм руху матерії (фундаментальних взаємодій – сильного, електромагнітного, слабого, гравітаційного та їх проявів). Тобто фізичне знання – це система понять, законів, гіпотез та теорій; при цьому законі, гіпотези та теорії виявляють зв'язки та відношення між поняттями.	
Методологічні. Система методологічних знань включає такі напрямки, навколо яких узагальнюється весь навчальний матеріал курсу фізики старшої школи:	Уміння класифікувати явища, які вивчаються. Відрізнати головне від другорядного, фундаментальне від прикладного. Використовувати ідеалізацію, моделі, гіпотезу, аналогію; мислиневий експеримент. Аналітико-синтетичний метод. Узагальнювати та застосовувати узагальнення
1. Науковий експеримент та методи експериментального (емпіричного) пізнання.	
2. Фізична теорія і методи теоретичного пізнання.	
3. Стержневі методологічні ідеї фізики (елементарності, збереження, симетрії, відповідності, доповненості,	

<p>спостереженості, єдність картини світу), які виступають методологічними принципами у фізиці із-за їх фундаментального характеру.</p> <p>4. Основні закономірності розвитку фізики (зумовленість розвитку фізики соціальними процесами, загальним рівнем культури та потребами техніки; чергування «спокійних» періодів та «революційних» стрибків у розвитку фізики; наявність границь застосування фізичних понять й законів на кожному етапі розвитку науки; наступність у розвитку фізичних знань).</p>	<p>для пояснення конкретних питань.</p> <p>Будувати алгоритми.</p> <p>Користуватись порівнянням.</p> <p>Надавати наукову оцінку вивченим явищам.</p> <p>Аргументувати та доводити власну точку зору.</p>
---	--

Таким чином, особливість фізичного мислення, як і будь-якого іншого предметного мислення, визначається (С.Терно): специфікою предметної галузі, яка відбивається у відповідних поняттях; специфікою певних установок та методологічних підходів до вивчення цієї предметної галузі; спеціальними методами дослідження, що визначаються та спираються на особливості як предметної галузі, так і певних установок та методологічних підходів.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ АДАПТИВНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ КАФЕДРАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ІНСТИТУТІВ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Кравченко Г.Ю.¹, Єльнікова Г.В.²

¹*Харківська академія неперервної освіти, м.Харків, Україна*

²*Інститут професійної освіти Національної академії педагогічних наук
України, м.Київ, Україна*

¹*innovatica@ukr.net, ²gve44@mail.ru*

Модернізація післядипломної педагогічної освіти набуває великого значення в процесі реформування освіти в Україні. Змінюється стратегія роботи системи післядипломної педагогічної освіти: навчальні заклади цієї системи починають працювати на випереджаючий розвиток.

Наукові дослідження в системі післядипломної педагогічної освіти виокремлюють особливості процесу розвитку, які відіграють певну роль та мають безпосередній вплив на управління розвитком кафедральної системи інститутів післядипломної педагогічної освіти.

Мета дослідження – розглянути сучасні тенденції розвитку адаптивного управління та шляхи їх реалізації, які зумовлюють розвиток кафедральної системи інститутів післядипломної педагогічної освіти.

Означимо сучасні тенденції управління освітою та шляхи їх реалізації в системі адаптивного управління розвитком кафедр інститутів післядипломної педагогічної освіти.

Аналіз дослідження Г. Єльнікової щодо тенденцій розвитку управління освітою в ринкових умовах, дав змогу визначити та обґрунтувати сучасні тенденції адаптивного управління, які впливають на розвиток кафедральної системи інститутів післядипломної педагогічної освіти.

Поняття «тенденція» (нім. *tendent*, лат. *tendere* - прямувати, прагнути) ми розуміємо як ідентифікатор напрямку розвитку, що відбувається на основі встановлення закономірних причинно-наслідкових зв'язків між елементами внутрішнього і зовнішнього середовища системи.

Розглянемо їх. *Тенденція глобалізації* зумовлює розвиток *мобільності* та гнучкості, свідомого трансформування в нові, більш вагомій модифікації (мобільний підхід до формування організаційної структури кафедральної системи та мобільність у відкритті нових підсистем кафедри); *гнучкість* передбачає відсутність жорстких організаційних структур, що дозволяє достатньо швидко реагувати на зовнішні та внутрішні зміни освітнього середовища. *Тенденція гуманізації системи* орієнтує на управління шляхом активізації людського потенціалу в рамках доцільної діяльності, спрямованої на задоволення освітніх потреб. *Тенденція інтеграції у межах уже складеної системи* вказує на доцільність поєднання зусиль всіх підсистем кафедри для реалізації завдань та цілей; при цьому співробітники кафедри інтегрують свої індивідуальні цілі в загальну соціальну мету кафедри. *Тенденція демократизації* стверджує необхідність спільного вироблення рішення, делегування повноважень, розвитку гнучкості управління, партнерських стосунків між усіма суб'єктами управлінського процесу. *Тенденція створення єдиного інформаційного освітнього середовища та інтеграція його у світовий інформаційний освітній простір* обумовлює автоматизацію інформаційно-методичного забезпечення навчально-

виховного процесу та управління на базі засобів інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ); опанування і використання у своїй роботі нових методів, форм та засобів навчання на базі ІКТ і здатність їх інтегрувати у свій професійний досвід. *Тенденція розвитку наукової та інноваційно-технологічної основи управління* окреслює розвиток управлінської культури, здобуття досвіду управління в умовах невизначеності й імовірності, а також трансформацію освітньої діяльності кафедри. *Тенденція до розгортання та поширення ринку освітніх послуг* підкреслює необхідність управлінського впливу щодо розширення видів та форм освітньої діяльності, забезпечення та створення банку різних видів освітніх послуг; підвищення конкурентоспроможності кафедри. *Тенденція спеціалізації, спрямованої на самостійний пошук перспективних науково-методологічних досягнень та розробок*, наголошує на підвищенні самостійності й професіоналізму науково-педагогічних працівників, посиленні процесів самоосвіти та саморозвитку. *Тенденція оцінки результатів діяльності системи* зумовлює використання факторно-критеріальних моделей управління та професійної діяльності.

Розглянувши сучасні тенденції адаптивного управління та шляхи їх реалізації, які зумовлюють розвиток кафедр інститутів післядипломної педагогічної освіти, ми дійшли *висновку*, що наступним етапом нашого дослідження буде аналіз практики організації та розвитку кафедральної системи на адаптивних засадах.

Література

1. Єльнікова Г. Витоки адаптивного управління організаціями, у т.ч. загальної середньої освіти / Галина Єльнікова //Збірник наукових праць. Серія: Педагогічні науки. – Херсон: ХДУ, 2003.– Вип.34.– С.21-27.

2. Єльнікова Г. Адаптивне управління соціально-педагогічними системами / Галина Єльнікова //Адаптивне управління середньою освітою на муніципальному рівні: зб. наук.-метод. праць за результатами Всеукраїнської науково-практичної конференції «Адаптивне управління середньою освітою на муніципальному рівні» (20–21 травня 2004р.). – Запоріжжя: НМЦ УОН. – С. 3–10.

3. Кравченко Г. Ю. Розвиток кафедр обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти в сучасних умовах. Кафедра у системі управління навчальним процесом вищого навчального закладу / Ганна

Юрїївна Кравченко // Збірник матеріалів міжкафедрального науково-практичного семінару, Київ, 18 квітня 2013 р. – К.: АМУ, 2013. – С. 69-71.

ХІМІЧНІ ЗНАННЯ ЯК СКЛАДОВА ФОРМУВАННЯ СВІТОГЛЯДУ ЛЮДИНИ

Кравченко Л.М.

*Бердянський державний педагогічний університет, м.Бердянськ, Україна
intel2@berdyansk.net.ua*

Професійні якості майбутнього фахівця, його інтелектуальна сфера можуть бути сформованими і розвиватися в подальшому лише на основі добре організованої та методично забезпеченої фундаментальної освіти, складовою якої є курс загальної хімії.

Хімія належить до природничих наук і вивчає властивості, склад, будову і процеси перетворення речовин. Хімічні знання є інструментарієм для якісного і кількісного визначення природничо-технологічних факторів, аналізу їхнього впливу на екологічний стан довкілля та економіку суспільства. Це наука, без якої не може обійтись жоден хімік, фізик, технолог, економіст, медик і, навіть, журналіст. Саме ця наука дає змогу кожній освіченій людині зрозуміти реальний світ матеріальних перетворень і енергетичних процесів у навколишньому середовищі, живих організмах і виробничих технологіях.

Щоб прийняти правильні рішення відносно напрямку розвитку промисловості, сільського господарства конкретного регіону чи окремого підприємства, безпечності тих чи інших матеріалів, ліків, гігієнічних засобів, не тільки спеціалісти мають володіти певним рівнем хімічних, екологічних і економічних знань. У наш час різні верстви суспільства можуть справити вирішальний вплив на рішення урядів через громадські форми протесту і підтримки. Відтак елементарні знання з хімії, екології нині стають необхідними для всіх.

Розуміння суті взаємодій між хімічними системами, можливість управління та контроль їх стає усе більше необхідною умовою успішності

та безпечності як у професійній діяльності будь-якого фахівця, так і у повсякденному житті звичайної людини.

В цьому зв'язку першочерговим постає завдання розробки моделі вищої школи, в якій співвідношення між культурологічною (загальноосвітньою), фаховою, соціальною та особистісною функціями принципово зміниться на користь тих, що спрямовані на гуманітаризацію освіти.

Значний гуманітарний потенціал мають математичні, природничі та технічні дисципліни. Саме ці науки формують особливий спосіб мислення - критично-аналітичну раціональність. Він надзвичайно важливий для світоглядних орієнтацій сучасної людини, оскільки привчає людей до консенсусу, пошуку нестандартних розв'язків, до відносності систем відліку.

Обмеження шару критичного типу раціональності мислення неминуче веде до сплесків у суспільстві містики, до домінування міфологічної свідомості, появи масових психозів. Як відомо, і в минулому загибель цивілізацій починалась з деінтелектуалізації суспільства і його лідерів, з втрати духовності й смислу життя.

Олюднення природничо-математичного знання полягає в тому, щоб не зводити його до голих наукових фактів, а розглядати їх вплив на розвиток цивілізації, у тому числі й вирішення її гуманітарних проблем.

Розумінню гуманітарних аспектів хімічних наук значною мірою сприяє відображення у їх змісті естетичного начала. Мають бути коректно використані всі можливості для розкриття перед студентами справжньої краси дослідів, що приводили до суттєвих наукових відкриттів, витонченості обґрунтувань хімічних закономірностей, заворожуючої уяву простоти симетрії фундаментального закону природи.

Хімічні знання мають бути спроектовані на людину і формувати у студентів комплекс знань з проблем розвитку науки, техніки, матеріалознавства, взаємовідносин людини з природним середовищем, сприяти адаптації молодих людей до сучасних умов життя.

На рівні вищого навчального закладу це потребує перебудови як змісту освіти, так і методів навчання, щоб навчально-виховний процес відповідав запитам особистості, суспільним потребам та світовим

досягненням людства, підвищував соціальний престиж освіченості та інтелектуальної діяльності.

У зв'язку з цим суттєвої корекції потребує співвідношення застосовуваних форм і методів навчання на користь тих, що забезпечують різні види і рівні повноцінної самостійної пізнавальної діяльності студентів. При цьому варто враховувати, що найважчою для сприймання і засвоєння формою передачі інформації є монологічна мова (тобто лекційна форма навчання).

Але аналіз навчальних планів показує, що поки що саме цій формі навчання надається перевага. Нам слід пам'ятати, що освіта – це спосіб розвитку особистості, а не накачування її інформацією.

Структура навчального процесу з хімії має будуватися таким чином, щоб викликати у студентів інтерес через проблемне висвітлення теми, показати практичний вихід матеріалу, що вивчається, задати алгоритм його розгляду, аналізу та основних принципів засвоєння. Великі можливості для розвиваючого навчання закладені в самостійній роботі студентів. В добре продуманих завданнях повинна передбачатися система наукових понять, засвоєння яких дозволить студенту самостійно та свідомо знаходити шляхи вирішення широкого кола практичних та пізнавальних завдань, стимулюватимуть пізнавальний інтерес студентів, їх уяву, забезпечуватимуть пізнавальними засобами, необхідними для розвитку їх інтелектуальних здібностей.

Оцінювання досягнень студента повинно будуватись не стільки на результатах іспитів, скільки на вивченні його діяльності на протязі певного періоду. При цьому важливо не з'ясування того, яку безліч фактів зумів він запам'ятати, а наскільки розвинені його «сила розуму», схильність та здібності до міркування, критичного мислення, знаходження правильного рішення, застосовування знання на практиці, перенесення відомих йому способів діяння в нові для нього ситуації та винахід нових способів діяльності.

Інтеграція гуманітарних і хімічних знань дозволить сформувати світогляд сучасної людини, спроможної розв'язувати глобальні проблеми життєдіяльності людства.

КУЛЬТУРНАЯ ПОЛИТИКА УКРАИНЫ В ГЛОБАЛЬНОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ ЧЕЛОВЕЧЕСТВА: ТЕОРЕТИКО- МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЙ КОНТЕКСТ

Мельник В.В.

*Национальный педагогический университет имени М.П.Драгоманова
г.Киев, Украина
doc.v.melnik@mail.ru*

В современных условиях глобализации Украина изучает опыт европейского опыта содействия развитию культуры со стороны национальных правительств и международных институтов, состояние наиболее важных сегментов культурной сферы для того, чтобы осуществить социодиагностику проблем культурной политики в условиях хаоса и неопределенности и разработать пути повышения эффективности указанной сферы.

Культура и культурная политика в условиях хаоса и неопределенности представляют собой нелинейное, сложное и противоречивое социальное образование, которое развивается в основе трансисторических культурных значений и конкретно-исторических смыслов, детерминированных ментальностью каждой страны. В основе социокультурных измерений глобализации – формирование такой культурной политики страны, которая смогла бы осуществить культурные потребности народа и соответствовать основным принципам культурной политики ЕС в целом и стран Европы в отдельности. Мы солидарны с большинством отечественных авторов, которые считают, что культурная сфера принадлежит к главной прерогативе национального правительства и потому нельзя относиться к культуре согласно остаточного принципа.

Одним из основных вызовов для украинской культурной политики сегодня есть фрагментарность национального культурного пространства. Стратегическим заданием культурной политики должна быть не только унификация культурного пространства, что есть вряд ли возможным в XXI веке, а его гармонизация. Это также есть значительной проблемой, постольку вопрос о культурной идентичности, как и языковой вопрос, есть

чрезвычайно чутким и поэтому активно используется в политике и особенно в период избирательных кампаний. Главная идея концепции культурной политики, которая формируется в условиях хаоса и неопределенности, - это преодоление противоречия между глобализацией культурных, образовательных, информационных процессов и потерей антропологических измерений культурной политики, в центре которой «человек как мера всех вещей».

Актуальным в исследовании культурной политики есть гегелевский анализ духа во всемирной истории, постольку он требует обратить внимание на духовно-культурные процессы, которые происходят во всемирной истории. Культура, которая находится в основе культурного процесса современной истории, представляет собой системный комплекс, который присущ любому сообществу людей, и представляет собой комплекс специфических и нормированных способов и форм социальной интеграции, организации, регуляции, коммуникации, самоидентификации, а также механизмов социализации личности.

Культурная политика выражает собой качественную характеристику общества, неустанно развивая в единстве все элементы, передавая их, что и составляет генетический или цивилизационный код культуры, определяемый ментальностью. Культурная политика выполняет роль коммуникатора, который соединяет все звенья между творцами и потребителями культурных ценностей, между регионами, народами, расами, что и составляет коммуникационный аспект культуры.

Культура как конструкт культурной политики каждого народа формирует необходимые для ориентации образцы, нормы поведения и оценки, обеспечивая регулирование социальных отношений людей, которые выражают регулятивный или нормативный аспект. Постольку культурная политика направлена на решение культурно-политических задач, то последние обуславливают ее содержание, направленность, способы и методы решения проблем.

На современной стадии глобальной трансформации человечества культурная политика играет несколько стратегических функций:

- 1) она есть одним из инструментов евроинтеграции;

2) она влияет на всю сферу внешних отношений, так как способствует формированию механизмов ее внедрения в бытие того или иного народа;

3) культура способствует формированию гражданского общества и экономического процветания государства.

В условиях глобальной трансформации человечества культурная глобализация и гибридизация дополняются процессами транскультурной конвергенции и формирования транслокальных культур – культур диаспор в противовес традиционным культурам, которые отличаются локализованностью.

В результате происходящих процессов мир постепенно превращается в сложную мозаику транслокальных культур, глубоко проникают одна в другую, и создают культурные ареалы, которые имеют сетевую структуру.

Интенсификация коммуникаций и межкультурных влияний, развитие информационных технологий содействуют дальнейшей диверсификации расколотого мира культур, противостоят поглощению их универсальной «глобальной культурой». В XXI веке культура и культурная политика развиваются в формате оси – от культурного империализма к культурному плюрализму и от закрытого общества к открытому обществу, о котором говорил еще К.Поппер. Поэтому культурную сферу следует отнести к первоочередным заданиям современного государства в эпоху глобализации. Только наполнение каждой культуры своим национальным содержанием сможет открыть ее всему миру. Сегодня украинская культура пока не отличается целостностью и последовательностью, так как базируется на устаревших мировоззренческих основаниях. Украинское общество есть разрозненным и не может подняться к синергетическому единству.

Поэтому главной целью современной философии есть выработка собственной концепции культурной политики, наполненной адекватным содержанием, имманентной современной эпохе и отвечающей потребностям целой нации, а не отдельного клана или касты [1].

Литература

1. Электронная версия: <http://www.niss.gov.ua>

КОМПЛЕКСНА СИСТЕМА ЦІЛЕСПРЯМОВАНОГО ФОРМУВАННЯ ВМІННЯ УПРАВЛЯТИ ТЕХНІЧНОЮ ТВОРЧІСТЮ ШКОЛЯРІВ

Мрук М.М.

Південноукраїнський національний педагогічний університет

ім. К.Д. Ушинського, м.Одеса, Україна

mruk63@mail.ru

Результати аналізу стану підготовки майбутніх учителів до розвитку технічної творчості школярів показали, що істотними моментами формування відповідного вміння у студентів виступають: конкретизація цілей технічної творчості школярів та характеристика сутності процесу розвитку; розробка критеріїв оцінки рівнів технічної творчості; розробка методики визначення поточного стану технічної творчості на різних етапах навчально-виховного процесу загальноосвітньої школи; озброєння майбутніх учителів арсеналом засобів досягнення цілей технічної творчості учнів.

Складовими частинами розробленої комплексної системи підготовки майбутніх вчителів технологічної освіти до розвитку технічної творчості школярів, реалізація якої в рамках навчально-виховного процесу забезпечує формування достатнього рівня розглянутого вміння у абсолютній більшості студентів є:

цілеспрямоване формування даного вміння майбутніх учителів у ході вивчення дисциплін, передбачених навчальним планом зі спеціальності;

цілеспрямоване формування вміння, що розглядається при вивченні спецкурсів, дисциплін по вибору чи факультативів «Введення в спеціальність», «Основи теорії педагогічного управління», «Основи педагогічних досліджень», «Основи педагогічної майстерності та елементи педагогічної техніки», «Основи технічної творчості», «Структура, організація та проведення профорієнтаційної роботи на уроках креслення»;

цілеспрямоване формування даного вміння в ході самостійної роботи під керівництвом викладачів дисциплін загально-технічного циклу;

спеціалізація підготовки майбутніх вчителів на старших курсах (IV – V курси навчання);

цілеспрямоване формування даного вміння майбутніх учителів в процесі безперервної учбової та виробничої педагогічної практики;

формування вміння майбутніх вчителів у ході науково-дослідної та навчально-дослідницької діяльності; при написанні виконання курсових і дипломних робіт; при здійсненні цілеспрямованого навчально-виховного процесу підготовки до керівництва позакласної та позашкільної роботи зі школярами;

комплекс заходів та методичні матеріали, спрямовані на підготовку викладачів, які забезпечують становлення вчителів технологічного навчання до цілеспрямованого формування уміння майбутніх вчителів керувати технічною творчістю школярів.

В програмах окремих дисциплін психолого-педагогічного та методичного циклів були виділені розділи і теми, що підлягають вивченню, а це дозволило рекомендувати ряд питань для розгляду в робочих програмах дисциплін та визначити обсяг навчального часу для їх засвоєння (табл.1).

Таким чином, важливою складовою частиною розробленої комплексної системи підготовки майбутніх вчителів з технологічної освіти, спрямованої на формування у них уміння управляти технічною творчістю школярів, є цілеспрямоване формування відповідного вміння в ході лекцій і практичних занять по дисциплінам, передбаченим навчальним планом.

Аналіз стану питання та узагальнення матеріалів, що відносяться до розглянутої проблеми показав важливість формування уміння управляти технічною творчістю школярів для студентів, дозволив виокремити перелік питань, що підлягають вивченню студентами в ході навчально-виховного процесу та визначити витрати часу, необхідні для формування даного уміння.

Комплекс знань, які забезпечують формування розглянутого вміння, складають питання, що відносяться до різних дисциплін: педагогіці, педагогічної психології, філософії, методиці викладання креслення та ін. Аналіз програм дисциплін, передбачених навчальним планом показав, що

не всі питання включені в робочі програми, а багато з них потребують більш глибокого вивчення.

Таблиця 1

Приблизний перелік розділів і питань, які рекомендовано до включення до робочих програм спеціальних навчальних дисциплін, передбачених навчальним планом підготовки вчителів технології

№	Розділ, питання	Навчальна дисципліна	Розділи робочої програми
1	Керування педагогічним процесом – одне з основних умов підвищення ефективності та якості навчання в загальноосвітній школі	Педагогіка	Процес навчання
2	Модель системи розвитку технічної творчості учнів	Методика викладання креслення	Цілісний педагогічний процес
3	Системно-структурний підхід до проблеми розвитку технічної творчості школярів	Методика викладання креслення	Навчальний план і програма
4	Критерії сформованості вміння студентів розвивати технічну творчість школярів	Методика викладання креслення	Методика окремих тем дисципліни
5	Шляхи і засоби формування вміння розвитку технічної творчості школярів	Методика викладання креслення	Методика окремих тем дисципліни
6	Умови реалізації моделі підготовки студентів педагогічних вузів до розвитку технічної творчості школярів в навчально-виховному процесі	Методика викладання креслення	Методика окремих тем дисципліни
7	Технічне творче мислення як компонент творчого мислення, його роль і призначення в діяльності людини	Психологія	Мислення

Включення в робочі програми дисциплін, передбачених робочим планом спеціальності цього комплексу питань відкриває студентам можливість оволодіння основами теорії педагогічного управління і зокрема розвитку технічної творчості школярів, його специфічними особливостями.

ВЫСШЕЕ ОБРАЗОВАНИЕ В КОНЦЕПЦИИ РЫНОЧНЫХ СИГНАЛОВ

Несторенко Т.П.¹, Сосницкая Н.Л.²

Бердянский государственный педагогический университет,

г.Бердянск, Украина

¹ tnestorenko@mail.ru, ² sosnickaya19@rambler.ru

В экономической теории рассматривается, что эффективное использование различных видов ресурсов возможно только на рынках совершенной конкуренции. Однако рынок совершенной конкуренции является в большей степени теоретической, чем практической моделью. Несовершенство рынка порождается, среди ряда прочих причин, и асимметрией информации. Информационная асимметрия предполагает, что рыночные субъекты располагают неодинаковой информацией: чаще всего продавец знает о товаре больше, чем покупатель. Такая ситуация приводит к тому, что на рынке увеличивается количество сделок по покупке-продаже товаров низкого качества. Продавцу товара высокого качества сложно составить конкуренцию продавцу низкого качества товара, если основным фактором конкуренции является цена.

Асимметрия информации присутствует и на рынке труда: продавец рабочей силы (т.е. сам работник) знает о своих способностях и возможностях больше, чем покупатель (работодатель). Сообщить покупателю (работодателю) об уровне своих способностей продавец (потенциальный работник) может с помощью своеобразного рыночного сигнала – информации о своем уровне образования. Таким образом, образование может быть значимым сигналом, позволяющим фирмам ранжировать работников по их производительности [1].

Образование является одним из ключевых факторов, влияющих на развитие фонда человеческого капитала. Образование – это благо, которое приносит как частную, так и общественную выгоду. В существенной степени это относится к высшему образованию.

Так как в Украине среднее образование является обязательным, то школьный аттестат нельзя рассматривать в качестве рыночного сигнала:

преимущественно все потенциальные работники могут предъявить его работодателю. Поэтому высокопроизводительные работники будут стремиться закончить университет (колледж), даже если это не повысит их эффективность. Они получают образование, чтобы иметь возможность подать сигнал об этом [1].

Более высокая вероятность индивида с высшим образованием (по сравнению с индивидом без высшего образования) получить работу является одним из факторов спроса на высшее образование [2]. Наличие высшего образования у кандидата на должность рассматривается работодателями как сигнал о наличии у такого человека приобретенных сравнительных преимуществ. При прочих равных условиях, при приеме на работу будет отдано предпочтение индивиду с высшим образованием. Следует отметить, что в Украине в последнее десятилетие высшее образование несколько девальвировалось и наличие диплома о высшем образовании зачастую является необходимым условием при приеме на работу. Учеба в университете (колледже) предполагает приобретение студентом знаний, информации, навыков, которые будут способствовать повышению его конкурентоспособности на рынке труда после окончания обучения, так как образование прямо или косвенно способствует повышению производительности труда работника.

Однако даже если образование не способствует этому (например, выпускник университета находит работу не по своей специальности, где он не может непосредственно применить полученные в ходе обучения знания), оно, тем не менее, остается важным сигналом эффективности работника. Высшее образование является сигналом, что данный человек способен учиться и ему проще научиться тому, что необходимо знать и уметь на новом рабочем месте. Транснациональные корпорации зачастую требуют, чтобы их будущие менеджеры имели дипломы MBA. Основная причина заключается в том, что MBA обучает экономике, финансам и другим полезным предметам. Но не менее важно то, что для получения диплома MBA будущему менеджеру необходимы интеллект, дисциплина и работоспособность, т.е. качества, которыми обладают высокопроизводительные работники.

Таким образом, более способные люди скорее могут получить хорошее образование, которое служит сигналом для фирм о возможностях работников, и тем самым рассчитывать на высокооплачиваемую работу. И фирмы вполне обоснованно рассматривают образование как сигнал о производительности.

Литература

1. Пиндайк Р. Микроэкономика / Р.Пиндайк, Д.Рубинфельд. – М.: Дело, 2001. – 808 с.
2. Несторенко Т.П. Исследование факторов, определяющих спрос на высшее образование (на примере Украины и Словакии) / Т.П.Несторенко, В.Гонда // Економічні аспекти функціонування підприємства: стан, проблеми, перспективи. Збірник статей доповідей Міжнародної наук.-практ. заочної конфер., Черкаси, 12 березня 2014 р. – Черкаси: вид-во ПП Чабаненко Ю.А., 2014. – 239 с. – С.48-50.

MODERN VIEW ON THE PREPARATION OF THE FUTURE TEACHERS OF PHYSICAL CULTURE TO CREATE HEALTH SAVING ENVIRONMENT IN SECONDARY SPECIALIZED SCHOOLS OF ART

Omelchuk E.

National Pedagogical Dragomanov University, Kiev, Ukraine

omelchuk.58@mail.ru

In the modern Ukraine has increased attention to the problems of the harmonious development of the individual at the background changing of life rhythm, industrialization and communication, and that necessitates corresponding changes in the preparation of physical education teachers in higher education teaching. Maintaining the health of school children can call priority for the whole of society, as only healthy young people are able to properly assimilate the knowledge gained in the future are able to engage in their chosen profession. Professional training of the future teachers of physical culture in higher education is a process of becoming his personality, the development of general and professional teaching culture.

Today, the term «preparation» is defined as a set of specific knowledge, skills, qualities, work experience and behavior, enabling success in their chosen profession; process messages to students the knowledge and skills (Encyclopedia of vocational education); learning skills needed to perform a specific job, work group (A.M. Kurennoj); purposive organization is comprehensive student life for all the years of training, software provides his professional readiness (T.A. Mikhailova).

Concept of «preparation future teachers of physical culture» is represented as the ability of future teachers to the continuous replenishment of their knowledge and skills, the level of development of its professional-significant personal qualities, focus on vocational and creative self-development and self-realization are the predominant indicators of quality of personal-professional development (E.P. Yakimovitch); process that reflects the scientific and methodologically sound measures of the higher educational institutions, aimed at forming during the period of training the professional competence of the individual, sufficient for the organization of physical education a diverse population (L.P. Sushchenko).

In Ukraine objectively developed such socio-pedagogical and socio-economic conditions that lead to significant deterioration of the health of students of all ages. Physical education teacher has a moral and legal responsibility for the preservation of life and health of children. From today's perspective, the role of teacher of physical training increases dramatically and it obliges prioritize vocational education. Teach school children to protect and improve their health – the most important function of the teacher of physical culture. Modern scientific research impacts on the health of the school children say that the means of physical culture and sport today are one of the most promising areas, which effectively resolve issues and dramatically improve health. Possibility of physical culture and sports in various health promotion, compensation and body posture, improve overall health, mental stability, finally self-affirmation very large.

Health saving determined by V.M. Efimova as a pedagogical phenomenon characterizing the system focus the efforts of all the subjects of the educational process to ensure the physical, spiritual, mental and social well-being of the

child. The effectiveness of health-activity depends on its orientation to the needs and problems of subjects health saving in educational activities (V.M. Efimova).

The concept of «School health education environment» is considered by scientists, directors of secondary schools, teachers differently. Concept is considered as a system of measures to protect and promote the health of students, taking into account the most important characteristics of the educational environment and the living conditions of the child, affecting health (E.I. Gurkina); the conditions of stay in school (no stress, adequacy requirements, the adequacy of training and education), the rational organization of the educational process (according to age, gender, individual characteristics and hygienic requirements), compliance training and physical activity opportunities age of the child; necessary, sufficient and rationally organized motor mode. (N.B. Kruglova, V.D. Son'kin); system influences and conditions for maintaining health, opportunities to strengthen it contained socially and spatially-subject environment (L.I. Papruga); complex social, hygienic, psychological, educational, ethical, health and fitness, educational system of measures to ensure the child's mental and physical well-being, comfort and everyday moral environment in school and family (E.V. Rukina); special way of activities of an educational institution that supports a healthy lifestyle subjects of the educational process and to promote their self-development in the acquisition of the value of health, to strengthen it (J.V. Sharafullina).

The professional preparation of the future teacher of physical culture sees us in preparing them to create a program «School health educational environment in secondary specialized schools of art». The essence of the program is targeted at improving the health of school children, to reduce morbidity due to their involvement in sports activities, preventive measures and a healthy lifestyle; increasing the number of students engaged in physical culture.

Develop target program will achieve the following results: increasing the number of future teachers of physical culture, capable of professional activities, including the development and introduction of new health technologies in modern pedagogical process, promotion of all aspects of healthy living methods of organizing sporting activities and events; improving the quality of vocational and educational training teacher of physical culture.

СТРУКТУРА ТА ФУНКЦІЇ ХУДОЖНЬО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ У ПЕРІОД ІСНУВАННЯ УНР

Паньок Т. В.

Харківський національний педагогічний університет

імені Г. С. Сковороди, м. Харків, Україна

panyokti@gmail.com

Історичні події, що відбувалися в Україні на початку ХХ століття, активно впливали на систему культурних та освітянських цінностей, на уявлення педагогів про теоретичні основи художньої освіти, що змінювалися раз по разу із вимогами суспільства. Педагогічні концепції оновлювалися відповідно до розвитку науки і умов життя. Кожен період диктував свої пріоритети в системі художньо-педагогічних знань і свої ціннісні орієнтації, виділяючи головне і другорядне в них. Система становлення художньо-педагогічної освіти упродовж ХХ століття була неоднозначною і потребує чіткого визначення історико-культурних передумов, що можливо завдяки вивченню історико-регіональних аспектів формування принципів художньої освіти, напрямів її еволюції, етапів структурування мережі її навчальних закладів, їхніх функцій у суспільстві.

Художня еліта, яку персоніфікували визначні культурно-освітні діячі впродовж тривалого історичного періоду, створювала національні надбання у власних творчих майстернях і передавала свій досвід наступним поколінням, виконуючи роль носіїв художньої культури. Ними був сформований той художньо-педагогічний ґрунт, на якому став можливий новий виток розвитку національної освіти. Художня освіта нової Української республіки змогла перейти на якісно новий рівень, – з провінційного викладання, яке підпорядковувалося нормам і штампам Петербурзької Академії мистецтв, що була утворена для потреб дворянської російської культури, перетворилася на українську національну художню школу із своїми самобутніми ознаками.

Першим етапом у становленні української художньо-педагогічної освіти можна назвати 1917-1919 рр., коли відбулося «національне відродження», а проголошення суверенної держави вплинуло на розвиток

так званої «українізації». Саме у ці буреломні роки з'являються різноманітні погляди на мистецтво, на його роль у суспільстві, на формування саме української художньої моделі освіти, на форми і методи викладання. Багато з них у корені відрізнялося від усталеної академічної освіти, частина – несла у собі реакційні ідеї, часом велася пропаганда «мистецтва заради мистецтва», відкидалося значення школи як системи, а часом й як учбового закладу. Можна констатувати, що на початок ХХ століття академічна система навчання була повністю зруйнована, а в художньому житті йшла напружена ідейна боротьба прибічників реалістичного мистецтва з прихильниками формалістичних напрямків, що відкидали академічну школу. Проте незважаючи на важкі лихоліття в цей час було створено принципово нові умови для розвитку української національної художньої культури, змінилася сама концепція художньої освіти з її спрямуванням до профосвіти.

У листопаді 1917 р. Центральною радою було оголошено Українську Народну Республіку, а вже у грудні 1917 р. у приміщенні Педагогічного музею в Києві урочисто відкрито перший мистецький навчальний заклад європейського рівня – Українську державну академію мистецтв на чолі з Ф. Кричевским. Діяльність Академії мистецтв сприяла запровадженню нових форм організації художньої освіти, зокрема майстерень педагогів-художників за їхніми індивідуальними навчальними програмами. Професори мали самостійний вибір власної методики викладання. Увесь навчальний процес був поставлений таким чином, щоб не втручатися в художній замисел студентів, а навчити їх технічної умілості, розвивати їхні індивідуальні здібності.

Проте існували й певні недоліки в освітянській системі: відсутність факторів, що мусили б об'єднати між собою розрізнені майстерні, а також відсутність обов'язкових для усіх студентів пропедевтичних курсів та проведення загальноосвітніх предметів [1, с.21].

В аспекті досліджуваної проблеми звертає на себе увагу той факт, що саме з кінця 1918 – початку 1919 рр. активно будується нова структура Вищої школи згідно з новими соціально-історичними умовами. Саме у цей час був сформований комітет у справах Вищої школи України, на якому обговорювалися як організаційні питання, так і методичні завдання.

Результати проведеного архівного дослідження дозволяють констатувати, що одну із проблем у розробці вітчизняної системи управління вищою освітою складало питання утворення й роботи Наукових Рад інститутів як органу інститутського управління в умовах нового соціального устрою. Тому очільництво Академії мистецтв зосереджувалося в руках бюро Рад, що складалося із 4-х представників Наукової Ради, 14 представників науково-навчальної Ради (4 представників викладацької Комісії і 10 представників студентства) [2, зв. арк. 4]. Рада академії самостійно вибирала собі ректора, кандидатура якого затверджувалася Генеральним Секретаріатом УНР [1, с.21].

Наукова Рада вважалася органом, що завідує економічними, академічними і професійними питаннями. На неї були покладені такі функції, як затвердження загального звіту про діяльність закладу, присудження дипломів, розгляд плану тем досліджень, розподілення роботи між співчленами Ради, складання кошторису наукових робіт і досліджень академії, начислення стипендій, вирішення дисциплінарних питань, обрання представників у бюро Рад і господарчий комітет, делегування членів на наукові з'їзди, конгреси й зібрання, стажування за кордоном, що вважалося необхідною умовою для підтримки загальноєвропейського рівня українського мистецтва [3, арк 3].

Аналіз положень Вищої Комісії вказує на те, що була здійснена спроба відмінити державні, магістерські іспити та дослідні комісії [4, арк.1, 1 зв., 5]. Студентам для того, щоб отримати документ про закінчення вищого навчального закладу, необхідно було здати усі предмети згідно з навчальними планами, прийнятими на тому чи іншому факультеті, а потім цей факультет видавав посвідчення про закінчення Вищого навчального закладу. Особи, які отримали залікові посвідчення, прирівнювалися до студентів старших курсів. Також кафедри усіх вищих закладів оголошувалися вільними. На підставі загального конкурсу усі особи, що бажали зайняти ту чи іншу кафедру, мусили подати заяву з атестацією наукового закладу, де вели роботу [5, арк.9, 9 зв.].

Проте наступ російської армії Денікіна на Україну з липня 1919 р. обірвав усі новітні зрушення в галузі освіти. У період нетривалого панування денікінців в Україні запроваджувалася нова шовіністична

концепція «єдиної, неділимої матінки Росії», відбувалося гоніння на все українське. Усі художні, наукові та учбові заклади перейшли до напівофіційного стану і вимушені були чекати «наступних розпоряджень». Проте з остаточним приходом більшовиків у 1919 р. Українська Академія мистецтв як заклад перестала існувати.

Нажаль, ті величезні зрушення в розвитку національної художньо-педагогічної освіти, які поклала Українська академія, не здійснилися через об'єктивні політичні причини. Та незважаючи на ряд обставин, саме в перші роки існування цього закладу було закладено підвалини української художньої освіти, що прямувала до зовсім іншого типу вищого закладу – науково-творчого.

Література

1. Нікуленко С. І. Становлення вищої мистецької школи в Україні (1917-1934): дис. ... кандидата искусствоведения: 17. 00. 05 / Нікуленко Світлана Іванівна. – Х., 1997. – 189 с.
2. ЦДАВОУ, ф. 166, оп. 1, од. зб. 272, 4 зв. арк.
3. ЦДАВОУ, ф. 166, оп. 1, од. зб. 273, 3 арк.
4. там само, арк. 1, 1 зв., 5.
5. там само, арк. 9, 9 зв.

СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ ТА МОНІТОРИНГ РОЗВИТКУ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Полякова Г.А.

Харківський національний економічний університет, м.Харків, Україна

polyakova14@g.mail.com

Розвиток національної системи вищої освіти, її інтеграція у європейський і світовий освітній простір неможливі без побудови ефективної системи управління розвитком вищого навчального закладу.

Для досягнення стратегічних цілей, виконання поточних завдань важливою умовою є побудова такої системи управління розвитком вищого навчального закладу, за умови якої відбувалося б урахування вимог і змін зовнішнього та внутрішнього середовища з постійним відстеженням і

можливістю оперативного забезпечення якості умов, ресурсів, процесів, результатів діяльності за різними напрямками на всіх рівнях внутрішньої структури управління. Це можливо при застосуванні інструментів узгодження процесів стратегічного планування та моніторингу.

Стратегічне планування є важливою функцією управління розвитком соціально-педагогічної системи вищого навчального закладу в умовах постійних змін, яке полягає у визначенні місії, стратегії, довгострокових цілей і прогнозованих результатів, методів проведення організаційних змін, адекватних змінам зовнішнього середовища.

Освітній моніторинг на рівні вищого навчального закладу можна розглядати як постійне спостереження, поточне оцінювання локальних освітніх процесів і соціально-педагогічних явищ з метою виявлення їх відповідності бажаному (еталонному) результату, уявлення про їх дійсний стан, тенденції розвитку, позиціонування в освітньому просторі та прийняття на цій основі управлінських рішень щодо необхідного вчасного регулювання.

Узгодження цих процесів можливе за умови, що стратегічний план розвитку вищого навчального закладу буде мати структуру кваліметричної моделі, що дасть змогу використовувати форму плану як основу для здійснення моніторингових процедур.

Структура такого стратегічного плану розвитку вищого навчального закладу («плану-моніторингу») має відображати: пріоритети завдань розвитку з визначенням коефіцієнту вагомості кожного, чітко сформульовані показники їх виконання, відповідні кількісні значення результатів усіх видів діяльності, що плануються, та фактичні значення за строками виконання (динаміка розвитку з періодом у три роки), а також відповідальних і виконавців (структурні підрозділи, керівники різного рівня управління). Відхилення планових і фактичних значень з урахуванням вагомості пріоритетних завдань дасть можливість побачити якість процесів і результатів діяльності вищого навчального закладу у кількісному вираженні, оцінити їх рівень та тенденції розвитку.

Показники результатів діяльності розробляються і систематизуються з урахуванням:

1) пріоритетів визначених завдань для реалізації концептуальних засад розвитку вищого навчального закладу;

2) показників національних і міжнародних рейтингів вищих навчальних закладів для забезпечення успішного позиціонування вищу в національному та світовому освітньому просторі;

3) специфіки цілей, функціональних завдань і пріоритетних напрямів розвитку структурних підрозділів (факультетів, кафедр, центрів, відділів тощо), індивідуальних освітніх цілей і потреб суб'єктів освітнього процесу (керівників, викладачів, студентів);

4) формалізації результатів (показників) із кількісними значеннями за видами професійної діяльності науково-педагогічних працівників: навчальної, методичної, наукової, організаційної, виховної;

5) коефіцієнтів і показників значущості результатів діяльності за внутрішньою системою моніторингу якості освіти, внутрішніх рейтингових систем, що дозволить встановити вагомість окремих показників для визначення динаміки розвитку вищого навчального закладу із врахуванням пріоритетів;

6) можливостей використання інформаційних технологій в управлінні вищим навчальним закладом, побудови корпоративної електронної бази даних для збору, збереження, обробки результатів його діяльності та розвитку.

Така структура «плану-моніторингу» має бути єдиною для стратегічного планування розвитку університету в цілому, а тож для факультетів, кафедр та інших структурних підрозділів, що дозволить узгодити функції планування, контролю, оцінювання, регулювання результатів діяльності та розвитку вищого навчального закладу.

На основі такого стратегічного «плану-моніторингу» будується план роботи вищого навчального закладу та його структурних підрозділів на поточний рік та розробляється індивідуальний план роботи науково-педагогічних працівників, у разі чого відбувається декомпозиція стратегічних цілей за основними напрямками діяльності, узгоджується стратегічне та поточне планування на різних рівнях управління, що дозволяє чітко визначати цілі, забезпечувати їх упорядкування, надавати можливість кожному представнику трудового колективу бачити орієнтири

та перспективи власного саморозвитку і розвитку своєї організації, розробляти плани їхнього покрокового досягнення та послідовно оцінювати результати.

Таким чином, до стратегічного управління розвитком вищого навчального закладу залучаються керівники різного рівня управління та науково-педагогічні працівники, що сприяє узгодженню управління та самоуправління розвитком вишу як соціально-педагогічної системи, досягненню цілей організації та індивідуальних цілей суб'єктів освітнього процесу.

ПРОИЗВОДСТВЕННАЯ ПРАКТИКА КАК КРИТЕРИИ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ БУДУЩЕГО ИНЖЕНЕРА НА МЕЖДУНАРОДНОМ РЫНКЕ ТРУДА

Пунченко О.П.

Одесская национальная академия связи им. А.С. Попова, г.Одесса, Украина

kaphedra.philos@onat.edu.ua

Для успешного решения целей и задач современного этапа цивилизационного развития общества необходим новый подход к оценке места и роли интеллектуально-духовной среды человека в общественном преобразовании. Сегодня превалирующее значение во всех сферах его созидательного процесса приобретает информационная интеллектуальная и инновационная деятельность.

Одной из систем, обеспечивающей стабильность и гибкость решения стоящих перед обществом проблем, выступает образование. Роль образовательной системы не просто огромна, она даже может быть несколько фатальна, поскольку квалифицированные кадры являются фундаментом всякого производства как системы.

Однако система образования сложна, содержит в себе ряд противоречий и метаморфоз. К ним можно отнести крайне медленную перестройку образования, его инерционной, консервативной, замкнутой, а в ряде случаев и консервативный характер. Эти противоречия сложились

не сегодня и часто в них винят профессорско-преподавательский состав. Но они результат логики мышления деятелей министерства образования, которые думают, что их «продукцию» заберет государство, как это было раньше, поэтому они и сторонники идеи массового образования, которое сегодня изжило себя. К тому же, такое образование породило новый негатив – внутреннюю «утечку мозгов». И система образования в новой реальности дала сбой. Поэтому если проанализировать взаимосвязь системы «наука-производство-образование», то первые две подсистемы сегодня полнокровно живут. Что же касается подсистемы «образование», то она не сумела достойно войти в новое научно-производственные изменения, а значит и готовить кадры, адекватные требованиям науки и производства, оно опаздывает.

Особо это проявляется в подготовке инженерных специалистов, которые не только не могут конкурировать на международном рынке труда, но и на внутреннем. Новая образовательная реальность сложившаяся в современном инженерном развитии Украины, обнажила все противоречия этого процесса. И раскрываются они на двух уровнях: «образование-производство» и «образование-рынок труда». Молодой специалист оказался «брошенным» в эту новую реальность, которую создало само общество, не думая о его последствиях.

Структурные перестройки в производстве обострили его отношения с системой образования. Производству нужен хорошо подготовленный теоретически и обладающий большими производственными навыками, молодой специалист. Но его знания и практические навыки не релевантны требованиям производства. В чем же причины этого явления?

Во-первых, в недостаточной теоретической подготовке. В этом случае часто привыкли обвинять преподавателей, при этом утверждают, что они должны научить методологии освоения нового материала, кратко изложив суть проблемы. Но для ее глубокого освоения необходимо обращение к новейшей литературе. А условий во многих технических вузах для этого нет. Министерство образования не желает признавать, что обновление научного фонда библиотек неудовлетворительно.

Во-вторых, в неудовлетворительной производственно-практической подготовке. А ведь сегодня всем известно, что производственная практика

будущего инженера – это основной критерий его конкурентоспособности на международном рынке труда. Поэтому в ряде ведущих западных держав этой практике уделяется особое внимание. Например, в Англии у будущего инженера теоретическое обучение 24-28 часов в неделю, а практика занимает 16-22 часа в ту же неделю. Поэтому такой молодой специалист конкурентоспособен на рынке труда.

Обращение системы западного образования к практике – это не изобретение сегодняшнего дня. Еще на заре становления техногенной цивилизации наука и производство решили проблему своей взаимосвязи. Но нельзя забывать, что сегодня третья волна этой цивилизационной реальности. А как же решаются проблемы образовательной реальности в Украине? В Украине сегодня принимаются новые решения по модернизации (а не коренной ломки старой системы) образования. Вот и новый закон по образованию включает его демократизацию, требования студентов о свободном посещении занятий, повышению стипендий, механизмы электронного поступления в вузы, смены руководителей всех подразделений и т.д., все это хорошо. Но если студент не посещает занятия, да плохо организована его производственная практика, то кому нужен такой специалист? Он не сможет конкурировать от Украины на международном рынке труда. А небольшой процент хороших выпускников заберет себе бизнес. Наверное, при всей демократизации образования необходимы и жесткие меры по теоретическому обучению и практической подготовке будущих инженерных кадров. Иначе зачем же тратить средства на подготовку специалистов.

Для позитивного решения сложившихся противоречий в системе украинского образования ему необходимо по-новому встроиться в систему «наука-образование-производство», быть равноправным участником этой системы. Это, во-первых.

Во-вторых, всю систему образования необходимо преломить через требования к повышению конкурентоспособности молодого специалиста на внутреннем или международном рынке труда.

В-третьих, сегодня необходима новая эффективная связка «Министерство образования – бизнес-структуры». Ее необходимо преобразовать, расширив правовое поле их взаимодействия.

HUMAN HEALTH AS AN IMPORTANT FACTOR IN ITS SOCIAL AND CULTURAL DEVELOPMENT

Putrov S.

National Pedagogical Dragomanov University, Kiev, Ukraine

sergiy_putrov@ukr.net

Health is the highest value of human activity and provides its creativity. Health is affected by natural, genetic and social factors, with the latter, to the greatest extent.

Today one of the most urgent is the problem of preserving the nation's health. Deterioration of the environment in which humanity lives, and a sharp increase in the amount of harmful psychogenic effects led to frequent neuropsychiatric disorders and somatic diseases.

Health issue has been actively studied in the modern period. Scientists considered some 300 definitions of this concept today. Most definitions of the term «health» is philosophical in nature, since it indicates the state of man in which he is able to creatively reveal their identity in social and affordable creative form. For all the importance of the concept of health is not so easy to give it a comprehensive definition.

Understanding of human nature depends on the integrity and attitude to his health as well as socio-medical technology improvement. We have to admit that the psychological, anthropological, medical, esoteric concept of man has not yet been folded into a single theoretical system.

There are different approaches to the problem of health, namely, psychological, biomedical, valeological, esoteric, religious, etc. However, the task of creating an integrated concept of health has not yet received a positive decision. That is why we believe that philosophy has the right to raise the question about the nature of health and the creation of an integrated concept for biosocial technology effects on human health. In connection with the environmental crisis and the prospect of inevitable human space expansion is a transformation from a purely medical in the global issue of the quality of human nature, its ontological essence of biosocial substratum of his life. In this perspective, health – is optimal resistance to pathogenic agents; biological,

psychological and social adaptability to changing environmental conditions; body's ability to maintain vital functions at the functional level. Proceeding from these positions, scientists and doctors are obliged to unite and concentrate their efforts on the development of scientific approaches, methods, and ways to improve human resource stability in conditions of modern life.

Relevant in Bioethics is the question of «quantity» and «quality» of health. Due to the advent of biomedical technologies, especially those that claim to be a radical change in the nature of man himself, is a reassessment of values and philosophy. The science is increasingly recognized the need to deepen the study of the categorical system «human-world» (P.V.Alekseev). It is recognized that the creative principle in man, which is based on health and is an essential prerequisite of social and personal life. If in the «man-world» set aside for consideration subsystem «man» (V.V.Mironov), the essence of man is manifested through activity, creativity and activity that characterizes his health.

Humanitarian Doctrine of education is designed for a health problem, can reveal the health of both humanitarian values. Therefore health philosophy considers health as a value to the extent that helps reveal the basic human qualities, self-improvement and creative activity.

In today's society there is a need to institutionalize health as humanitarian value through the creation of a unified national education as the basis for strengthening the physical, mental, spiritual and social health, taking into account environmental, demographic and anthropological crisis. Health serves as an indicator of the crisis processes occurring in all spheres of society. Ancient philosophers and physicians were unanimous in the view that the root cause of all diseases are hidden in the human soul, but at the level of the organism only detects pathology of his spiritual life. Hence the conclusion that it is necessary to practice the socio-cultural values, which would strengthen it spiritual health.

It should also be noted that health psychology is related to other branches of psychological knowledge, namely, psychophysiology, health psychology, social psychology, psychology and sports psychology profession.

Thus, health is the most important factor in the socio-cultural development and at the same time is influenced by the social conditions in which objectified its generic nature. Without this it is impossible feeling of fullness of human life, optimum satisfaction psychophysiological and economic

needs. Human social activity is based on the state of his health. Academically the abstract question of the essence of man in the age of biotechnology revolution becomes a matter of life and death, being and non-being of the individual.

Philosophy considers health problem not only in retrospect because of axiology, but also promising in relation to bioethics, which raises the question of the protection of human biosocial substrate from the aggressive invasion of biomedical technologies. In the hierarchy of values highly rated occupies such a value as life. In modern conditions, health issues significantly updated. Health characterizes human existence, in which his life and work is seen as a natural self-development present her intrinsic properties and qualities. Health – is the socio-economic category. This understanding requires a new strategy of preventive work aimed at improving the individual activity of the population in mastering practical skills and a healthy lifestyle on the public consciousness, based on a healthy lifestyle.

**FEATURES OF DESIGN OF FORMATION OF READINESS OF
FUTURE SPECIALISTS IN DOCUMENTATION SCIENCE
TO THE PROFESSIONAL INTERACTION
IN THE SOCIAL COMMUNICATIONS SPHERE**

Redchuk R.

*Lutsk institute of human development of University «Ukraine», Lutsk, Ukraine
rimma@3g.ua*

The process of formation of readiness of future specialists in documentation science to the professional interaction in the social communications sphere in modern conditions has purposeful and complex character and consists of practical, educational and research activities, oriented on formation of personality qualities, professional capabilities, abilities and skills of future specialist in documentation science, who has broad vision, receptiveness to constant professional self-improvement, which is adequate to the development of society and science, to the ethical and qualification

requirements of profession, corresponding to the social demands in conditions of informational society.

General analysis of educational system shows that in developing the model of formation of readiness of future specialists in documentation science to professional interaction in the social communications sphere we should take into account: social demands of society to the higher educational establishments on future specialists in documentation science training, competently capable to perform professional interaction in the social communications sphere; specificity of teaching and educational process of higher educational establishment and determination tendencies of modern development of higher professional education: fundamentalization, democratization, humanization, integration; specificity of the professional interaction in the social communications sphere.

The structural elements of the model are the following characteristics: the aim, objectives, principles, stages, forms of organization, methods and means, providing formation of the components of readiness of future specialists in documentation science to professional interaction in the social communications sphere, system of criteria and indexes as integration evaluative complex, result as formed level of readiness to the professional interaction in the social communications sphere.

The first structural element of the model is aim, which is defined as formation of readiness of future specialists in documentation science to the professional interaction in the social communications sphere, which determines successful solution of objectives of professional training of future specialists in documentation science in higher educational establishments.

Objectives: 1) to form positive attitude of future specialists in documentation science to the professional interaction in the social communications sphere; 2) to create conditions that provide readiness of future specialists in documentation science to the professional interaction in the social communications sphere; 3) to develop adequate self-assessment of future specialists in documentation science to the formation of readiness to the professional interaction in the social communications sphere.

The main aim is implemented through the methodological approaches to the formation of readiness of future specialists in documentation science to the professional interaction in the social communications sphere which include: the

system of philosophical knowledge (higher level of methodology), anthropocentric, systemic and synergetic approaches (generally scientific level of methodology), axiological, acmeological, activity and competitive approaches (specifically scientific level of methodology), culturological approach (actually methodological and procedural level of methodology).

To the main principles, on which based the strategy of formation of readiness of future specialists in documentation science to professional interaction in the social communications sphere, belong: the principle of social conditioning of objectives and content of higher education (accordance of specialists training results with the requirements, presented by particular sphere of their professional activity, and ensuring their competitiveness); the principle of professional orientation of studies; the principle of creativeness; the principle of activeness and independence of students; the principle of subjectness of students and teachers interaction; the principle of collective and individual forms of pedagogical interaction.

To the forms of activity organization of future specialists in documentation science, aimed at mastering of knowledge, abilities and skills, practical experience, belong: lectures (informational lectures-immersions, problem lectures), practical trainings (with elements of reproductive character conversations and communicative training for solving reproductive professional and methodical tasks; with elements of heuristic conversation and communicative training for solving problematic and creative professional and methodical tasks; professional workshops), independent work, scientific and research work; academic and professional practice.

Among the methods we have chosen: 1) explanatory and illustrative – for transference of the main volume of information; 2) methods of joint activity (academic debates and discussions, modeling of situations), which allow students independently but under the supervision of lecturer, solve communicative tasks and get the complex of necessary abilities and skills; 3) methods of problem-based learning (business role-playing and communicative trainings), modeling specific communicative situations, and allow to get different spectrum of communicative skills, necessary both for business and interpersonal communication; 4) reproductive method (testing, control tasks

implementation) – to control the process of mastering knowledge, abilities and skills of future specialists in documentation science.

In the process of future specialists activity organization in documentation science the following means were used: printed tutorials and tests, audiovisual, electronic educational resources.

Distinguishing target, structural semantic and evaluation blocks in the model will allow to provide possibility of clear presentation of purposeful process of studies of future specialists in documentation, and also structural interrelation of its basic components, namely: reasonable purposes of studies; table of contents; the complex of methods, forms, facilities and results of studies, which determine activity of lectures and students.

EDUCATIONAL POTENTIAL ACMEOLOGICAL COMPONENT OF HIGHER PHYSICAL EDUCATION

Sushchenko L.

National Pedagogical Dragomanov University, Kiev, Ukraine

ludapeti2012@rambler.ru

Under modern conditions, the task of improving the effectiveness of training focuses on the intellectual, moral, cultural and physical development, professional growth and creative independence of the future specialist. Akmeology intensively developed in collaboration with the management theory, pedagogy, psychology, theory and methodology of physical rehabilitation, theory and methodology of sports, significantly alters accents address the issue of professionalism, professional skills, which are interrelated professional and personal development.

High professionalism and creative skills of specialists is one of the most important human resources, which become a factor in the optimal solution of the existing global-crisis problems. In this socio-cultural context is particularly important new integration and comprehensive science Akmeology (Greek acme – top, flowering). It was she who studies the laws and technology development

of professionalism and creativity as the akme-optimal implementation of various forms of professional activities.

Adult health is that value, the foundations of which are formed in childhood, adolescence and youth. There is every reason to consider health as one of the important conditions for improving the quality of education. On human health, the ability to manage their emotions in many respects depends on the success in professional and personal spheres of life. Physical and mental development of a person should be considered a priority. Therefore, issues related to Akmeology of the physical culture are highly relevant.

Striving to achieve the highest athletic performance is a specific feature of sport as a unique and multifaceted social phenomenon. Higher (absolute globally) sporting achievements are kind of standards of human capabilities, implemented in sport at any given moment in its history.

Due to the constant growth of records (world and Olympic), the high performance at major sporting events, commercialization and a significant increase in competition and, consequently, the physical and psychological intensity combat at a sporting event, there is an urgent need for a comprehensive and in-depth knowledge of the nature and significance of sports records and top athletic achievements, factors and conditions to achieve maximum athletic performance, influencing the level, mechanisms and patterns of development and their manifestations in the course of sports activities.

With hindsight, high sports results, pursued in, and for which he a trained athlete, created the entire infrastructure of sport in society, is the least explored area of sport science. Therefore, issues related to Akmeology of Sport, are highly relevant.

The main category Akmeology at this stage of its development is the category of «professionalism». Professionalism is a qualitative characteristic activity the subject of labor, reflecting the high level of professional skills and competence, a variety of effective professional skills and abilities, including those based on creative solutions, knowledge of modern algorithms and tools for solving professional problems, allow carrying out activities with a high and stable performance.

Key aspects of Akmeology allow us to consider it in the context of modern education based on the following items:

1. Within Acmeology face the task of studying psychological-akmeological patterns and determinants of personal and professional development on the way to «Akme». This allows proving essential in determining the position of modern higher education as a psychological-akmeological process.

2. The process of human movement to the heights of professionalism and maturity of the individual is seen as «growth» of new specific skills and abilities – akme-directed motivation, the ability to build and implement an individual strategy of development. Actually it is defined as the akme-oriented process.

3. Ideas integrity, unity, personal and professional development is the basis of human Acmeology approach, which is to identify the conditions for mobilizing the person installation on their high achievement on the most complete self-realization.

4. Opening himself as a special reality, significant and worthy of study, appeal primarily to his search capabilities of its progressive development – bring together accents akmeological approach and strategy of modern higher education.

Extrapolation on the theory and methodology of higher education developed under Acmeology, study problems of psychological-akmeological patterns and determinants of personal and professional development on the way to «Akme» allows proving essential in determining the position of modern higher education as a psychological and acmeological process.

Thus Akmeology in Higher physical education considers training of future specialists in physical education and sport as a process that reflects the scientific and methodologically sound measures of higher educational institutions, aimed at establishing, for the period of study, a high level of professional competence of the individual, the organization sufficient for physical educating a diverse population of the region and successful work at all levels of the sport movement with the current requirements of the labor market. Akmeology as a new interdisciplinary field of knowledge in the sciences of man examines patterns of development and self-development of a mature man, ready to form a creative future professional activity. Akmeology considers maturity as the ability to self-improvement (physical, emotional, mental and professional) means self-education and self-organization.

МЕТОДОЛОГІЧНІ ОРІЄНТИРИ З ПИТАНЬ ФОРМУВАННЯ ЗАГАЛЬНОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ГУМАНІТАРНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Шумілова І.Ф.

*Бердянський державний педагогічний університет, м.Бердянськ, Україна
azkur-shif@mail.ru*

Стрімкі динамічні зміни в культурологічній інновації сьогодні спричинили потребу перегляду психолого-педагогічних механізмів впливу на формування у професійній підготовці майбутніх учителів гуманітарних спеціальностей особистісно-професійного утворення – загальнокультурна компетентність. Складність, багатогранність і міждисциплінарний статус дослідження цієї проблеми пояснюється необхідністю її вивчення у системі координат, що задається різними рівнями методології науки.

С.У. Гончаренко, В.А. Кушнір, Г.А. Кушнір, досліджуючи аспекти змісту методологічної фундаменталізації професійної підготовки вчителя, характеризують методологію з позиції вивчення методів, принципів, підходів, положень як окремо, так і в сукупності; як у філософському плані загалом, так і у плані конкретної науки [1]. У роботах В.В. Краєвського, В.А. Садовського, Г.П. Щедровицького, Е.Г. Юдіна пропонується класифікація чотирьох рівнів методологічного знання: філософський, загальнонауковий, конкретно-науковий, технологічний [4, 85].

У працях з методологічних питань педагогіки методологія представлена у широкому розумінні як наука про сукупність найбільш загальних світоглядних принципів та їх застосування для розв'язання складних теоретичних і практичних завдань, що є певною позицією дослідника, яка передбачає багатofункціональність наукового дослідження [2, 3]. А саме, вміння визначати мету наукового дослідження з урахуванням розвитку теорії науки, потреб практики, соціальної актуальності та реальних можливостей наукового колективу або вченого; здатність висвітлювати і вивчати педагогічні процеси, явища у їх розвитку, саморозвитку, у певному середовищі, у взаємодії зовнішніх і внутрішніх факторів впливу тощо; спрямовувати методи дослідження на системний

розгляд питань структури, взаємозв'язку педагогічних елементів і явищ, їх підпорядкування, динаміку розвитку, тенденції, суть і особливості, фактори та умови; уміння виявляти й розв'язувати суперечності у процесі навчання, виховання та розвитку; уміння знаходити зв'язок теорії з практикою, розробляти шляхи його реалізації, орієнтуватися на нові наукові концепції, нове педагогічне мислення.

Методологія науки встановлює і характеризує логічні зв'язки між предметом, метою, задачами, методами і методиками наукового дослідження, визначає постановку проблем, послідовність їх вирішення і теоретичну спрямованість пояснення результатів.

Методологія як вчення про систему наукових принципів, форм і способів дослідницької діяльності має чотирівневу структуру, зокрема: фундаментальні, загальнонаукові, конкретно наукові принципи, конкретні методи, що використовуються для вирішення завдань дослідження. М.М. Фіцула виокремлює наступні компоненти рівнів методологічних знань: загальні закони філософії, зокрема теорії пізнання; закони і закономірності логіки, психології і педагогіки; методи дослідження і вчення класиків педагогіки [5, 31].

Організація процесу формування загальнокультурної компетентності майбутніх учителів гуманітарних спеціальностей потребує вибору теоретико-методологічної стратегії у вигляді підходів до вирішення проблеми дослідження. Найбільш продуктивними вважаємо системний, компетентнісний, рефлексивний, антропологічний, культурологічний, гуманістичний, діяльнісний, регіональний підходи у їх органічній єдності. Компетентнісний підхід виступає гностичною базою вивчення проблеми формування ЗКК майбутніх учителів гуманітарних спеціальностей, яка визначає структурні компоненти досліджуваного явища, а також утворює фундаментальне підґрунтя для розробки цілісної теорії загальнокультурного розвитку і цілепокладання дослідно-експериментальної роботи в системі професійно-педагогічної підготовки вчителя-гуманітарія. Культурологічний підхід слугує засобом орієнтації у цінностях ЗКК; діяльнісний – забезпечує практичну реалізацію набутих знань, оволодіння загальнокультурними уміннями й набуття досвіду професійного спілкування; антропологічний – передбачає ставлення до

студента як унікальної особистості та обов'язкове врахування його когнітивних, емоційних і вольових здібностей; рефлексивний – визначає стратегічні орієнтири формування особистісно-професійного утворення – ЗКК і слугує системоутворюючим компонентом у проектуванні системи її формування у студентів; гуманістичний – гарантує визнання рівноправності усіх учасників навчально-виховного процесу у вищій педагогічній школі; регіональний – забезпечує практичну реалізацію набутих знань, оволодіння педагогічно-краєзнавчими вміннями й набуття досвіду педагогічно-краєзнавчої діяльності.

Література

1. Гончаренко С. Методологічні знання як виявлення фундаменталізації професійної підготовки вчителя / С.Гончаренко, В.Кушнір, Г.Кушнір // Шлях освіти. – №3. – 2007. – С. 2-8.
2. Гребенюк Н.И. Законы познания и методология педагогики / Наталья Ивановна Гребенюк. – Ставрополь: Изд-во Ставроп. гос. ун-та, 2001, 254 с.
3. Краевский В.В. Методология педагогики: [пособие для педагогов-исследователей] / В.В. Краевский – Чебоксары: Изд-во Чуваш. ун-та, 2001. – 244 с.
4. Педагогічні технології у неперервній професійній освіті / [Сисоєва С. О., Алексюк А.М., Воловик П.М. та ін.]; за ред. С. О. Сисоєвої. – К.: ВПОЛ, 2001. – 502 с.
5. Фіцула М. М. Педагогіка: [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / Фіцула М. М. – К.: ВЦ „Академія”, 2000. – 544 с.

SECTION 3
MODERN PROBLEMS AND PROSPECTS OF
MANAGEMENT AND DEVELOPMENT OF CLINICAL
MEDICINE, HEALTH CARE AND PHARMACY

ДО ПИТАННЯ ДОЦІЛЬНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ
ЗНЕБОЛЮВАЛЬНИХ ЗАСОБІВ НА ЕТАПІ КВАЛІФІКОВАНОЇ
ХІРУРГІЧНОЇ ДОПОМОГИ У ОСОБЛИВИЙ ПЕРІОД

Белозьорова О.В., Шматенко О.П.

Українська військово-медична академія, м.Київ, Україна

ksyna.86@mail.ru

Виникнення і розвиток наростаючого воєнного конфлікту на Сході України поставили перед медичною службою Збройних Сил України серйозні випробування на готовність до роботи в умовах локальних бойових дій. Відсутність достатнього практичного досвіду при організації системи медичного забезпечення військовослужбовців в особливий період, зокрема у питаннях військово-медичного постачання виявила достатні недоліки у структурі медичного постачання. Нормативно-правова база з питань накопичення і утримання запасів медичного майна і техніки не виправдала свою «живучість», тому її удосконалення наразі є більш ніж актуальним. Сучасний характер ведення бойових дій характеризується появою нових видів вогнепальних поранень, підвищенням питомої ваги пошкоджень, зміною нозологічної та клініко-анатомічної структури вогнепальної травми. Це значною мірою ускладнює визначення можливої кількості санітарних втрат, їх тяжкість ушкодження, характер перебігу поранення для прогнозування необхідної кількості медичного майна. Тому головною науково-практичною задачею удосконалення системи медичного постачання є формування оптимального за складом комплексу сил та засобів медичного забезпечення збройних сил, що в повній мірі відповідав би потребам військових на сьогоднішній день з метою ефективного і безперебійного функціонування при виконанні комплексного завдання по

забезпеченню медичним майном військ. Наразі відомо, що за майже три місяці роботи у польових умовах військовими медиками проведено майже 700 оперативних втручань різного ступеня складності, що стало можливим за рахунок максимального наближення хірургічної допомоги до осередків масових втрат, маневреності сил і засобів медичної служби. У своїй переважній більшості вона спрямована на екстрену та термінову хірургічну допомогу. Серед лідерів за видом уражень на стіл хірургів потрапляють постраждалі з вогнепальними і мінно-вибуховими пораненнями і ураженнями, за локалізацією – біля 60% становлять ураження кінцівок.

Основним методом їх лікування, а також ускладнень залишається первинна і повторні (етапні) хірургічні обробки ран (ПХО). Основними компонентами «зберігаючої» ПХО є:

інтенсивна інфузійно-трансфузійна протишокова терапія впродовж гострого періоду травматичної хвороби;

повноцінне знеболення – наркоз у поєднанні з провідниковою або місцевою анестезією, введення наркотичних та ненаркотичних анальгетиків, міорелаксантів, транквілізаторів, седативних, снодійних препаратів;

щедре промивання рани антисептичними розчинами;

рання антибіотикопротифілактика до- і післяопераційних інфекційних ускладнень.

Проблема своєчасного і адекватного знеболення переконливо продемонструвала своє місце і значимість у подоланні критичного стану (різних видів шоку) при наданні медичної допомоги пораненим, хворим та постраждалим на етапах медичної евакуації. Анальгетики – це та група препаратів, якої частіше за все бракує на театрі воєнних дій.

Для усунення больового синдрому використовуються здебільшого наркотичні анальгетики (N02 А Опіоїди), ненаркотичні (нестероїдні протизапальні засоби) (N02 В Інші анальгетики і антипіретики та M01 А Протизапальні та протиревматичні засоби), анестетики (N01 А Засоби для загальної анестезії та N01 В Препарати для місцевої анестезії).

Станом на 20.08.2014 р. Державний реєстр лікарських засобів України нараховує 69 найменувань опіоїдних лікарських засобів, серед

яких 47 препаратів вітчизняного і 22 іноземного виробництва, що складає 68% до 32% відповідно. Слід відмітити достатні вітчизняні виробничі потужності ТОВ "Харківське фармацевтичне підприємство "Здоров'я народу", ТОВ "Фармекс Груп", м. Бориспіль, ТДВ "ІНТЕРХІМ", м. Одеса.

Так, нещодавно до складу індивідуальної аптечки солдата замість буторфанолу тартрат був включений препарат налбуфін, що є агоністом-антагоністом опіоїдних рецепторів. Однак не всі спеціалісти схвалили цей вибір з огляду на відсутність достатньої сили ефекту від його застосування.

Широкий номенклатурний асортимент знеболювальних лікарських засобів на сучасному фармацевтичному ринку робить проблему вибору доцільного препарату надзвичайно гострою, окрім того, що питання ефективного знеболення вивчається донині і єдиного підходу у виборі препарату не існує. З огляду на вартість та їх клінічну ефективність думки спеціалістів також відрізняються. Проведений аналіз свідчить про важливість вивчення потреби ринку в нових науково обґрунтованих продуктах з метою підвищення якості надання медичної допомоги.

Ключовим елементом медичної допомоги, що закріплений у військово-медичній доктрині залишається забезпечення лікарськими засобами. Щодо медикаментів, то їх закупівлі державним коштом мінімальні. Тому у більшості випадків консолідація волонтерських зусиль та підтримка вітчизняних виробників лікарських засобів у вигляді гуманітарної допомоги є відчутно помітними і необхідними в тих умовах, що склалися. Однак варто відмітити, що відсутність запасу медикаментів у комплектах медичного майна у зв'язку з їх вилученням, закріпленим законодавчо не має достовірного обґрунтування і є, на наш погляд, необґрунтованою. Доцільним та перспективним шляхом раціоналізації створення, зберігання і освіження лікарських засобів групи «НЗ» (непорушні запаси) для потреб на особливий період є їх розміщення у військових госпіталях – базових лікувально-профілактичних закладах, адже це дозволить оперативно реагувати на затребувані кількості препаратів, своєчасно здійснювати планове вилучення у відповідності до термінів зберігання препаратів, раціональний розподіл по підпорядкованим структурним підрозділам та освіження.

КЛАССИФИКАЦИЯ СТРАН ОЭСР ПО ПОКАЗАТЕЛЯМ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СИСТЕМ НАЦИОНАЛЬНОГО ЗДРАВООХРАНЕНИЯ

Бойко В.В.¹, Замятин П.Н.², Дубровина Н.А.³

*^{1,2} ГУ «Институт общей и неотложной хирургии им.В.Т.Зайцева»
АМН Украины, г.Харьков, Украина*

*³ Харьковский торгово-экономический институт КНТЭУ,
г.Харьков, Украина*

Классификация систем национального здравоохранения в странах Организации Экономического Сотрудничеств и Развития (ОЭСР, англ. название OECD) является непростой задачей [2-4]. Для более полной характеристики механизмов функционирования здравоохранения в странах ОЭСР и их сравнительного анализа недостаточно просто выделить такие модели, как государственная система здравоохранения; социальная страховая система; частная медицина или смешанная система. Даже внутри стран с подобными общими принципами финансирования системы здравоохранения наблюдаются существенные различия в организации источников и фондов национальной системы здравоохранения, оплате различных медицинских услуг, степени их покрытия и пр. Все эти факторы влияют на существенные различия в показателях деятельности систем национального здравоохранения в странах ОЭСР.

Для проведения сравнительного анализа и разработки классификации систем национального здравоохранения по основным показателям их деятельности целесообразно использовать кластерный анализ [1]. Для разбиения стран ОЭСР на кластеры были использованы такие показатели: P1 – количество консультаций врачей на душу населения (Doctors consultations, Number per capita); P2 – количество зарегистрированных случаев заболеваемости населения на 100 тыс. (Discharge rates by diagnostic categories, All causes, Per 100 000 population); P3 – среднее время пребывания пациента на больничной койке (Average length of stay, All causes, Days).

В табл.1 приведены результаты группировки стран ОЭСР по значениям показателей P1-P3. Для группировки стран по этим показателям было использовано 7 кластеров, отличающихся различными комбинациями значений показателей P1- P3.

Таблица 1

Результаты разбиения стран ОЭСР на кластеры с учетом показателей деятельности системы национального здравоохранения

Variable	Mean	Std. Dev.	Members
Cluster 1			
P1	6.1	2.86	Ireland (2010); Korea (2010); Netherlands (2010); Poland (2005); Turkey (2010); United Kingdom (2000, 2005); United States (2000, 2005);
P2	13343.89	795.4	
P3	7.43	3.6	
Cluster 2			
P1	5.61	3.49	Canada (2000, 2005, 2010); Chile (2005, 2010); Mexico (2000, 2005, 2010); Japan (2005); Korea (2005); Netherlands (2000, 2005); Portugal (2005); Turkey (2000)
P2	8341.62	2156.17	
P3	7.72	4.24	
Cluster 3			
P1	5.42	1.82	Australia (2000, 2005, 2010); Belgium (2000); Greece (2000); Italy (2005); Luxembourg (2010); Poland (2010); Sweden (2000, 2005, 2010)
P2	15832.91	377.61	
P3	6.9	1.16	
Cluster 4			
P1	6.12	1.09	Belgium (2005, 2010); Denmark (2000, 2005, 2010); Estonia (2005, 2010); France (2005, 2010); Iceland (2005); Luxembourg (2005); Slovenia (2010)
P2	17248.43	261.75	
P3	6.53	1.18	
Cluster 5			
P1	8.13	3.95	France (2000); Finland (2010); Greece (2005); Iceland (2000); Luxemburg (2000); Slovak Republic (2000, 2005, 2010)
P2	18672	365.18	
P3	8.1	1.86	
Cluster 6			
P1	9.1	3.1	Czech Republic (2000, 2005, 2010); Estonia (2000); Israel (2000); Finland (2005); Germany (2005); Hungary (2010)
P2	20673.39	836.71	
P3	10.17	1.27	
Cluster 7			
P1	8.62	2.75	Austria (2000, 2005, 2010); Germany (2010); Hungary (2005)
P2	26019.06	1470.92	
P3	8.8	0.86	

Source: calculations of the authors based on OECD Health Statistics

Например, отличительными особенностями 1-го и 2-го кластеров являются невысокие показателями количества врачебных консультаций и выявленных случаев заболеваемости, в то время как продолжительность пребывания пациента на больничной койке находится на среднем уровне.

В 2005 г. и в 2010 г. в 1-м кластере находились Великобритания и США, а во 2-м кластере – Канада, Нидерланды, Чили, Мексика. В 3-м и 4-м кластере находятся страны, где относительно невысокий уровень врачебных консультаций, умеренные показатели количества выявленных случаев заболеваемости населения и более низкие показатели пребывания пациента на больничной койке.

Примерами стран, вошедших в 3-й кластер в течение 2000-2010 гг. являются Австралия и Швеция. Представителями 4-го кластера в 2005–2010 гг. стали такие страны, как: Бельгия, Дания, Эстония, Франция.

Отличительной чертой 5-го кластера является относительно высокий уровень врачебных консультаций, умеренный уровень количества выявленных случаев заболеваемости населения и относительно высокая длительность пребывания пациента на больничной койке. В течение 2000-2010 гг. Словакия находилась постоянно в кластере.

Страны, попавшие в 6-й и 7-й кластеры, характеризуются высокими уровнями врачебных консультаций, высоким количеством зарегистрированных случаев заболеваемости и более высокими показателями длительности пребывания пациента на больничной койке. В 2000-2010 гг. постоянным представителем 6-го кластера являлась Чехия, а 7-го кластера – Австрия.

Применение методов кластерного анализа позволило расширить типологию классификации стран ОЭСР с учетом их позиций по различным частным показателям, характеризующим показатели деятельности систем национального здравоохранения, что может быть использовано в дальнейшем для оценки эффективности функционирования этих систем в различных странах, достаточности объемов финансирования систем национального здравоохранения, особенностях организации медицинской помощи населению и т.д.

Литература

1. Młodak A. Analiza taksonomiczna w statystyce regionalnej. Difin. Warszawa.2006.184 s.
2. OECD (2003), Health at a Glance, OECD Publishing, Paris.
3. OECD (2009), Health at a Glance, OECD Publishing, Paris.
4. OECD (2011), Health at a Glance, OECD Publishing, Paris.

ДИАГНОСТИКА И УПРАВЛЕНИЕ КОРПОРАТИВНОЙ КУЛЬТУРОЙ ФАРМАЦЕВТИЧЕСКИХ ПРЕДПРИЯТИЙ

Братишко Ю.С., Посылкина О.В.

*Национальный фармацевтический университет, кафедра управления и
экономики предприятия, г.Харьков, Украина
19831114@mail.ru*

Актуальность формирования и развития корпоративной культуры (КК) украинских фармацевтических предприятий (ФП) обусловлена их переходом к функционированию на принципах социально ориентированного менеджмента. Что, в свою очередь, нуждается в принципиально новом понимании задач и методов управления и развития внутренне корпоративных отношений, построения эффективной системы корпоративной социальной ответственности фармацевтического бизнеса, одной из основных составляющих которых является КК.

КК является одним из наиболее весомых рычагов управления ФП. Оценка уровня КК и его влияния на результаты финансово-хозяйственной деятельности ФП предоставляет возможность определения наиболее важных резервов повышения эффективности использования ресурсов.

Обобщение определений исследуемого термина дает основание утверждать, что КК – это система личностных и коллективных ценностей, которую принимают все члены организации. Она играет исключительно важную роль, непосредственно на эффективность деятельности ФП. Как свидетельствует практика, процветающие ФП отличаются высоким уровнем КК, которая формируется в результате обоснованных усилий, направленных на развитие духа корпоративности на благо всех заинтересованных сторон. КК формирует не только отношения между членами ФП, но и комплекс представлений, о назначении организации в целом и ее членов, цели, миссию, характер продвижения лекарственных средств на рынок, и, в конечном итоге, – философию менеджмента качества лекарственных средств, что и является определяющим фактором социально-экономической эффективности деятельности ФП.

Как свидетельствует проведенный анализ, структурными элементами КК, как правило, являются: культура коммуникаций, взаимоотношения с контрагентами, культура управления и культура персонала, культура условий труда и производства, культура инноваций, культура организации труда, экономическая культура и культура социального обеспечения.

Целью диагностики КК предприятия является предоставление руководству комплексной картины, которая помогает ему получать представление об элементах культуры ФП, создающих конкурентные преимущества и увеличивающих эффективность использования внутренних функций, или находящихся на низком уровне и обуславливающих снижение социально-экономической эффективности и конкурентоспособности ФП. Получение такой информации оперативно и в полном объеме позволяет эффективно усиливать КК ФП, осуществляя управленческое влияние. Процедура диагностики КК базируется на принятой в исследованиях концепции, согласно которой культура ФП имеет несколько форм проявления и вмещает элементы, которые, в свою очередь, могут быть оценены определенными индикаторами. Необходимо отметить, что при оценке характеристик ФП, которые не могут быть измерены с использованием общепринятых единиц, то есть не носят количественный характер, возникает необходимость выбора индикаторов, носящих качественный характер, что особенно касается КК ФП. Например, состояние культуры управления как элемента КК ФП можно оценивать по таким характеристикам, как: стиль управления, эффективность мотивации, степень профессиональной подготовки и компетентность руководителей, развитие и эффективность системы карьерного роста, степень централизации власти, уровень преемственности стиля управления, степень привлечения работников к принятию решений.

Проведенные исследования позволяют сделать вывод об особенностях индикативной оценки силы КК предприятия: во-первых, оценка установленных индикаторов имеет качественный характер; во-вторых, она осуществляется на основании экспертного опроса; в-третьих, предоставленные оценки зависят от субъективного взгляда лица, которое их осуществляет.

Диагностика КК предприятия должна обеспечивать определение ее связи с мотивацией труда, с компетенцией менеджеров и специалистов, а также выявлять возможные резервы и направления ее усовершенствования. Это позволит использовать культуру как активный механизм формирования поведения членов коллектива и ФП в целом. Экспертная методика определения потенциала КК позволяет определить доминирующие в организации ценности и базовые установки, на которых базируется ее деятельность. Их анализ дает возможность высшему руководству определить, какой тип КК преобладает на момент проведения исследования и принять необходимое управленческое решение об изменениях или развитии данного типа культуры.

На основании сформированных критериев становится возможным проведение индикативной оценки как отдельных элементов, так и обобщенной оценки уровня КК ФП на основе расчета интегрального показателя. Для расчета комплексных показателей по элементам КК может быть использован метод таксономии на базе прикладного программного пакета «Statistica».

Как показали проведенные исследования, на большинстве украинских ФП механизмами и инструментами управления КК являются: формирование философии ФП; внедрение стандартов работы с контрагентами; установление правил карьерного продвижения; выбор оптимальных методов и форм коммуникаций; разработка этического кодекса; формирование фирменного стиля; внедрение эффективных форм мотивации; предоставление социальных льгот и привилегий персоналу и пр.

Как свидетельствует накопленный опыт, КК на ФП может изменяться достаточно долго – и из этого должны исходить менеджеры, начиная подобную работу. По оценкам специалистов, вероятность успеха провозглашенной программы изменений колеблется от 25 до 75%. При этом успех осуществления изменений зависит от того, как менеджеры ФП и руководители, показывают личный пример в отношении к ним. Во время управления КК необходимо постоянно анализировать процессы развития ее элементов и мотивировать работников, своевременно внося коррективы в стратегию корпоративного развития.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ДЛИНЫ РАНЕВОГО КАНАЛА В КАЧЕСТВЕ АЛЬТЕРНАТИВНОГО КРИТЕРИЯ ОЦЕНКИ ПОРАЖАЮЩИХ СВОЙСТВ ПУЛЬ НЕСМЕРТЕЛЬНОГО ДЕЙСТВИЯ

Гуров А.М.¹, Сапелкин В.В.²

¹Харьковская медицинская академия последипломного образования

²Харьковское областное бюро судебно-медицинской экспертизы

г.Харьков, Украина

bodydoc666@gmail.com

Существующая энергетическая концепция поражения цели основывается на положении о способности кинетического снаряда нанести проникающее ранение биологическому объекту (человеку). Критерием оценки данной концепции является пороговое значение удельной кинетической энергии, равное $0,5 \text{ Дж/мм}^2$. Считается, что если поражающий элемент в момент встречи с целью обладает баллистическими характеристиками, которые либо сопоставимы, либо превышают указанное пороговое значение, то он способен нанести биологическому объекту проникающее ранение.

Однако, в транзитной зоне параметров удельной кинетической энергии (при значениях близких к $0,5 \text{ Дж/мм}^2$, как большую, так в меньшую стороны) образовывается область неоднозначности критериальной оценки поражающих свойств кинетических снарядов. На практике с этим явлением сталкиваются при оценке поражающих свойств крупнокалиберных кинетических снарядов несмертельного (травматического) действия.

В процессе ударно-контактного взаимодействия эластичной пули с тканями биологического объекта она существенно деформируется, что приводит к увеличению зоны контакта и, соответственно, её площади, а, следовательно, к уменьшению удельных характеристик. Если учитывать этот фактор, то реальное значение удельной кинетической энергии будет меньше расчётного.

Для альтернативной оценки поражающих свойств кинетических снарядов несмертельного действия может быть использован критерий

длины раневого канала, причинённого ими в биологических тканях. Считается, что для гарантированного поражения жизненно важных органов биологического объекта кинетическому снаряду достаточно преодолеть в тканях расстояние не менее 50 мм. Указанный параметр и его граничное значение являются универсальными, так как ряд трудно учитываемых факторов, оказывающих влияние на характер движения поражающего элемента в биологических тканях, может быть оценён исключительно по конечному результату. В этом случае также имеется неопределённость в транзитной зоне граничного значения, но степень достоверности оценки поражающих свойств кинетических снарядов на основе такого критерия, как длина раневого канала, несоизмеримо выше.

Значительное ограничение или полное исключение неопределённостей при оценке поражающих свойств кинетических снарядов несмертельного действия возможно осуществить с помощью современных компьютерных технологий и численного моделирования физических процессов, которые позволяют определить характер поведения различных видов поражающих элементов в различных средах. Специализированное программное обеспечение «LS-DYNA» позволяет не только рассчитать напряжённо-деформированное состояние вязкоупругой среды при ударно-контактном взаимодействии с кинетическим снарядом, но и определить характер деформации самого снаряда в течение всего времени контактирования со средой. Численное моделирование позволяет также визуализировать физические процессы, происходящие при ударно-контактном взаимодействии кинетического снаряда с тканями биологического объекта, и определить особенности его протекания в различных плоскостях при совместном деформировании среды и самого снаряда.

Подтверждением эффективности применения методов численного моделирования для исследования поражающих свойств пуль несмертельного действия являются результаты работ по исследованию характеристик крупнокалиберных пуль патронов 12-го калибра «Терен-12П» травматического действия, которые находятся на вооружении специальных подразделений МВД Украины.

В ходе численного моделирования ударно-контактного взаимодействия пули патрона «Терен-12П» с вязкоупругой средой и аппроксимации результатов натуральных испытаний было установлено, что если в качестве критерия оценки выбрать длину раневого канала и его граничное значение 50 мм, то для преодоления преграды, которая представляет собой конгломерат биологических тканей, обладающих анизотропными свойствами, различной толщины и плотности, пуля указанного патрона в момент попадания в цель должна обладать скоростью не менее 200 м/с. Только в этом случае пуля будет способна преодолеть сопротивление кожного покрова и причинить проникающее ранение тела.

В тоже время, использование традиционных подходов при оценке поражающих свойств пули патрона «Терен-12П» на основе существующей энергетической концепции показало, что для причинения проникающего ранения указанной пуле необходима скорость в момент контакта с целью не менее 175 м/с. Сравнительный анализ с результатами, полученными на основе альтернативного критерия, свидетельствует о существенных отличиях, которые могут привести к ошибочным выводам, что подтверждается результатами экспериментальных исследований.

Таким образом, использование в качестве критерия оценки поражающих свойств кинетических снарядов длины причинённого ими раневого канала, является альтернативной и достаточно перспективной концепцией оценки их поражающих свойств.

Установление граничного значения длины раневого канала позволяет определиться с граничными значениями баллистических характеристик кинетических снарядов, особенно пуль несмертельного действия. При этом применение методов численного моделирования и компьютерных технологий позволяет добиться универсальности концепции для различных видов поражающих элементов и перейти на более высокий качественный и научный уровень проведения экспертных исследований в области раневой баллистики и судебной медицины.

OPTIMIZATION OF PHARMACEUTICAL CARE TO PATIENTS WITH COMMUNITY-ACQUIRED PNEUMONIA OF VIRAL AND VIRAL-BACTERIAL ETIOLOGY

Dzyublyk I.¹, Soloviov S.², Galchynsky L.³

*^{1,3} PL Shupyk National Medical Academy of Postgraduate Education, Kyiv,
Ukraine*

*^{2,3} National Technical University of Ukraine "Kiev Polytechnic Institute",
Kyiv, Ukraine*

¹ idzyublyk@ukr.net, ² solovyov.nmape@gmail.com, ³ hleonid@gmail.com

OBJECTIVES. The main policy objectives in every country in the field of medicinal maintenance is the satisfaction of the country's health system needs in diagnostic and therapeutic strategies to deal with disease, not only safe and effective, but also the most cost-effective, allowing at the same time to ensure the best possible quality of life. Community-acquired pneumonia (CAP) in all countries, regardless of their level of development, continues to be an important medical and social problem, first and foremost, because of sufficiently high levels of morbidity and mortality, as well as significant economic losses due to this disease.

Today in Ukraine the national recommendations and protocols for diagnosis and treatment of CAP are based on the data of the prevalence of pathogens and its resistance to antibiotics. At the same time, the studies of the recent years significantly expanded and altered the traditional understanding of the etiology of community-acquired pneumonia (CAP) and other complications, paying increasing attention to viral pathogens.

Medical and social economic effect of the rational organization of pharmaceutical care to patients with CAP is manifested in the decrease of number of serious consequences, reducing the duration of treatment also as the cost of therapeutic interventions.

However, introduction of new strategies of diagnostics and treatment of CAP constantly expands the range of pharmaceutical and diagnostic products, increasing the flow of information about it, rising prices and doing

pharmaceutical care increasingly expensive, and optimization problems more and more relevant.

METHODS. There were proposed probabilistic mathematical models, taking into account costs, diagnostic and therapeutic effectiveness of each strategy. Cost-effectiveness ratio (CER) and incremental cost-effectiveness ratio (ICER) were calculated as the ratio of the costs of strategy to the diagnostic or therapeutic effectiveness of its use. On the basis of proposed models it has been developed computer software which involves univariate and multivariate probabilistic analysis of CER and ICER.

RESULTS. As the example of software application it was used own data from clinical research study, conducted during the autumn and winter seasons of 2012-2013.

There were analyzed clinical samples from 112 patients from 19 to 25 years with CAP, who received or did not receive additional antiviral therapy. It was analyzed alternative diagnostic and therapeutic strategies: the use of rapid tests for one pathogen, the use of multiplex PCR for twelve respiratory viruses, among which one could be detected with rapid tests, as well as the use of rapid test and verification of its negative result using multiplex PCR.

Multivariate probabilistic analysis towards to the diagnosis of adenoviruses (4.46% of the investigated samples) showed that implementation of multiplex PCR will reduce the cost per unit of diagnostic effectiveness by 24.36% versus the use of rapid tests.

Despite the additional costs for the use of antiviral agent, total cost of antimicrobial therapy was significantly lower than in the control group by 15.54%.

The results of simulations showed that, despite the relatively high cost, the implementation of multiplex PCR method into the diagnostic strategy of respiratory viruses in patients with CAP is an economically viable solution. It was also shown that the use of antiviral drugs as additional treatment is cost-effective and significantly reduces the incidence of infectious complications, duration of occurrence, duration of antibiotic therapy, and time to achieve positive outcomes in patients with viral and bacterial CAP.

ETHNICITY AND ITS ROLE IN PERSPECTIVE PHARMACOGENETIC AND POPULATION IMPLICATIONS

Filiptsova O.¹, Sivalnova D.², Timoshyna I.³, Kobets M.⁴, Kobets Yu.⁵

National University of Pharmacy, Kharkov, Ukraine

¹ philiptsova@yahoo.com, ² gakerell@gmail.com, ³ stalker-000@yandex.ru

^{4,5} maya4ok@bk.ru

In solving various problems connected with the human heredity, there frequently emerges a necessity to obtain accurate genealogical information, including one of the most important indicators such as ethnicity, nationality [1-3]. This indicator is necessary for the correct application of DNA markers in criminalistics, medical genetics, in dealing with ethnogenesis and human evolution issues, etc [4-6].

The deletion of the “nationality” position from the Ukrainian passport led to the fact that the majority of young people started to identify ethnicity and nationality. This situation reduces the accuracy of the scientific studies and the probability of medical genetics and other predictions.

In this study there were used the data on the records from the registry office [7], and 4450 questionnaires collected by the authors (in 2004-2007 and in 2014), which included information on the nationality of the proband, his parents and grandparents. According to the available data the generally valid statistics was calculated.

The ethnic composition of the population of Ukraine has been studied repeatedly, including our own studies based on marriage records in different populations of Ukraine. The main tendency in ethnic identity in Ukraine is that young people (participants of the studies in 2004-2007 and 2014) associate their ethnicity with nationality. This phenomenon leads to the fact that at the moment more than 90% of residents of Ukraine call themselves Ukrainians, i.e. there takes place an ethnic consolidation. Such a drastic change can be explained by the change of self-definition. This result is of great importance in conducting molecular genetic studies in Ukraine. Apparently, in the future the role of ethnicity in Ukraine will lose its value for these purposes, and Ukrainians, as an ethnic group, will become more genetically heterogeneous. At the same time, it

should be noted that in a number of population genetic studies, scientists continue actively to detect peculiarities of Ukrainians, as an ethnic group, with the aim of further practical recommendations in the field of the care of public health. In particular, data on the allele frequencies of *CYP2C9* gene in a number of ethnic groups of the population of Stavropol Krai (Russians and Ukrainians, Armenians, Karachays, Turkmens) showed that the frequency of the clinically significant *359Leu* (*3) allele is more often revealed in Armenians in comparison with Slavic ethnic group, and Karachays and Turkmens occupy an intermediate position. The frequency of the clinically significant *359Leu* allele of slavic people, responsible for the manifestation of hemorrhagic syndrome, was minimal. In another study in the East European populations the frequency of *CCR5delta32* allele was increased, but in the samples of Ukrainians, Russians and Gagauz its frequency did not differ [5].

Almost 90% of the population consider themselves Ukrainians in eastern Ukraine, and almost everyone – in western. In Ukraine, among persons of the titular nationality there are more females, while among males there are almost three times more representatives not of Slavic nationality.

Unfortunately, the awareness of the relatives ethnicity of youth falls. Persons of the younger generation have more difficulties reproducing information about their relatives. Among males of the older generation (aged 36 years or more), 7.6% could not decide with their own nationality, 16.0% - with the nationality of the father and 15.1% - with the nationality of the mother. Young males (under 36 years) appeared to be less informed: 9.4% found difficulty in relating themselves to a certain nationality, 26.4% did not know the nationality of the father, 17.3% - of the mother. The same tendency is present among females. The conducted study revealed two tendencies in the Ukrainian population. The first concerns the genealogical culture, which is understood as the awareness about relatives and their own origin. In modern Ukrainian population this characteristic tends to decrease. The second feature can be termed as “ethnic consolidation”, it appears that all the majority of the population identifies itself with the titular nationality. Socially and politically, this tendency can be estimated as positive.

However, this will cause certain hindrances for solving scientific issues and in practical use of the results.

References

1. Gaines S.O., Agnew C.R. Relationship maintenance in intercultural couples: An interdependence analysis // In D.J. Canary (Ed) and M. Dainton (Ed). Maintaining relationships through communication: relational, contextual, and cultural variations. NJ: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers. 2003. P. 231-253.
2. Fu X., Tora J., Kendall H. Marital happiness and inter-racial marriage: A study in a multi-ethnic community in Hawaii // Journal of Comparative Family Studies. 2001. Vol.32. P. 47-60.
3. Gil-White F.J. The Study of Ethnicity and Nationalism Needs Better Categories: Clearing up the Confusions that Result from Blurring Analytic and Lay Concepts // Journal of bioeconomics. 2006. Vol.7. P. 239-270.
4. Balanovsky O., Pshenichnov F., Rootsi S., Churnosov M., Atramentova L., Tegako L., Yankovsky N. et al. Intra-ethnic variation of the Y chromosome in European countries: a comparative study // The Fifth ISABS Conference in Forensic Genetics and Molecular Anthropology. Split, Croatia. 2007. P. 121.
5. Pshenichnov A., Balanovska E., Balanovsky O. et al. Variation of paternal, maternal and autosomal genetic markers on intra-ethnic (Ukrainians) and inter-ethnic (Europe) level supports Y chromosomal marker bias // International Society for Applied Biological Sciences, Split. 2007. P.128.
6. Zhivotovsky L.A., Veremeichyk V.M., Mikulich A.I. et al. A comprehensive population survey on the distribution of STR frequencies in Belarus // Forensic Science International. 2007. Vol.172. P. 156-160.
7. Atramentova L.A., Filiptsova O.V. The Genetic Demography of Ukrainian Urban Populations in the 1990s: The Marriage Structure of the Kharkov Population // Genetica (Moscow). 1997. Vol.34. No.8. P.941-946.

ОСОБЕННОСТИ ФИЗИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ ДЕТЕЙ ПРОЖИВАЮЩИХ В ЗОНЕ ПРИАРАЛЬЕ (КАЗАХСТАН)

Жанабаева А.Б.¹, Рахманов С.Б.², Журабекова Г.А.³

*Западно-Казахстанский государственный медицинский университет
им.Марата Оспанова, г.Актобе, Республика Казахстан*

¹ aigulzhana@mail.ru, ^{2,3} zhurabekova@inbox.ru

Несмотря на значительные успехи научно-технического прогресса современности экологическая обстановка все же ухудшается из года в год имея свое негативное отражение на состоянии здоровья взрослого

населения, детей и подростков. Среди глобальных факторов загрязнения окружающей среды, оказывающих патогенное воздействие на организм человека особо выделяется загрязнение атмосферы, водных, растительных и земельных ресурсов.

Как известно, одной из тяжелых экологических катастроф XXI века Средней Азии является трагедия Аральского моря [Eric J.Crighton 2003; J.Small&N.Bunce 2003]. В регионе длительное время сохраняется критическая экологическая ситуация: загрязнение воздуха, засоление почвы, загрязнение питьевой воды, изменение климата.

Только исследование продуктов питания показывают высокое содержание в них пестицидов, различных химических соединений которые еще в 60-х годах были активно использованы агрокультуре регионов прилежащих к Аральскому морю. Агрессивность этих соединений в том, что они способны на протяжении десятков лет аккумулироваться и в малых дозах длительно воздействовать на человека. К примеру, исследование грудного молока и пуповинной крови женщин и новорожденных Каракалпакстана показали высокие уровни содержания в них гексахлорбензина, гексахлоргексана, р,р-дихлордифенилдихлорэтилена и мн. других агрессивных диоксинов [N.Muntean 2003], причем на некоторые соединения в течение первых десяти лет использования был наложен запрет. О присутствии их в атмосферном воздухе говорит высокий уровень легочных заболеваний. Так исследования состояния дыхательной системы [O.Kunii 2003], проведенные среди детей в возрасте от 6 до 15 лет в регионах прилежащих к морю (200 км) и отдаленные (500 км) показали, что частота возникновения кашля и одышки у детей ближнего региона намного выше. У детей выше описанная симптоматика сопровождается низкими показателями жизненной емкости легких и высоким уровнем деструктивной легочной дисфункции.

Приведенные выше данные и большой ряд работ доказывают высокую уязвимость детского организма к воздействию экологических поллютантов. Одной из актуальных проблем на сегодняшний день является проблема адекватного внедрения методов физической реабилитации и физического оздоровления среди детей и подростков с целью

профилактики и укрепления соматического здоровья. Поэтому первоначальным этапом является определение уровня физического развития детей и их резервных возможностей.

Целью нашего исследования явилось изучение анатомо-соматических показателей физического развития детей проживающих в зоне экологического кризиса в различных возрастных группах.

Материал и методы исследования: Обследовано 206 детей в возрасте от 6-8 и 11-14 лет. Дети были разделены на 2 группы: первая группа дети от 6 до 8 лет, вторая группа от 11 до 14 лет. В группах дети также были разделены по половым признакам: девочки (98) и мальчики (108). Антропометрические исследования включали измерение роста, массы тела, окружности грудной клетки, размеры таза и индекса Кетле [по Т.Годовых 2007].

Полученные результаты: исследование показало, что у детей начиная с 7 до 10 лет определяется увеличение массы тела, которым подвержены чаще всего девочки. Выявлено отставание роста по сравнению от нормальных показателей. В исследуемой первой группе среди мальчиков индекс роста составил $25,1 \pm 0,02$, а среди девочек $25,4 \pm 0,02$. Среди детей в возрасте от 11 до 14 лет, несмотря на нормальные показатели индекса массы тела, имеется тенденция дальнейшего развития дефицита массы тела.

Таким образом, у мальчиков и девочек массы тела показали в пределах нормы ($19,07 \pm 0,1$). Только в единичных исследованиях выявлено снижение массы тела и увеличение роста ($17,2 \pm 0,02$). При сравнении детей первой группы с второй были выявлены значительные изменения в показателях. При этом в первой группе у мальчиков и у девочек значительных изменений окружности грудной клетки не выявлено, но во второй группе девочек в сравнении с мальчиками отмечалось увеличение показателей окружности грудной клетки.

Таким образом, полученные нами данные подтверждают роль экологической обстановки региона проживания на становление и развитие детского организма и необходимость детального исследования для разработки профилактических мероприятий.

КЛИНИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ПРОЯВЛЕНИЙ ЦМВ-ИНФЕКЦИИ У ДЕТЕЙ НЕОНАТАЛЬНОГО ПЕРИОДА

Жумалина А.К.¹, Тусупкалиев Б.Т.², Замэ Ю.А.³, Илиясова А. Б.⁴
Западно-Казахстанский государственный медицинский университет
им. Марата Оспанова, г.Актобе, Республика Казахстан
¹ zumalina@mail.ru, ²⁻⁴ zkgmu@yandex.ru

В настоящее время интерес к цитомегаловирусной инфекции (ЦМВИ) обусловлен не только широким распространением в человеческой популяции, разнообразием путей передачи, полиморфизмом клинической симптоматики, но и формированием прогностически неблагоприятных последствий. Инфицированность беременных женщин ЦМВ в мире, по разным данным, колеблется от 60 до 80%. Инкубационный период перинатальной ЦМВ инфекции длится от 4 до 12 недель. Клиническая картина ЦМВИ у детей первого года жизни многообразна и характеризуется субклиническим течением и полисистемностью поражения.

Поэтому цель нашего исследования – проследить особенности клинического течения ЦМВ-инфекции на современном этапе у новорожденных, поступивших в городскую клиническую больницу (ГДКБ) г. Актобе. Нами был проведен ретроспективный анализ 68 историй новорожденных, имевших положительные маркеры к ЦМВ и находившихся на лечении в отделении патологии новорожденных ГДКБ г.Актобе. Повышение титра антител класса IgG верифицировалось методом иммуноферментного анализа (ИФА) сыворотки крови и ПЦР-диагностики крови. Была проведена статистическая обработка результатов исследований с помощью SAS, версия 9.2 (SAS Institute Inc., USA). Критерии включения в исследование: дети в возрасте до 1 месяца жизни включительно; с положительными маркерами к ЦМВ; вакцинация против гепатита В в первые 24 часа жизни. Критерии исключения из исследования: дети с установленными причинами желтухи (явно текущий инфекционный процесс, желтуха от грудного молока и др.); дети с врожденными пороками; дети с физиологической желтухой. Всем детям

было проведено клинико-лабораторное обследование согласно стандартам. По историям изучались факторы риска.

По данным проведенного анализа выявлены следующие преморбидные факторы: возраст отца до беременности 32,37 лет, у мамы в среднем 29,39 лет; предыдущие беременности (выкидыши, аборт) – у 13 (19,1%) матерей; у матери положительный ЦМВ – 8 (11,76%).

Факторы риска перинатального периода:

1) в раннем неонатальном периоде: обострение хронических инфекций у матерей (хронический кольпит, хронический пиелонефрит) – 3 (27,27%); острая респираторная инфекция во время беременности – 2 (18,18%); риск прерывания беременности – 2 (18,18%); анемия – 2 (18,18%); гестозы второй половины беременности – 2 (18,18%);

2) в позднем неонатальном периоде: обострение хронических инфекций: хронический кольпит 3 (6,52%), хронический пиелонефрит 1 (2,17%) – 4 (8,69%); острая респираторная инфекция во время беременности – 3 (6,52%); риск прерывания беременности – 12 (26,09%); анемия – 19 (41,30%); молочница – 3 (6,52%); гестозы первой половины беременности – 3 (6,52%); гестозы второй половины беременности – 2 (4,35%);

3) особенности течения родов: преждевременное – 12 (17,39%); обвитие пуповины – 5 (7,24%); преждевременное излитие околоплодных вод – 14 (20,29%); медикаментозная стимуляция родовой деятельности – 8 (11,59%); кесарево сечение – 7 (10,14%). Следует отметить, что более половины детей с ЦМВИ – 31 ребенок (55,35%) родились недоношенными.

Сравнительный анализ частоты встречаемости факторов риска показал, что у 22 матерей (62,9%), дети которых наблюдались, выявлено наличие латентно персистирующей ЦМВ-инфекции. Мы обратили внимание на то, что у детей в позднем неонатальном периоде длительно сохранялся желтушный синдром – у 33 (48,5%) детей, у 16 (23,5%) имела место гепатомегалия, у 7 (10,3%) – спленомегалия. Очевидно то, что инфицированность матерей и латентная персистенция ЦМВ, наряду с гипоксическими нарушениями ведет к формированию затяжной гипербилирубинемии. Ведущими неврологическими синдромами у инфицированных детей в раннем неонатальном периоде были синдром

мышечной гипотонии, угнетения и гипертензионно-гидроцефальный. У инфицированных детей в анализе периферической крови были обнаружены: сдвиг лейкоцитарной формулы влево 12 (17,6%) детей), анемия 2 (2,9%) детей, тромбоцитоз 2 (2,9%) детей, тромбоцитопения 1 (1,5%) ребенок. Мочевой синдром проявлялся в виде протеинурии и лейкоцитурии у 7 (10,3%) детей, микрогематурии – у 1 (1,5%). Согласно литературным данным, у детей с ЦМВИ в позднем неонатальном периоде развиваются специфические воспалительные изменения в виде менингоэнцефалита, пневмонии, гепатита, нефрита. Наш проведенный анализ подтвердил это положение. Наибольший удельный вес среди всех синдромов имели поражения нервной системы: они были отмечены у 20 (29,4%) детей и проявлялись в виде энцефалопатий, различных врожденных пороков развития (гидроцефалия, микроцефалия). У детей в позднем неонатальном периоде времени достоверно чаще выявлялись гипертензионно-гидроцефальный и судорожный синдромы.

По результатам проведенной нами работы можно сделать следующие выводы.

1. Проведенный анализ свидетельствует о достоверно отягощенном перинатальном анамнезе у детей по инфекционным факторам и факторам перинатальной гипоксии.

2. Ведущими клиническими проявлениями при ЦМВИ у обследованных нами детей были следующие: в раннем неонатальном периоде является недоношенность, асфиксия, мочевой синдромы.

Поздний неонатальный период отличается полиморфизмом симптоматики: гипертензионно-гидроцефальный, судорожный и желтушный синдромы. В этот же период выявляются специфические органические поражения со стороны центральной нервной системы, мочевыделительной и дыхательной систем, а также пищеварительного тракта.

3. Учитывая тенденцию к значительному росту заболеваемости ЦМВИ инфекцией у детей неонатального периода, необходимо расширить показания к проведению ПЦР диагностики на ЦМВИ у детей из групп риска по реализации ВУИ для своевременной диагностики, адекватного лечения ребенка.

ОЦЕНКА УРОВНЯ ЗАГРЯЗНЕНИЯ ВОДНЫХ РЕСУРСОВ Г.АКТАУ

*Имангазина З.А., Сакебаева Л.Д., Карашова Г.И., Сабырахметова В.М.,
Куспангалиева Г.С., Егизбаева Д.К.*

*Западно-Казахстанский государственный медицинский университет
им.Марата Оспанова, г.Актобе, Республика Казахстан
Imanga_zina@mail.ru*

Одним из наиболее неблагоприятных социально-экологических факторов, обусловленных физико-географическими особенностями расположения Актау, является отсутствие естественных источников пресной воды. В этой связи в г. Актау питьевую воду получают искусственным методом (путем опреснения вод Каспийского моря), а себестоимость питьевой воды в городе превышает средний республиканский показатель более чем в пять раз. Несмотря на данный факт, в городе наблюдается стабильный ежегодный рост объемов потребляемой воды питьевого качества и отводимых сточных вод. Данные темпы роста напрямую связаны с ростом численности населения с одной стороны, и возрастающими объемами промышленности с другой стороны. Однако, крайняя изношенность сетей водопровода г. Актау может стать источником вторичного загрязнения подаваемой воды, а также может повлечь за собой потери ценной питьевой воды в результате аварий. Канализационные сооружения города находится в значительно худшем состоянии, чем сети водоснабжения. Так степень износа канализационных систем в среднем на 7-8% выше износа водопроводной сети города. КОС-1 ГКП «Каспий жылы су арнасы» работает на пределе своих возможностей, за все годы эксплуатации (а это более 40 лет), они ни разу не подвергались капитальному ремонту. Из-за отсутствия КОС-2, предусмотренных генеральным планом застройки города, стоки от 20% населения без очистки поступают в хвостохранилище «Кошкар-Ата».

Анализ экологического состояния поверхностных вод города Актау базировались на результатах экологического мониторинга РГП «Казгидромет», а также на результатах исследований ТОО «Республиканский научно-исследовательский Центр охраны атмосферного

воздуха». По результатам наблюдений, выполненных подразделениями РГП «Казгидромет» в течение последних лет, качество поверхностных вод Каспийского моря по гидрохимическим показателям в сравнении с установленными нормативными величинами концентраций загрязняющих веществ для воды рыбохозяйственных водоемов, в целом, не изменяется и характеризуется как «умеренно-загрязненные». Однако, в последние годы отмечается повышение концентраций в морских водах таких загрязняющих веществ, как сульфаты, взвешенные вещества и нефтепродукты, что свидетельствует о росте антропогенной нагрузки на водные ресурсы Каспийского моря.

Анализ результатов полевых исследований, выполненных сотрудниками ТОО «Республиканский научно-исследовательский центр охраны атмосферного воздуха», свидетельствует, что в поверхностных водах Каспийского моря обнаружены превышения по общему железу (1,2 ПДК), сульфатам (1,28 ПДК) и нитритам (1,88-14,75 ПДК). Выявленные закономерности систематического роста уровня загрязнения поверхностных вод Каспийского моря в последние годы требуют проведения ряда оперативных и долгосрочных мер, реализация которых должна, с одной стороны, ужесточить контроль и расширить сеть мониторинговых наблюдений качества исследуемого объекта, с другой – уменьшить величину антропогенной нагрузки, обусловленной, главным образом, функционированием инфраструктуры города Актау, на поверхностные воды уникального водоема.

Особое внимание заслуживает экологическое состояние Мертвого озера, в водах которого обнаружены значительные превышения концентраций общего железа (5,4-19 ПДК), хлоридов (454,4-647,1 ПДК), сухого остатка (158,5-406 ПДК) и сульфатов (40,5-107,5 ПДК), и делает данное озеро непригодным для хозяйственно-бытового назначения. Расчет ИЗВ показал, что воды Мертвого озера являются наиболее загрязненными в г. Актау и соответствуют 7 классу качества воды – «чрезвычайно грязная», что требует проведения специальных научных исследований с целью более полного и детального изучения всех компонентов окружающей среды, приуроченных к его границам.

Результаты анализа поверхностных вод оз. Караколь показали, что воды озера являются наиболее чистыми в г. Актау и относятся ко 2 классу («чистая»), что еще раз подтверждается биоразнообразием животных, которые облюбовали данное озеро для своего места обитания. Запасы подземных вод в приграничных районах города в достаточной степени ограничены, причем, проблема дефицита водных ресурсов будет еще больше обостряться с дальнейшим развитием инфраструктуры города, в связи с чем, возникает потребность в проведении работ по переоценке запасов подземных вод с более полными исследованиями их качественных характеристик. Особенно важным также представляется необходимость проведения дальнейших научных работ по комплексному изучению воздействия на состояние окружающей среды, и в том числе на подземные воды таких крупных потенциальных источников загрязнения, как хвостохранилище «Кошкар-Ата», городской полигон ТБО, которые занимают обширные территории и находятся в непосредственной близости от города, что делает задачу таких исследований чрезвычайно актуальной.

ОБЩАЯ ОЦЕНКА РИСКОВ ДЛЯ КАЧЕСТВА И ОПТИМИЗАЦИИ СОСТАВА ТАБЛЕТОК, ПОКРЫТЫХ ОБОЛОЧКОЙ ПРИ ФАРМАЦЕВТИЧЕСКОЙ РАЗРАБОТКЕ

Кашуцкий С.Н.¹, Русанова С.В.², Дихтярёв С.И.², Доровской А.В.²

¹Общество с дополнительной ответственностью «Интерхим»

г. Одесса, Украина

*²Национальный фармацевтический университет, Институт повышения
квалификации специалистов фармации, г. Харьков, Украина*

pphe_sp@zt.kharkov.ua

Общепризнанно, что риск определяется как комбинация вероятности случая причинения вреда и тяжести такого вреда. Риск в определённой степени обязательно присутствует как в разработке, производстве, так и при применении лекарственного средства (ЛС). Риск для качества является одной из составляющих общего риска, а в производстве ЛС – наиболее

существенной, так как имеет непосредственное влияние на здоровье пациентов. Фармацевтическую разработку, как начальную фазу жизненного цикла ЛС, с последующими фазами и непосредственно с производством по стандартам GMP объединяет именно управление рисками для качества, что необходимо при планировании разработки ЛС и соответствующих производственных процессов для его стабильного получения с функциональными характеристиками, соответствующими его назначению. Чем чётче будет определен рассматриваемый риск, тем проще будет установить соответствующий инструмент управления риском.

Для идентификации рисков для качества в нашем исследовании методом мозгового штурма с применением инструмента качества диаграммы Ишикавы (Ishikava Diagram) были идентифицированы следующие факторы риска по препарату Фенспирида гидрохлорид, таблетки п/о по 0,08 г:

- 1) насыпная плотность, гранулометрический состав исходных компонентов;
- 2) размер кристаллов АФИ (активный фармацевтический ингредиент);
- 3) гигроскопичность исходных компонентов;
- 4) растворимость ГПМЦ (гидроксипропилметилцеллюлоза);
- 5) слёживаемость исходных компонентов;
- 6) свойства смеси для грануляции: «Размер частиц» и «Насыпная плотность»;
- 7) температура и влажность продукта в процессе грануляции;
- 8) конечная влажность продукта в процессе грануляции;
- 9) гранулометрический состав гранулята до и после калибрования;
- 10) насыпная плотность гранулята после процесса калибрования;
- 11) текучесть опудренной таблетмассы в процессе таблетирования;
- 12) насыпная плотность опудренной таблетмассы в процессе таблетирования;
- 13) типоразмер таблетки;
- 14) температура продукта в процессе нанесения оболочки.

Выделенные факторы являются «носителями» причин риска, которые могут привести к возникновению рискованной ситуации с

соответствующими негативными последствиями для качества ЛС. Каждый фактор риска по продукту был подвергнут анализу путём оценки риска, связанной с выявлением опасности, которую несёт данный риск. Степень детализации риска зависит от конкретного случая применения, наличия достоверных данных и необходимости принятия решений организацией. В нашем случае количественному анализу последствий рискованных ситуаций по выбранному продукту предшествовал их качественный анализ с помощью матрицы последствий и вероятностей по категориям: В – высокая величина риска; С – средняя величина риска; М – малая величина риска; Н – незначительная величина риска. Экспертная оценка на основе мнений 5 экспертов – сотрудников предприятия ОДО «ИНТЕРХИМ», компетентных в вопросах фармацевтической разработки и привлечённых для данного исследования, была установлена с использованием матрицы последствий и вероятности риска. Показано, что факторы риска по продукту, ранжированные высокой и средней величиной риска категории В и С требуют первоочередных предупредительных действий.

Примененные при анализе риска качественный и количественный методы, несмотря на незначительные расхождения полученных результатов, показали высокую сходимость.

После анализа выбранных 10 факторов выявлено, что тремя наиболее критичными являются:

типоразмер таблетки;

насыпная плотность опудренной таблетмассы в процессе таблетирования;

насыпная плотность гранулята после калибрования.

Выводы

1. Проведена идентификация факторов рисков по продукту на этапе фармацевтической разработки лекарственного препарата Фенспирида гидрохлорида, таблетки п/о по 0,08 г.

2. Проведена качественная оценка с применением матрицы последствий и вероятности риска и количественная оценка указанных факторов риска для данного продукта с использованием метода анализа видов и последствий отказов (дефектов) – FMEA.

3. Проведено ранжирование факторов риска с учётом Приоритетного Числа Рисков (ПЧР) по построенной диаграмме Парето.

4. Анализ показал, что практически 9 факторов из 14 приносят 80% ожидаемых проблем.

Таким образом, в ходе данного исследования были определены критические параметры качества исходных компонентов и свойств продукта, идентифицированы, проанализированы и оценены наиболее вероятные риски для качества препарата Фенспирида гидрохлорида, таблетки п/о по 0,08 г на этапе фармацевтической разработки.

ВИВЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ

Кобець М.М.¹, Кобець Ю.М.², Філіпцова О.В.³

Національний фармацевтичний університет, м.Харків, Україна

^{1,2}maya4ok@bk.ru, ³philiptsova@yahoo.com

Найважливішими напрямками, що визначають ефективність системи охорони здоров'я на всіх етапах надання медичної допомоги населенню є раціональне використання та доступність лікарських препаратів (ЛП) і фармацевтичної допомоги в цілому. Під впливом погіршення здоров'я населення України, радикальних змін зовнішнього середовища, нестабільності ринкової економіки, існуючого дефіциту бюджетних коштів, питання забезпечення доступності окремих фармакотерапевтичних груп ЛП, зокрема наркотичних засобів (НЗ), набуває особливої актуальності [5].

Недостатньо контрольований обіг лікарських засобів призводить до широкого використання ЛП не лише для досягнення лікувального ефекту, але й для зловживання. Людей, які зловживають НЛЗ, приблизно 2% населення країни. І щороку ця кількість збільшується на 7-11%. Таке стрімке зростання кількості наркозалежних громадян зробило Україну одним із лідерів за темпами розповсюдження наркоманії серед населення в Європі [5, 6]. Проте боротьба з наркоманією ніяким чином не повинна

обмежувати доступність лікарських засобів для пацієнтів, а механізми, що протидіють нелегальному обігу наркотиків, не повинні торкатися НЛЗ [5]. Світове споживання НЗ багато років знаходиться нижче рівня, необхідного для задоволення основних потреб медицини. Це сформулювало головну мету досліджень – вивчення конкурентоспроможності НЗ та вивчення тенденцій розвитку даного сегменту ринку. \

Різним напрямом організаційно-економічних, нормативно-правових, соціально-економічних, епідеміологічних, фармакоекономічних досліджень, що стосуються аналізу ринку ЛП, приділялась увага багатьох вітчизняних вчених [3-5].

Станом на 1.03.2013 р. до Державного реєстру лікарських засобів внесені 29 міжнародних назв НЗ, що представлені 92 торговими найменуваннями [2].

Перше місце серед АТС-груп за кількістю зареєстрованих торгових назв НЗ на 2013 р. займає група R – засоби, що діють на респіраторну систему – 38,2% (серед них препарати з кодеїном 19,1%, ефедрином – 5,9%, псевдоєфедрином – 13,2%), друге місце N03 – протиепілептичні засоби – 19,8% (в цій групі лише фенобарбітал 19,1%), третє місце N02 – анальгетики – 14,8%, четверте N07 – інші засоби, що діють на нервову систему – 7,3%, п'яте – N01 – анестетики – 2,9%.

Після проведення маркетингових досліджень щодо визначення асортименту НЗ [1], можна переходити до оцінки рівня їх конкурентоспроможності, як інтегральному показнику, який охоплює, з одного боку, якісні характеристики товару, а з іншого – всі значні та досить вагомі для споживача умови придбання та майбутнього використання НЗ. У даному дослідженні висвітлена оцінка конкурентоспроможності за об'ємом продажу НЗ згідно даних МОЗ України за 2012 р. та перший квартал 2013 р. Показник конкурентоспроможності визначався як відношення кількості певного реалізованого лікарського засобу до середньої суми реалізації аналогів за один і той же період часу.

Найвищий коефіцієнт серед НЗ має вітчизняний препарат МОРФІНУ ГІДРОХЛОРИД, Здоров'я Група компаній (Україна, Харків), р-н д/ін. 1% амп. 1 мл, №5 ($K_r=69,8$). Наступні позиції займають: КЕТАМІН, Фармак

ВАТ (Україна, Київ), р-н д/ін. 50 мг/мл амп. 2 мл, №10 ($K_k=40$), КЛОНАЗЕПАМ ІС, ІнтерХім СП ВАТ (Україна, Одеса), табл. 0,002 г блістер, №30 ($K_k=35$), КОДТЕРПІН ІС®, ІнтерХім СП ВАТ (Україна, Одеса), табл. блістер, №10 ($K_k=26,9$), ТРАЙФЕД®, Мегаком ВАТ (Україна, Харків), сироп фл. 100 мл, №1($K_k=14,9$), НАЛБУФІН ІН'ЄКЦІЇ 10 мг, Rusan Pharma (Індія), р-н д/ін. 10 мг/мл амп. 1 мл, №10 ($K_k=8,8$), ПРОПОФОЛ-НОВО, Губенко С.А. ПП (Україна), емул. д/інф. 10 мг/мл пляшка 20 мл, №5 ($K_k=5,24$), МЕТАДИКТ®, Sandoz (Швейцарія), табл. 40 мг блістер, №50 ($K_k=4,8$), БЕНЗОНАЛ, Татхімфармпрепарати (Росія), табл. 100 мг блістер, №50 ($K_k=2,9$), ТРАМАДОЛ-М Здоров'я Група компаній (Україна, Харків), р-н д/ін. 50 мг/мл амп. 2 мл, №10 ($K_k=2,8$), ФЕНОБАРБІТАЛ ІС, ІнтерХім СП ВАТ (Україна, Одеса), табл. 0,1 г блістер, №50 ($K_k=2,5$).

Виходячи з отриманих даних, подальші дослідження мають бути спрямовані на прогнозування рівня забезпечення НЗ населення України.

Література

1. Аналіз асортименту наркотичних, психотропних препаратів та прекурсорів / З.М.Мнушко, М.М.Кобець, Ю.М.Кобець., Г.А.Херхеулідзе // Український медичний альманах, том 15, №5 (додаток), 2012. – С. 190-192.
2. База даних лікарських засобів, що зареєстровані в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mozdoc.kiev.ua>.
3. Городецька І.Я. Дослідження організації контролю за обігом наркотичних і психотропних лікарських засобів в СРСР та в Україні в другій половині ХХ століття / І.Я.Городецька, Є.А.Доскоч // Фармацевтичний часопис. – №4. – 2013. – С. 72-77.
4. Котвіцька А.А. Теоретичне обґрунтування та практичне використання стандартів рецептурного відпуску згідно з вимогами GPP / А.А.Котвіцька, А.С.Немченко, О.В.Неділько // Вісник фармації. – №2 (42). – 2013. – С. 47-51.
5. Шаповалов В. В. Судова фармація як складова частина системи державного контролю за виявленням та усуненням причин та умов, які сприяють порушенням, пов'язаним із незаконним обігом прекурсорів / В.В.Шаповалов, В.О.Шаповалова, Н.Г.Малініна / Фармацевтичний журнал. – №5. – 2009. – С. 61-66.
6. Golichenko M. Ukrainian Drugs legislation and the European Convention for the protection of human rights and fundamental freedoms. / M. Golichenko // Canadian HIV/AIDS Legal Network. – 2011. – С. 8-13.

ФЕНОЛЬНЫЕ СОЕДИНЕНИЯ САФЛОРА КРАСИЛЬНОГО И ИХ ПРИМЕНЕНИЯ

*Литвиненко В.И., Попова Н.В., Дихтярев С.И., Маслова Н.Ф.
Государственное предприятие «Государственный научный центр
лекарственных средств и медицинской продукции», г.Харьков, Украина
Национальный фармацевтический университет, г.Харьков, Украина
pharmsyl@rambler.ru*

Растения рода сафлор – *Carthamus L* семейства сложноцветных в мировой флоре представлен более 25 видами. Из них только один вид сафлор красильный – *Carthamus tinctorius L* широко культивируется как масличное растение. Масло получают из семян, а остальная часть – цветки и надземная часть используются в народной медицине разных стран в качестве лекарственных средств [2].

В связи с этим были проведены широкие исследования по изучению фенольных соединений в различных органах растения и их лекарственных свойств.

Из надземной части (листья, стебли) выделены и идентифицированы флавонолы: кверцетин, рутин, кемпферол, никотифлорин, 6-гидроксикемпферол и его гликозиды, флавоны – лютеолин, 7-О-β-D-глюкопиранозид лютеолина, 7-О-(6-О-ацетил-β-D-глюкопиранозид) лютеолина. Из флаванонов найдены картамин (5,6,7,4'-тетрагидроксифлаванон) и изокартамин (5,7,8,4'-тетрагидроксифлаванон). Цветки и плоды растения отличаются содержанием своеобразных халканоидов, названных хинохалканоидами. Из этого растения выделены и охарактеризованы более десяти халканоидов [2, 5, 7] – гидроксисафлор желтый А, сафлор желтый А, сафлор желтый В, ангидросафлор В, саффламин А, саффламин С, саффломин А, саффломин В, тинктормин, прекартамин, картамин, картамонин. Хинохалконы – отдельный класс своеобразных халканоидов из сафлора красильного, например картамин – димер состоящий 3-С-глюкозида 2,3,4,4'-тетрагидрокси, 6-кето-р-хинохалкона и 3-С-глюкозида

2,3,4'-тригидрокси,4,6-дикето-р-хинохалкона, конденсированных по С-5 (1)-метин-С-5-(2)-положению.

Картамин биосинтетически образуется из халкона халконарингенина (2,4,6,4'-тетрагидроксихалкона) и двух молекул глюкозы, далее образуется сафлор желтый А . сафлор желтый В, которые переходят в прекартамин и картамин. Из нарингенинхалкона биосинтетически образуется р-хинон по А-кольцу (С-3-С-6) . Кетогруппа у С-3 гидратируется до кетала. По одной из гидроксигрупп присоединяется С-глюкозный остаток, а вторая гидроксигруппа остается свободной. Во второй молекуле хинохалкона 4-гидроксигруппа окисляется до кетогруппы. Первая молекула по С-5 через остаток уксусной кислоты, образовавшейся из промежуточного С-углеводного фрагмента, конденсируется со второй молекулой хинохалкона, образуя прекартамин (в виде карбоновой кислоты). Под воздействием декарбоксилазы происходит удаление карбоксильной группы и образование сопряженной двойной связи через метиновую группу. Таким образом синтезируется картамин.

Одним из оригинальных хинохалконов и (т.е. халконом, содержащим хинон в кольце А), является саффломин С или 3-С-глюкопиранозид 2,3,4,4'-тетрагидрокси-6-кето-5(α)-4-(4-гидроксидигидрокориичная кислота) р-хинохалкона. Этот хинохалкон конденсирован по С-5-А кольца халкона и α -углероду р-гидроксикориичной кислоты [1, 7, 8].

Таким образом, хинохалканоиды сафлора красильного представлены С-моноглюкозидами и С-диглюкозидами, мономерами и димерами [1, 2, 8]. Содержание основного хинохалкона картамина в цветках достигает 8,5%. Пигменты цветков сафлора красильного зарекомендовали себя как ценные пищевые красители [3] и лекарственные вещества [4]. Лекарственные свойства исследованы на примере водного и спиртового экстрактов и пигмента сафлора желтого А. При этом подтверждены данные народной медицины, а также обнаружены противовоспалительные, антиопухолевые, антидиабетические, антиокислительные свойства, проявляют антиостеорозный эффект и другие свойства [4].

Таким образом, сафлор красильный является перспективным лекарственным растением, различные компоненты которого могут быть использованы в создании новых фитохимических средств [6].

Литература

1. Литвиненко В.И., Попова Т.П., Аммосов А.С., Попова Н.В., Дихтярев С.И. Природные халканоиды, их классификация, распространение и применение // Фенольные соединения: фундаментальные и прикладные аспекты: Материалы докл. 8-го междунар. симпоз. Москва – 2012. – С.369-375.
2. Попова Н.В., Литвиненко В.И. Лекарственные растения мировой флоры. – Харьков, 2008. – 510 с.
3. Рудометова Н.В., Красникова Е.В. Изучение пигментов, выделенных из лепестков цветков *Carthamus tinctorius* / Новые достижения в химии и химической технологии растительного сырья: Мат-лы 2-ой Всерос. конф. – Барнаул, изд-во Алт. ун-та, книга 1. – 2005. – С.240-243 (372 с.).
4. Asgarpanah J., Kazamivash N. Phytochemistry, Pharmacology and Medicinal Properties of *Carthamus tinctorius* L.// Chin. J. Integr. Med. 2013. – Vol. 19, N 2. – P. 153-159.
5. Bohm B.A, Stuessy T.F. Flavonoids of the Sunflower Family (Asteraceae). Wien: Springer, 2001. – 831 p.
6. Flos Carthami// WHO monographs on selected medicinal plants.- Vol. 3.- Geneva. WHO. – 2007. – P. 114-125.
7. Yoon H.R., Paik Y.S. Isolation of two Quinochalcones from *Carthamus tinctorius* // J. Appl. Biol. Chem. 2008. – Vol. 51, N 4. – P. 169-171.
8. Veitch N.C., Grayer R.J. Chalcones, Dihydrochalcones and Aurones // Flavonoids Chemistry, Biochemistry and Applications / O.M.Andersen, K.R.Markham. – CRC Pressw. 2005. – P. 1003-1100.

MANAGEMENT OF INTELLECTUAL RESOURCES AS AN INDICATOR OF THE COMPETITIVENESS OF THE PHARMACEUTICAL INDUSTRY

Litvinova E.V.¹, Posylkina O.V.²

National University of Pharmacy, Kharkov, Ukraine

¹ hlitvinova@mail.ru, ² kaf.ep.nfay@rambler.ru

Introduction: currently problem of change-over of the pharmaceutical industry to innovative development is solving in Ukraine. This is connected primarily with the increased role of innovative entrepreneurship as one of the key factors of modern socio-economic development and economic security of state. It is known that the determining factor in the development of

competitiveness national economy in the domestic and foreign markets is its level of innovation. The problem of intellectual resources management of pharmaceutical companies is of particular relevance in the present conditions due to the fact that these resources are the basis of the formation of competitive advantages.

Purpose: to analyze domestic pharmaceutical companies strategies of intellectual resources management and assessing of their prospects.

Methods: it was analyzed scientometric databases, the statistics of Ukrainian patent office, the State enterprise “The State Expert Center” of the Ministry of Health of Ukraine, weekly “Pharmacy”. It was studied materials of congresses, symposia, scientific conferences.

Results: it will be appreciated that the intellectual resources in pharmacy are total of accumulated knowledge, skills, innovation technologies, commercial information that can be used for the creation and production of drugs, including innovation, in order to improve the quality of life of the population. Science based approaches to the formation and management of intellectual resources are principal conditions for innovation development of the pharmaceutical company in a competitive market.

Literature data analysis and systematization have revealed that the domestic pharmaceutical companies in the management of intellectual resources as introduce them to its own production, and use a form of partnership, involves the development of licenses purchased innovations.

Patenting of drugs and their introduction into the industry allow domestic pharmaceutical companies hold leading positions in the domestic market, effective use of existing intellectual potential, contributes to the rise of the prestige of domestic pharmacy (for example, some patented drugs: Amizon, Antral, Uropress, Pinovit, Edem, Uronephron, Pectolvan C, Nazoferon (CJSC Farmak); Dioxizol-Darnitsa, Medichronalum-Darnitsa, Trimistin-Darnitsa (CJSC „Pharmaceutical firm „Darnytsa”); Herpevir, L-Lysine Aescinat, Sedavit, Thiotriazolin, Tiocetam, Thiodaron, Urolesan (Arterium Corporation); Angileks-Zdorovie, Kardioarginin-Zdorovie, Apiprost, Artifrin-Zdorovie, Artichoke extract-Zdorovie, Glutargin, Inflaraks (Pharmaceutical company “Zdorovie”); Yohimbex-Garmonia, Venohepanolum, Corvitinum, Altabor, Altanum, Cratalum (PJSC SIC “Borshchahivskiy Chemical Pharmaceutical

Plant”); Placenta extract, Biocerulinum, Prostatilen-Biopharma, Ocoferon, Kalanchoës Succus (Biofarma); Woundaheal, Cardiophyt, Gynaecophyt, Bronchophyt, Prostatophyt (AIM Research-and-Production Pharmaceutical Company Ltd.) etc.).

The management of intellectual resources has particular importance in the face of uncertainty and risk. We can distinguish the following types of risks in the management of intellectual resources in pharmacy: legal (for example, the risk of inadequate provision of legal protection, the misallocation of rights to intellectual property rights), economic (eg, there is no evidence of economic performance, the risk of nonconformance to standards), organizational (eg, leakage scientific and technical information), technological (eg, toxicity, lack of efficacy of drugs).

In this article we consider one of the economic risks, namely the risk of nonconformance to standards. In Ukraine, the pharmaceutical market is provided by 30-60% local drugs (depending on pharmacotherapeutic group) and most of the drugs are made foreign firms, which in most cases are innovative and are used to treat serious pathologies in the cardiovascular system, cancer and etc.

In order to harmonize regulatory standards in Ukraine with EU norms 15 February 2013 regulatory norm of requiring a certificate of GMP in the supply of drugs on the territory of Ukraine has entered into force.

In connection with this, a number of foreign pharmaceutical companies (Genom Biotech, India; Belmedpreparaty, Belarus; Herbion Pakistan, Pakistan; Ananta Medicare, United Kingdom; Jugoremedija, Serbia; brands: mildronate, dolaren, sumamed, kofex, mukosat) have faced an economic risk in intellectually resources management, sales have decreased precisely because of the lack of conformity of production conditions requirements GMP.

However, the implementation of Ukraine European standards in the production of drugs did not cause shortages of medicines. Rational management of intellectual resources in the domestic pharmaceutical industry have contributed to the rapid replacement of the free niches. So, temporary exit injecting Mildronate (Lithuania) from the market allowed domestic competitors to increase sales of its products: mildronate (Pro-Pharma), Metamax (CJSC „Pharmaceutical firm „Darnytsa”) Trizipin (Microkhim), mildrokard (Nico), etc.

The drug Artifleks (injection, Pharmaceutical company “Zdorovie”) has partially compensated sales of chondroitin sulfate in injectable form, namely drug Mukosat (Belmedpreparaty).

Conclusion: management of intellectual resources in pharmacy must be carried out through an integrated, comprehensive risk analysis, reflecting the specificity of innovation, which will allow the population of Ukraine effective and safe drugs.

MATHEMATICAL METHOD FOR ESTIMATION OF URBAN PARKS’ STATE AS AN ASPECT OF QUALITY OF LIFE OF URBAN POPULATION

*Myranovich M.¹, Shovkopljas N.², Zholtkevych G.³, Nosov K.⁴, Bespalov Yu.⁵,
Visotskaya E.⁶, Dubrovina N.⁷, Chapikova S.⁸*

^{1,2} Association of Cities of Slovakia, Bratislava, Slovak Republic

³⁻⁵ V.N. Karazin Kharkiv National University, Kharkiv, Ukraine

⁶ Kharkiv National University of Radioelectronics, Kharkiv, Ukraine

⁷ Economic University in Bratislava, Bratislava, Slovak Republic

⁸ Comenius University in Bratislava, Bratislava, Slovak Republic

^{1,2,7,8} nadija@mail.ru, ³ g.zholtkevych@gmail.com, ⁴ k-n@nm.ru,

⁵ bezpalof@bk.ru, ⁶ evisotska@mail.ru

The concept of prophylaxis as a medicine of future has already been more than one decade and it is closely linked with the concept of life's quality. An important aspect of the quality of life in a modern city is the presence of city parks, which, besides purely recreational, cultural and aesthetic functions, also play an important role in a health improvement of inhabitants and prophylaxis of urban disease, associated with dust and smog in cities's air environment.

At the same time the parks being certain superorganisms or communities of living organisms also require care for their health. As well as in case of human health, this problem includes economic aspects, related to, in particular, optimization of the costs for maintaining health of park ecosystems, including timely diagnostics of their states. Effective diagnostic methods in a great variety

of different areas of human activity actually imply involving computer-assisted methods. That is also has relation to diagnosis of conditions of park ecosystems, for which the plant communities are very important parts. For estimation of plant communities's state a chemical analysis concerning chlorophyll and other pigments is often being used with involving remote (aerospace) sensing methods. For park communities a digital photography may serve as such remote method. The photos can be taken from boards of light unmanned aerial vehicles (UAV), which actually widely used in urban sector. This remote method allows to receive information from large areas and hard-to-reach places like upper parts of tree crowns, but it is relatively inaccurate and dependent on the weather conditions, therefore it requires proper software packages for its use allowing to use small-sized actual data with gaps. Such software packages can be created on the base of a new class of mathematical models, recently developed at V.N. Karazin Kharkiv National University with participation of some authors of the work. These models called Discrete models of dynamical systems (DMDS) were been used for systemic formalized description of biological objects at the different levels of organization of living matter and even for social phenomena [1, 2, 3]. The DMDS models are based on assumption that between components of dynamical system the following types of relationships are allowed, widely used in theoretical biology and ecology: (0,0), (0,+), (0,-), (-,+), (-,-), (-,-) [4].

The work aims to build the models of states for park lawns' and plantations' communities with use of DMDS and actual data obtained by digital photography.

Materials and Methods. Digital photos of healthy and affected by horse-chestnut leaf miner (*Cameraria ohridella*) crowns of horse chestnut (*Aesculus hippocastanum*) trees were taken in the central city park of Kharkov (Ukraine), as well grass on trampled and untrampled lawns.

In the DMDS dynamic model [2] the Pearson correlation has been used, as well as approach on the base of limiting factors according to Liebig's Law of the Minimum, the number of components levels was assumed to be equal to 3 ($K=3$).

As model's components were used spectral characteristics of foliage and grass with values determined by digital photos. Using the photos the intensities of the three colors of the RGB color model were calculated (by averaging

through areas under investigation). It was assumed that the ratio G/B approximately reflects the amount of chlorophyll (CH), the ratio (G+R)/B – the total amount of chlorophyll and other plant pigments (TP), the ratio R/G corresponds to the ratio of yellow-red pigments to chlorophyll (OCH). In accordance with this assumption it was accepted that CH reflects the number of active photosynthetic cells of photoproducers, OCH – the ratio old and dead cells to actively photosynthetic ones, NP – the total amount of both cell types.

In the DMDS model fourth latent component (LC) was included, which is not observed in initial data. The correlation between LC with the other components was to be equal to zero. It was also supposed that in some cases direct or indirect relationships of type (+,-) maintaining dynamical balance correspond to such zero correlations. In accordance with the Liebig's Law, when there is not any decreasing or stabilizing impact on a component its value is decreasing from the previous step to the current one; when there is a decreasing impact, the component's value is decreasing; when there are not any decreasing impacts and there is a stabilizing impact the component doesn't change its value.

As a result of modeling the idealized system trajectories were obtained. They reproduce a cycle of changes of above mentioned spectral and latent components in a three-valued scale. Idealized system trajectories were built for: foliage of healthy crowns and crowns affected by horse-chestnut leaf miner of horse chestnuts, as well as for trampled and untrampled grass on lawns.

Impact if horse-chestnut leaf miner create an offset of maxima of the component CH and TP in the idealized system trajectory. Such an offset is missing for healthy chestnuts foliage. The idealized system trajectory for trampled lawns is distinct from the trajectory for untrampled lawns by presence of a phase for which the maxima of CH and OCH are to be equal (both 3 points); there is no such coincidence of maxima in the trajectory for untrampled lawns.

The resulted idealized systems trajectories obtained with use of software on the DMDS bases comply with established conception on the chlorophyll and other pigments dynamics in plant communities. The dynamics of LC in some cases (chestnuts affected by horse-chestnut leaf miner) may be interpreted as a dynamics of food chains and detritus food chains, in other cases LC should be considered as a mathematical abstraction performing a working auxiliary

function the model. On the other hand, the obtained results can be considered as quite preliminary and have apparently some prospects for improvement at the expense of used system components, dimension of the space of attributes used in diagnosis, including early diagnosis, of misbalance in plant park communities. The use of digital photography for initial data obtaining, that can be fulfilled from boards of a light UAV, besides improving the monitoring of plant communities states of urban parks, also makes unmanned aircrafts a kind of testing laboratory for using modern technology, that, in particular, can help to improve an investment climate and to rise the quality of life in urban regions with parks.

References

1. Беспалов Ю.Г. Дискретная модель системы с отрицательными обратными связями / Ю.Г.Беспалов, Л.Н.Дереча, Г.Н.Жолткевич, К.В.Носов // Вестник Харьковского национального университета им. В. Н. Каразина. Серия "Математическое моделирование. Информационные технологии. Автоматизация систем управления". – № 833, 2008. – С.27-38.
2. Bepalov Yu., Gorodnyanskiy I., Zholtkevych G., Zaretskaya I., Nosov K., Bondarenko T., Kalinovskaya K., Carrero Y. Discrete Dynamical Modeling of System Characteristics of a Turtle's Walk in Ordinary Situations and After Slight Stress // Бионика интеллекта. № 3 (77). – 2011. – С.54-59.
3. Zholtkevych G. N., Bepalov G. Y., Nosov K. V., Abhishek M. Discrete Modeling of Dynamics of Zooplankton Community at the Different Stages of an Antropogeneous Eutrophication. Acta Biotheoretica (2013). – V. 61. – Issue 4. – P.449-465.
4. Lidicker W. Z., Jr. A Clarification of Interactions in Ecological Systems // BioScience. – 1979. – V. 29. – I. 8. – P.475-477.

ПРОЕКТЫ РАЗВИТИЯ ГЕРИАТРИЧЕСКОЙ ПОМОЩИ В ПОЛЬШЕ

Орновский М., Обсовская Д.,

Высшая медицинская школа, г.Сосновец, Польша

wsm@sosnowiec.pl

Одной из основных проблем европейского общества является старение населения. Особенно выражена эта проблема в высокоразвитых

европейских странах, с высоким доходом на душу населения, с широкой системой социальной помощи и высокими показателями средней продолжительности жизни.

Увеличение средней продолжительности жизни и требования к улучшению ее качества, продлению активного долголетия приводят к необходимости развития системы гериатрической помощи, направленной на удовлетворение нужд и потребностей пожилых людей и стариков, лечения болезней, присущих этой категории населения, обеспечение медицинского и социального ухода для этих групп пациентов.

В Польше активное развитие гериатрической помощи началось с реализацией реформ в сфере здравоохранения в связи с вступлением в ЕС. В частности в рамках реформ предусматривалось выделение отдельной подсистемы медицинской помощи пациентам с хроническими и длительно протекающими заболеваниями.

Становление системы гериатрической помощи потребовало также подготовку медицинских и социальных кадров, имеющих необходимые навыки работы с этим контингентом населения. В связи с этим были разработаны ряд проектов, связанных с подготовкой и обучением кадров для системы гериатрической помощи.

Так, в течение 2012-2015 гг. разработан системный проект «Поддержка системы непрерывного образования медицинского персонала для гериатрической помощи».

Данный проект реализуется Департаментом медицинских сестер и акушерок Министерства Здравоохранения Польши в партнерстве с Центром последипломного медицинского образования. Финансирование проекта осуществляется из Европейского социального фонда в рамках Операционной программы – Человеческий Капитал. Бюджет проекта составляет 22,4 млн. злотых.

Целями проекта являются:

- 1) совершенствование знаний и умений врачей, медицинских сестер службы первичной медицинской помощи, физиотерапевтов, социальных работников, психиатров и психотерапевтов в сфере гериатрической помощи;

2) повышение качества образовательных услуг, направленных на подготовку медицинских кадров путем разработки рамочных и специальных программ для медицинского персонала, принимающего участие в проекте;

3) улучшение системы ухода за людьми старшего возраста в Польше, анализ потребностей населения старшего возраста, разработка системы комплексной помощи, внедрение программ непрерывного образования медицинского персонала в этой сфере;

4) рост сознательности медицинского персонала и общества, нацеленный на актуализацию комплексной медико-социальной помощи людям старшего возраста.

В рамках проекта проводятся образовательные курсы и тренинги для 2000 врачей первичной медицинской помощи, 2000 медицинских сестер, работающих в системе первичной медицинской помощи, 1000 физиотерапевтов, 200 социальных работников, занятых в системе ухода за людьми старшего возраста, 200 психотерапевтов.

Для каждой целевой группы разработаны соответствующие курсы, предусматривающие 40 ч. теоретических и практических занятий для среднего медицинского персонала и 21 ч. – для врачей. Участие в курсах бесплатное, участникам возмещаются из средств проекта транспортные расходы и стоимость проживания.

В результате реализации проекта было проведено 2 общепольские и 16 региональных конференций по проблемам развития гериатрической помощи, выпущены информационные материалы, проведена социальная кампания в средствах масс-медиа, создан сайт проекта для более подробного ознакомления с проведенными мероприятиями и изданными материалами.

Данный проект является одним из примеров развития системы гериатрической помощи в Польше, актуализации социальных и медицинских проблем старшего населения, совершенствования знаний и навыков медицинского персонала и социальных работников, занятых в сфере гериатрической помощи.

АКТУАЛЬНІСТЬ ФОРМУВАННЯ ТОВАРНИХ ЗАПАСІВ ОПТОВОГО ФАРМАЦЕВТИЧНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Посилкіна О.В., Новицька Ю.Є.

Національний фармацевтичний університет, м.Харків, Україна

kaf.er.nfay@rambler.ru

Особливості функціонування оптових фармацевтичних підприємств (ОФП) у сучасних економічних умовах та значущість для них товарних запасів як базової складової під час формування стратегії розвитку обумовлюють актуальність дослідження проблеми ефективності управління запасами фармацевтичної продукції. Політика управління товарними запасами в умовах дефіциту оборотних коштів є важливою складовою побудови ефективного управління ОФП в цілому та не має єдиного підходу. Проте, як будь-який процес управління економічною системою, управління товарними запасами ОФП необхідно здійснювати поетапно.

Сучасний розвиток ринкових відносин, виникнення різних організаційно-правових форм підприємств, розвиток конкуренції, необхідність впровадження і використання сучасних інформаційних технологій зумовлюють пошук нових ефективних підходів до управління товарними запасами на ОФП.

Система управління товарними запасами є системою узгоджених між собою принципів, задач, елементів та методів, які регулюють процес розробки та реалізації управлінських рішень щодо регулювання руху оборотних коштів в чітко заданих параметрах.

Однією з умов досягнення високих кінцевих результатів діяльності ОФП й підвищення її ефективності є постійне зважене формування товарних запасів і вміле управління ними. Ухвалення рішення щодо управління товарними запасами впливають на всі сторони господарської діяльності ОФП: зміну обсягу товарообігу, величину доходів, витрат обороту, прибуток і рентабельність. Саме тому метою даної роботи є теоретичне обґрунтування системи управління товарними запасами, механізму та проблем формування запасів в умовах нестабільності фармацевтичного ринку.

Основною метою управління товарними запасами є формування й підтримка їх величини на такому рівні, який дозволяє забезпечити безперебійну торгівлю кожним товаром за умов мінімальних витрат. Для досягнення цієї мети керівники ОФП повинні здійснювати облік товарних запасів, визначити їх необхідні обсяги, терміни розміщення замовлень та оптимальні розміри партій замовлень. Для керівників ОФП (менеджерів) важливим є не тільки вміння визначати необхідну величину запасів, але й розробка графіків постачань фармацевтичної продукції, визначення оптимальних партій нових замовлень, ув'язування обсягу продаж із величиною запасів, використання сучасних логістичних технологій й інструментів, постійне проведення фінансового аналізу потреб у запасах фармацевтичної продукції, моніторинг витрат, пов'язаних із запасами тощо.

Ефективність управління товарними запасами ОФП обумовлюються багатьма чинниками – як зовнішніми, що не залежать від діяльності підприємства, так і внутрішніми, на які підприємство може та повинно активно впливати.

До зовнішніх чинників належить загальний стан економічної ситуації в країні та регіоні, особливості та нестабільність податкового законодавства, умови надання кредитів та процентні ставки, наявність цільового фінансування. Однак не меншу роль відіграють внутрішні чинники, які ОФП має активно використовувати з метою підвищення ефективності використання обігових коштів.

Структурно логічну послідовність побудови системи управління товарними запасами в умовах дефіциту оборотних коштів ОФП доцільно здійснювати у декілька етапів:

1) визначення стратегічної мети, цілей та завдань управління товарними запасами;

2) комплексний аналіз ефективності управління товарними запасами:

формування інформаційної бази для проведення аналізу (зовнішні та внутрішні джерела);

аналіз ефективності управління товарними запасами, що передбачає діагностику впливу зовнішнього середовища (оцінку загальних та регіональних чинників, впливу діяльності ОФП-конкурентів у сфері управління товарними запасами, оцінку діяльності постачальників) та аналіз

управління товарними запасами на мікрорівні (дослідження обсягу, складу та структури товарних запасів; розрахунок показників ефективності управління товарними запасами; проведення порівняльного аналізу у ретроспективному та поточному періодах по відношенню до середньогалузевих, нормативних, планових та інших показників) тощо;

3) моделювання оптимального рівня товарних запасів:

нормування товарних запасів, що передбачає визначення рекомендованого нормованого розміру товарних запасів для формування цільової структури товарообороту та забезпечення безперервного торговельного процесу ОФП;

моделювання оптимального рівня товарних запасів з врахуванням прогнозу попиту та інтенсивності конкуренції на фармацевтичному ринку;

моделювання мінімального рівня товарних запасів в умовах дефіциту оборотних коштів для забезпечення цільової структури товарообороту (впровадження систем JIT, LP, ERP, ERP II тощо);

4) формування політики ефективного управління товарними запасами, що передбачає формування асортиментної політики ОФП, розробку логістичної політики товарних запасів, формування політики ефективних відносин з постачальниками, обґрунтування руху фінансових ресурсів для формування товарних запасів в умовах дефіциту оборотних коштів, обґрунтування заходів для забезпечення цільової оборотності товарних запасів;

5) розробка заходів і тактичних планів щодо підвищення ефективності управління товарними запасами з врахуванням стратегічних цілей ОФП;

6) формування системи контролю та оперативного коригування політики управління товарними запасами.

Отже, впровадження в дію ефективної системи управління товарними запасами ОФП, що базується на теоретичних аспектах її побудови в межах вищенаведених етапів, є важливою умовою щодо удосконалення управління оборотними коштами в умовах їх дефіциту та повинно спиратися на методичні та практичні доробки з використанням оптимальних методів, засобів і підходів до обґрунтування управлінських рішень.

ПРОБЛЕМЫ УЛУЧШЕНИЯ КАЧЕСТВА МЕДИЦИНСКИХ УСЛУГ В СТАЦИОНАРНЫХ МЕДИЦИНСКИХ УЧРЕЖДЕНИЯХ

Сивец А.¹, Бойко В.В.², Замятин П.Н.³, Дубровина Н.А.⁴, Замятин Д.П.⁵

¹Центр педиатрии им. Яна Павла II в Сосновце, г.Сосновец, Польша

*^{2,3}ГУ «Институт общей и неотложной хирургии им. В.Т.Зайцева» АМН
Украины, г.Харьков, Украина*

⁴Харьковский торгово-экономический институт КНТЭУ, г.Харьков

*⁵Харьковский национальный медицинский университет, г.Харьков,
Украина*

Необходимость реформирования системы стационарных медицинских учреждений возникла во многих европейских странах уже в конце 70-х годов прошлого столетия, когда начали активно внедряться в практику управления новые методы менеджмента и системного подхода. Основными факторами, указывающими на необходимость внедрения существенных изменений в системе функционирования стационарных медицинских учреждений, являлись: нерациональное использование финансовых и материальных ресурсов; неоптимальный режим работы медицинского персонала; недостаточно высокое качество медицинских услуг; неудовлетворенность пациентов уровнем медицинского обслуживания; слабый уровень внедрения инноваций и т.д.

В связи с этими негативными явлениями во многих развитых странах Запада были разработаны стратегии для улучшения эффективности функционирования системы стационарной медицинской помощи, для решения организационных вопросов и планирования деятельности крупных стационарных центров привлекались междисциплинарные рабочие группы, специалисты по управлению, информационным системам и моделированию. Для улучшения эффективности функционирования крупных стационарных центров были использованы такие новые подходы в менеджменте, как: реинжиниринг, outsourcing, анализ и оптимизация бизнес-процессов, логистика, методы управления запасами, методы массового обслуживания, управление проектами и пр. Внедрение автоматизированных информационных систем и контроллинг основных

процессов и ресурсов в крупных стационарных центрах позволили значительно улучшить организацию и эффективность работы этих медицинских учреждений, обеспечить более четкую слаженную работу медицинского персонала, прозрачное и рациональное использование материальных и финансовых ресурсов.

В Великобритании в 2000 г. был разработан специальный план - NHS (National Health Service) – Plan и создана структура Modernisation Agency, которая занималась системными вопросами по улучшению функционирования сети медицинских учреждений, анализом и оптимизацией различных процессов, внедрением новых подходов в практику управления медицинскими учреждениями. В 2005 г. Modernisation Agency была объединена с NHS Institute for Innovation and Improvement (NHS И) и были расширены задачи по реформированию системы медицинской помощи. В качестве одного из важных заданий, стоящих перед NHS И, было сокращение списка пациентов, ожидающих предоставления диагностической или плановой стационарной медицинской помощи, и улучшение качества медицинских услуг [1].

Во Франции в 2003 г. был разработан и принят к внедрению национальный план Hôpital 2007, и создана рабочая группа MeaH – Mission Nationale d’Expertises et d’Audits Hospitaliers. Задачами MeaH являлись выявление наилучших способов организации медицинской стационарной помощи на примере отдельных медицинских центров и разработка методических рекомендаций для других центров по улучшению их деятельности. В тоже время, в задачи MeaH не входило исследование клинических аспектов качества медицинских услуг. Этим во Франции занимались другие структуры [1].

В США вопросы улучшения организации медицинских центров и больниц начали активно разрабатываться в 70-х годах. Одна из первых подобных работ – исследование Янга по системному управлению организацией на примере больницы – была примером разработки новых подходов и идеологии в практике управления. В 70-х годах в США был создан институт Health Service Research (HSR), в задачи которого входили следующие вопросы: финансирование системы медицинской помощи, разработка системы медицинского ухода за отдельными категориями

пациентов, сотрудничество с производителями медицинских товаров и пр. Особое внимание в американской практике уделяется оценке качества медицинского обслуживания, вопросам сертификации и аккредитации. Так, с этой целью в США действуют такие структуры, как: Joint Commission, Leapfrog, National Committee for Quality Assurance. В практике американских медицинских центров, начиная с 90-х годов, внедряются такие новые подходы в менеджменте, как TQM (Total Management Quality), G-Sigma, Lean Management, ISO и др. Для оптимизации процессов диагностики и лечения, особенно в хирургических отделениях, в отделениях интенсивной терапии, используются специальные информационные программы, отслеживающие траектории движения пациентов, назначения, последовательность процедур и т.д. Разработаны специальные аналитические компьютерные программы, такие как, например, Door-to-Doc, позволяющие реализовывать оптимальные алгоритмы по оказанию медицинской помощи в крупных специализированных медицинских центрах [1, 2].

В Польше также проводятся реформы, связанные с улучшением функционирования сети стационарных учреждений, оптимизируется коечный фонд, уделяется внимание повышению производительности труда медицинского персонала, внедрению новых подходов к управлению, созданию организационной культуры в медицинских центрах, направленной на формирование позитивного имиджа медицинских учреждений и повышения качества оказываемых услуг [2]. Внедрение изменений в организацию и функционирование стационарных учреждений в Польше предусматривает также проведение различных образовательных программ и тренингов для подготовки кадров в сфере медицинского менеджмента, повышения квалификации административного персонала медицинских учреждений, разработку стратегий развития для отдельных медицинских центров. Важным элементом в проведении медицинских реформ и улучшения качества медицинской помощи является привлечение различных независимых международных институтов, общественных организаций, органов местного самоуправления. Опыт Польши, как и других европейских стран, в реформировании системы здравоохранения, в частности третичного уровня медицинского обслуживания, представляет

большой интерес для Украины, где накопилось много острых и нерешенных проблем в системе здравоохранения.

Литература

1. Organizacja i zarządzanie szpitalami – wybrane zagadnienia. Pod red. J. Stępniewskiego. Kraków, 2009.
2. System pomiaru i oceny dokonań szpitala. Pod red. M. Hass-Symotiuk. Warszawa, 2011.

ФАРМАЦЕВТИЧЕСКАЯ РАЗРАБОТКА ПРОТИВОМИКРОБНОГО СРЕДСТВА В ФОРМЕ КАПСУЛ

Сиденко Л.Н., Казаринов Н.А., Гончаров Н.И.

*Государственное предприятие «Государственный научный центр лекарственных средств и медицинской продукции», г.Харьков, Украина
farmalori77@gmail.com*

Лечение кишечных инфекций было и остается одной из важнейших проблем практической медицины. В ряде антибактериальных препаратов, которые используются в медицинской практике для лечения кишечных инфекций, особое место уделяется нифуроксазиду. Локальная активность и отсутствие проникновения в органы и ткани организма обуславливает уникальность данного препарата по сравнению с другими производными нитрофурана, поскольку кроме антидиарейного, системные эффекты отсутствуют. Не уменьшающаяся потребность в противомикробных средствах, техническая возможность освоения технологии их производства фармацевтическими предприятиями Украины, относительная дешевизна готовой лекарственной формы отечественного производства на основе нифуроксазида по сравнению с импортными аналогами, указывают на целесообразность ее создания и производства.

Целью наших исследований являлась разработка и стандартизация состава и технологии лекарственного препарата в форме твердых желатиновых капсул с немедленным высвобождением на основе нифуроксазида.

Объектами исследований являлись субстанция нифуроксазида фирмы «SP QUIMICF, S.A.», Испания, масса для капсулирования и капсулы нифуроксазид 200 мг.

Для достижения поставленной цели использовали различные методы контроля качества и технологические приемы.

На этапе фармацевтической разработки с целью выбора оптимального состава и получения стабильного препарата исследовали физико-химические, фармако-технологические свойства активной субстанции и вспомогательных веществ. Установлено, что субстанция нифуроксазид обладает удовлетворительными объемными характеристиками (насыпная плотность – $0,38 \pm 0,01$ г/мл, плотность после усадки – $0,59 \pm 0,01$ г/мл), неудовлетворительной текучестью – $2,5 \pm 0,01$ г/с, прессуемость при стандартном давлении прессования 1200 кг/см^2 – $97 \pm 1,0$ Н, угол естественного откоса – $46^0 \pm 0,01$, она не растворима в воде и не смачивается водой, склонна к образованию агломератов. Следовательно, при разработке состава лекарственной формы в виде твердых желатиновых капсул, для обеспечения необходимых технологических характеристик массы для капсулирования, следует использовать вспомогательные вещества, улучшающие распределение нифуроксазида в массе для капсулирования, препятствующие комкованию, повышающие гидрофильность капсульной массы.

С этой целью исследовано влияние наполнителей (крахмала кукурузного, целлюлозы микрокристаллической 102, сахарозы прессуемой), связывающих веществ (поливинилпирролидона марок К-17, К-25; К-29/32) и антифрикционного вещества (магния стеарат) на технологические параметры массы для капсулирования, полученной методом прямого смешивания компонентов. При использовании данного метода отмечены сложности при распределении компонентов в смеси в связи с ее электризуемостью. В результате недостаточной смачиваемости массы для капсулирования наблюдался процесс образования нерастворимых конгломератов, состоящих из массы для капсулирования и частичек желатиновых капсул при проведении теста «Распадаемость» и «Растворение». Для устранения эффекта образования нерастворимых конгломератов был использован метод влажной грануляции. На основе

исследований фармако-технологических свойств гранулированных смесей и анализа качества полученных капсул среди использованных увлажнителей был выбран 14% водный раствор поливинилпирролидона К-17. Разработанный препарат по всем показателям соответствует требованиям Государственной Фармакопеи Украины.

В результате проведенных исследований выбран состав, разработаны рациональная технология получения и методы контроля качества, которые отражены в технологической документации и «Методике контроля качества на лекарственный препарат».

АНАЛИЗ ЗАБОЛЕВАЕМОСТИ ХОБЛ У ПАЦИЕНТОВ, НАБЛЮДАВШИХСЯ В ЦЕНТРАЛЬНОЙ БОЛЬНИЦЕ ГУБИНСКОГО РАЙОНА АЗЕРБАЙДЖАНА ЗА 2012-2013 ГОДЫ

Чобанов Р.Э.¹, Алиев А.В.²

*¹ Кафедра общественного здравоохранения, Азербайджанский
Государственный Медицинский Университет, г.Баку, Азербайджан*

*² Отделение легочных заболеваний, Губинская Центральная Районная
Больница, г. Губа, Азербайджан
amirvugar@mail.ru*

Последние десятилетия практически во всех странах мира отмечается рост заболеваемости ХОБЛ. В Азербайджане уже сегодня, по официальным данным Министерства здравоохранения страны, ХОБЛ занимает 4-5-е место среди всех причин летальности.

По оценкам специалистов, простой бронхит имеет место практически у каждого курильщика, но только примерно у 20% хронических злостных курильщиков в течение жизни развивается ХОБЛ; при этом у заболевших именно курение табака является наиболее важным экзогенным фактором риска.

Данные по историям болезни указывают на то, что люди, у которых есть все предпосылки к развитию ХОБЛ, или даже симптомы первой стадии, попросту игнорируют их, доводя себя до более тяжелого

состояния. Они обращаются в поликлинику уже со средней или тяжелой стадиями болезни. В условиях возросшей частоты лёгочных заболеваний аллергической и токсической природы повышается актуальность спирометрии как одного из самых информативных методов обследования. В ходе процедуры измеряются скоростные и объёмные показатели органов дыхания, составляющие информационную базу для диагностики и лечения большинства заболеваний дыхательной системы.

Проведя сравнительный анализ историй болезни, 47 пациентов мужского пола в возрасте от 24 до 68 лет включительно, у которых поставлен диагноз ХОБЛ. Пациенты наблюдались и получали лечение на базе отделения легочных заболеваний Губинской Центральной Больницы в 2012-2013 годах. Было выявлено, что у 43% обследованных стоит средняя стадия ХОБЛ, у 10% средне-тяжелая, а у остальных 47% - тяжелая стадия ХОБЛ. Диагноз у них был выставлен на основании жизненного анамнеза, клинических данных, а также по результатам исследований, таких как спирограмма, биохимический анализ крови, рентгенография органов грудной клетки. У 97% пациентов в анамнезе имеется большой стаж курения- от 14 до 43 лет. Даже после установления диагноза 25% продолжают курить. У всех пациентов с ХОБЛ по показателям спирограммы наблюдаются умеренные или значительные нарушения функции внешнего дыхания по смешанному типу. Форсированная жизненная емкость легких (ФЖЕЛ) – максимальный объем воздуха, который человек может форсированно выдохнуть после максимально глубокого вдоха (самый важный легочный функциональный тест) почти у всех пациентов была менее 80%. Лишь у 8% со средней степенью тяжести ХОБЛ ФЖЕЛ была 80%. Объем форсированного выдоха за 1-ю секунду (ОФВ1) в среднюю стадию ХОБЛ составил 48%, в средне-тяжелой стадии составил 39%, а при тяжелой степени – 32%. Отношение ОФВ1/ФЖЕЛ колеблется от 64 до 42%, что в среднем составляет 53%.

На основании полученных данных можно сделать вывод, что самым распространенным и информативным методом по-прежнему остается спирометрия. Спирометрия позволяет выявлять объективные симптомы патологий, оценивать степень их влияния на систему внешнего дыхания,

делать клинический прогноз, вести мониторинг развития болезни и контролировать эффективность терапии.

УСТАНОВЛЕНИЕ ДИАГНОСТИЧЕСКИХ КРИТЕРИЕВ ДЛЯ ОПРЕДЕЛЕНИЯ РАССТОЯНИЯ ВЫСТРЕЛА ИЗ ПИСТОЛЕТОВ «ФОРТ» В ПРЕДЕЛАХ БЛИЗКОЙ ДИСТАНЦИИ

Щербак В.В.

Харьковская медицинская академия последипломного образования

г.Харьков, Украина

medkrim76@mail.ru

События последних месяцев в Украине, которые широко освещаются в средствах массовой информации, наглядно демонстрируют стремительный рост огнестрельного оружия среди гражданского населения. Это, в свою очередь, влечет за собой распространение случаев применения оружия работниками правоохранительных органов, прежде всего бойцами спецподразделений МВД Украины. Пистолеты украинского производства (Винницкого КНПО «ФОРТ») «Форт-12» и «Форт-14ТП» калибра 9 мм были приняты как штатное оружие на вооружение подразделений силовых структур Украины и в настоящее время используются наряду с пистолетом Макарова (ПМ). Сведения относительно особенностей повреждений объектов судебно-медицинской экспертизы из данного вида короткоствольного оружия практически отсутствуют. В рамках эксперимента нами было проведено исследование огнестрельных повреждений имитаторов одежды человека с различной структурой материала.

При выстрелах из пистолетов «Форт-12» и «Форт-14ТП» в мишени из хлопчатобумажной ткани полотняного плетения (бязи) с расстояния 1 см было установлено, что сквозные повреждения имеют округлую или овальную форму, размерами от 1,0 x 0,9 см до 1,1 x 1,0 см. Края повреждений неровные, бахромчатые, с метелкообразно расщепленными концами нитей и истонченными концами волокон. Местами отмечается

опаление концов волокон буровато-серого цвета. В центре повреждений усматривается дефект ткани размерами 0,3 x 0,2-0,7 x 0,6 см. Отмечаются крестообразные радиальные разрывы краев с длиной отдельных лучей 1,0-2,4 см. В окружности повреждений – наложение копоти, в котором выделяется центральная зона гомогенного интенсивного темно-серого цвета и периферическая зона, светло-серого цвета. При этом в повреждениях из «Форт-14ТП» наложения носят более компактный характер и отмечается промежуточная зона просветления. По краям наблюдается внедрение одиночных частиц полусгоревших порошин и их фрагментов в количестве 0 – 2 единицы/см², на максимальном расстоянии до 0,5-1,5 см.

При выстрелах с расстояния 3 см радиальные разрывы отмечаются только от пистолета «Форт-12» (3-х, 4-х лучевые). Наблюдается трехзональное распределение наложений копоти. При этом между центральной и периферической зоной определяется радиальная лучистость, которая в повреждениях из пистолета «Форт-14ТП» разделяет зону наложения копоти на шесть почти одинаковых секторов, шириной по хорде между концами лучей 3,0-3,2 см. Это, по нашему мнению, отображает количество нарезов в канале ствола. Порошинки откладываются в виде кольца диаметром до 3,5-3,8 см.

При выстрелах с расстояния 5 см несколько уменьшаются размеры повреждений, разрывы краев отсутствуют. Наложение копоти напоминает такое на расстоянии 3см, но разделение на сектора менее выражено.

При выстрелах с расстояния 10 см отложение копоти носит трехзональный характер. Начинает просматриваться пояс обтирания в виде шестиугольника шириной 0,1-0,2 см, размерами 0,9 x 0,9-1,0 x 0,9 см.

При выстрелах с расстояния 15 см и 25см особенности проявляются в характеристиках отложения копоти и порошинок. Снижается интенсивность центральной зоны, выравниваясь с периферической, расширяется промежуточная зона просветления. Плотность отложения порошинок снижается, а площадь осыпи увеличивается.

При выстрелах с 35-40 см характер повреждений сохраняется без существенных изменений, в то время как отложение копоти теряет зональность и имеет вид небольших пятнистых наложений в центральной

зоне. При выстрелах с 50 см наложение копоти визуально отсутствует. Частицы несгоревших порошин и их фрагментов имеют различную плотность распределения по мере увеличения расстояния и выявляются в виде множественных частиц на расстоянии выстрела до 75 см, одиночных частиц – на расстоянии до 230-240 см. Наложения основного металла выстрела (частиц меди) выявляется в виде интенсивного гомогенного отложения на расстоянии до 3 см, на расстоянии 5-50 см – в виде гомогенного фонового отложения постепенно убывающей интенсивности с многочисленными точечными включениями, при этом поясок металлизации начинает отчетливо проявляться с расстояния 25 см. На расстоянии 75-250 см включения меди отмечаются в пояске металлизации и в виде точечных включений.

Особенностью повреждений хлопчатобумажного трикотажа являются несколько меньшие размеры сквозных повреждений и значительное расширение границ отложения копоти в периферической зоне. При этом наблюдается тенденция к волнообразному распространению копоти по ходу столбиков трикотажа.

На плащевой ткани происходит «растекание» газопороховой струи и копоти по ее гладкой поверхности и значительное расширение границ распространения продуктов выстрела, преимущественно копоти, в виде радиальной лучистости.

Особенностью повреждения многослойных (четырёхслойных) преград является глубокое проникновение продуктов выстрела на все слои. В частности, выявляется отложение копоти на всех слоях мишени при выстрелах до 10см, а одиночных порошинок до 25 см.

Результаты экспериментальных исследований свидетельствуют о наличии диагностически значимых морфологических признаков как в повреждениях тканей, так и в качественных и количественных характеристиках распределения продуктов выстрела, что непосредственно зависит от расстояния выстрела. Совокупность полученных данных поможет установить четкие диагностические критерии для определения расстояния выстрела из пистолетов «Форт» в пределах близкой дистанции для повышения доказательности экспертных выводов.

**CONGRATULATIONS ON
THE 60TH ANNIVERSARY OF
PETRO ZAMIATIN**

6 сентября 2014 года исполнилось 60 лет доктору медицинских наук, профессору Замятину Петру Николаевичу – заведующему отделением травматического шока, анестезиологии, реанимации и интенсивной терапии ГУ «Институт общей и неотложной хирургии им. В.Т. Зайцева национальной академии медицинских наук Украины», профессору кафедры хирургии №1 Харьковского национального медицинского университета.

Петр Николаевич Замятин проявил себя как ученый и активный общественный деятель, стремящийся к укреплению польско-украинских контактов в науке и общественной деятельности. По его непосредственной инициативе и при личном участии были подписаны договоры о сотрудничестве медицинских учебных и клинических учреждений Силезского воеводства и города Харькова.

Петр Замятин – член Польского Дома в городе Харькове, координатор нескольких международных польско-украинских проектов, друг и сподвижник выпускников польско-американской программы имени Лейна Киркланда. При его поддержке были реализованы несколько семинаров с участием выпускников польско-американской программы имени Лейна Киркланда, польских и украинских экспертов.

Вся трудовая жизнь Петра Замятина от студента второго курса до профессора проходит на глазах сотрудников Института, куда в 1981 году П.Н. Замятин был направлен по окончанию Харьковского медицинского

института, а в 1982 году получил звание врача-хирурга после прохождения интернатуры по специальности «Хирургия» и начал работать ординатором-хирургом в отделении травматического шока. В стенах Alma mater его знают вдумчивым студентом, затем трудолюбивым хирургом, а в последствии уважительным и требовательным заведующим отделением.

По специализированной тематике в 1989 году защитил диссертацию на соискание ученой степени кандидата медицинских наук «Совершенствование диагностики и хирургического лечения повреждений сердца при раневой политравме и шоке». В 2005 году под руководством директора Института Заслуженного деятеля науки и техники Украины, Лауреата государственной премии Украины профессора В.В. Бойко успешно защитил докторскую диссертацию на тему «Усовершенствование диагностической и хирургической тактики у пострадавших с доминирующими повреждениями груди и живота в раннем периоде травматической болезни».

С 2006 года заведует отделением травматического шока, анестезиологии, реанимации и интенсивной терапии ГУ «ИОНХ им.В.Т.Зайцева НАМНУ» – одним из ведущих специализированных Центров в области хирургии повреждений.

О его личном вкладе в развитие отечественной медицинской науки свидетельствуют более 300 печатных работ (в том числе 19 монографий, 30 рационализаторских предложений и авторских свидетельств СССР, а также более 40 патентов Украины).

В 2013 году во главе с профессором В.В. Бойко совместно с учеными Института, Харьковского национального медицинского университета и Национального технического университета «Харьковский политехнический институт» П.Н.Замятин стал соавтором открытия «Пьезосинтетический эффект в биологических тканях (пьезобиосинтез)» и Лауреатом Украинской, Международной и Европейской Ассоциаций авторов открытий с вручением дипломов, знака и медали этих Ассоциаций, а также «Ордена Золотого Орла» от Европейской ассоциации авторов открытий в Ганновере, Германия.

Принимает активное участие в работе региональных и международных хирургических конференций, пленумов, съездов, симпозиумов и конгрессов. Является членом Украинской Ассоциации

врачей-хирургов, Харьковского медицинского научного общества хирургов, Европейской ассоциации сердечнососудистых хирургов и Европейской Ассоциации эндоскопических хирургов.

Замятин П.Н. является квалифицированным хирургом, владеет современными методами хирургических вмешательств в ургентной и плановой хирургии. Знает и любит свою профессию, пользуется заслуженным авторитетом среди больных и коллег. Он – талантливый преподаватель, принимающий участие в создании учебников и учебных пособий для студентов, отдающий много сил и времени совершенствованию учебного процесса, подготовке высококвалифицированных специалистов не только для Украины, но и для зарубежных стран.

Своей высокой эрудицией, научно-педагогической компетенцией, принципиальностью, чувствительностью и вниманием к окружающим, он снискал глубокое уважение сотрудников университета, студентов, медицинской общественности и больных. Отраднo отметить, что свой юбилей он отмечает полным сил, энергии, больших творческих задумок.

За свою трудовую и научную деятельность награжден многочисленными грамотами, в числе которых Почетная грамота Президиума Академии медицинских наук Украины и грамота Харьковской городской госадминистрации.

Коллектив ГУ «Институт общей и неотложной хирургии им.В.Т.Зайцева НАМН Украины» от всего сердца поздравляет П.Н.Замятина со славным юбилеем – 60-летием со дня рождения – и желает ему крепкого здоровья, долголетия и осуществления всех начинаний и планов!

*Коллектив ГУ «Институт общей и неотложной хирургии
им.В.Т.Зайцева НАМН Украины»*

Программный и организационный комитеты 2-й Международной научной конференции «Современные проблемы управления: экономика, образование, здравоохранение и фармация» присоединяется к поздравлению и желают юбиляру здоровья и новых свершений!